

Hengeloos buiten

Omgevingsvisie voor het
buitengebied van
Hengelo

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

LOS stadomland B.V.
Postbus 142
5201 AC 's Hertogenbosch
Reutsedijk 9
5264 PC te Vught

Tel: 073 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

datum: 4 augustus 2020
status: concept

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting	6
1. Waarom een omgevingsvisie	8
2. Hoe de visie tot stand is gekomen	10
3. De bouwstenen	12
3.1 Kwaliteiten	14
3.2 Vraagstukken	16
3.2 Verantwoordelijkheden	18
4. Visie op hoofdlijnen	20
4.1 Positionering	22
4.2 Onze waarden	24
4.3 Ontwikkelprincipes	26
4.4 Uitvoeringsfilosofie	28
5. Visie op thema's	30
5.1 Beleef het land	32
5.2 Samenleven van stad en land	38
5.3 Productief buitengebied	42
5.4 Landschappen maken de stedenrij(k)	46
5.5 Toekomstvast	50
5.6 Regels voor ruimte	56
6. Visie op gebieden	60
6.1 Hengelo - Noord	64
6.2 Driene	68
6.3 Woolde	74
6.4 Tweekelo	78
6.5 Beckum / Oele	82
7. Uitvoeringsagenda	90
7.1 Overzicht instrumenten	92
7.2 Omgevingsprogramma's	94
7.3 Afwegingskader ruimtelijke initiatieven	98

Voorwoord

Wethouder Gerard Gerrits

Hét buitengebied van Hengelo. Ons prachtige buitengebied is niet één gebied. Beckum, Oele, Driene, Twekelo, Hengelo-Noord en Woolde vormen samen hét buitengebied. Ieder gebied heeft een eigen karakter en herkenningspunten. Het buitengebied is een plek om te leven, wonen, te werken en te genieten. Het is dynamisch, ontwikkelt zich en is voor iedereen belangrijk vanwege het bijzondere karakter. En daarom is er een omgevingsvisie opgesteld, samen met de bewoners en belanghebbenden in het gebied.

De weg naar de omgevingsvisie zoals die nu voor u ligt was intensief. Inwoners, ondernemers, bezoekers en de gemeente hebben nauw samengewerkt aan deze visie voor de toekomst van dit mooie gebied. De betrokkenheid van de inwoners tijdens het proces was groot. Het is belangrijk dat het gebied levendig en vitaal blijft en het echte buitengevoel versterkt wordt door de groene uitstraling van het landschap. Maar ook de verbinding met de stad is belangrijk en moet in balans zijn. Buitengebied en stad, het is als yin en yang, tegengesteld maar ook complementair. Voor de toekomst is het belangrijk dat we het buitengebied koesteren, er zuinig op zijn maar dat er ook mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen zijn. Deze ontwikkelingen moeten de huidige functies niet in de weg staan, maar het moet een mooie samensmelting worden.

Deze omgevingsvisie is het gezamenlijke vertrekpunt voor de uitvoering van projecten en initiatieven die passen in de lijn deze visie. Zo werken wij samen met u, ondernemers, verenigingen en inwoners aan de toekomst van het Hengelose buitengebied.

Samenvatting

Hengeloos Buiten, dat is de titel van de omgevingsvisie voor het buitengebied in de gemeente Hengelo. Daarmee willen we aangeven dat we ons buitengebied belangrijk vinden! Niet alleen als aantrekkelijk woon- en leefgebied voor bewoners en ondernemers maar ook als recreatiegebied voor de stad.

De omgevingsvisie is een van de belangrijke beleidsinstrumenten onder de Omgevingswet waarin we als gemeente de lange termijnvisie vastleggen voor ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Het biedt de basis voor uitwerking van gemeentelijk beleid en dient als afwegingskader voor initiatieven uit de samenleving. In Hengelo hebben we ervoor gekozen om te beginnen met de omgevingsvisie voor het buitengebied en daarna de visie voor de overige delen van de gemeente op te stellen.

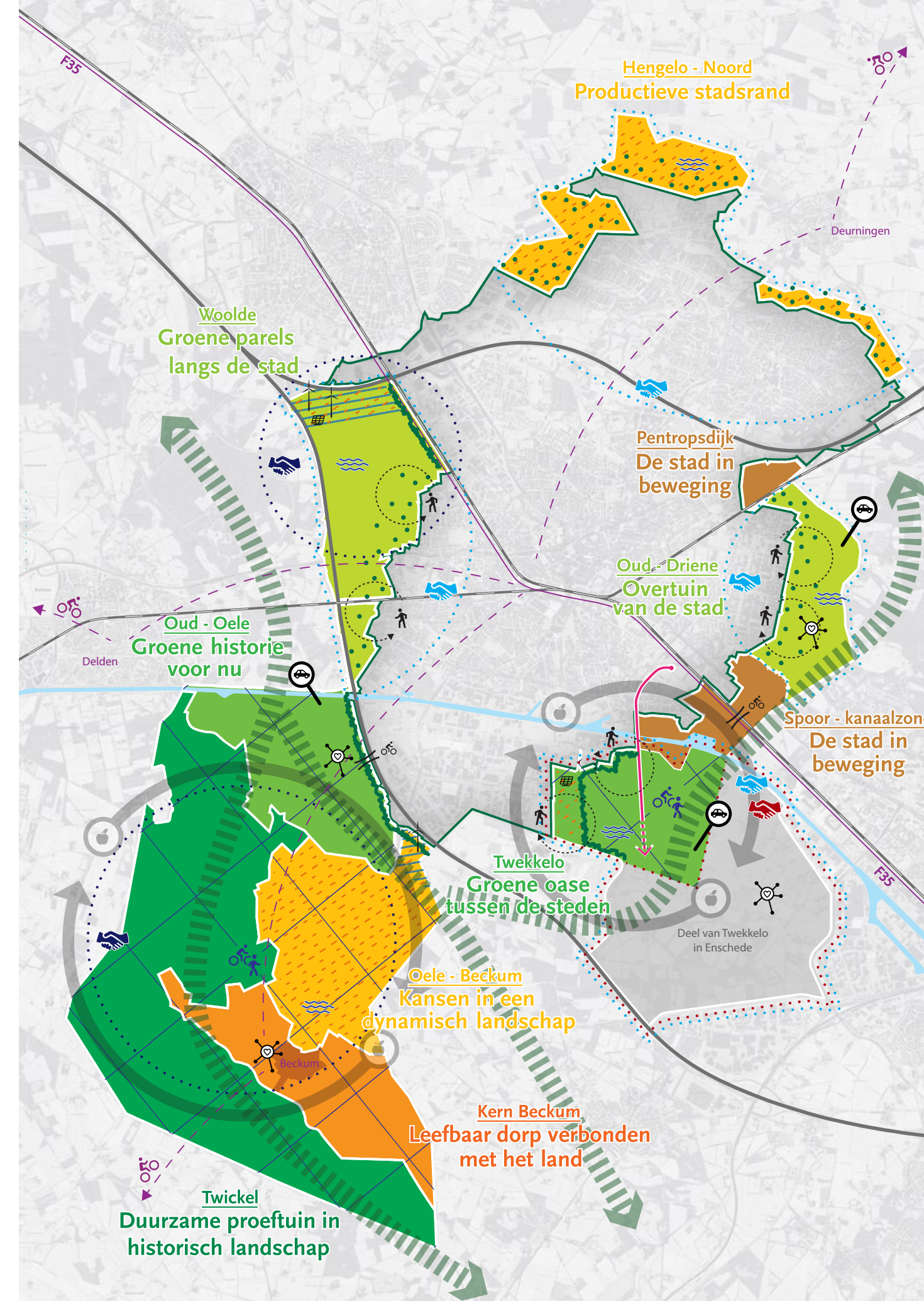
Voor het eerst maken we als gemeente een integrale visie specifiek gericht op ons buitengebied. Dit biedt ons de kans om de meerwaarde die het buitengebied heeft voor onze gemeente effectiever te beschermen, te ontwikkelen en te benutten. Samen met de bevolking en onze partners hebben we de visie buitengebied opgesteld waarin de intrinsieke kwaliteiten van het buitengebied het uitgangspunt vormen voor toekomstige ontwikkeling. Vanuit de eigen kenmerken en kwaliteiten bieden we antwoorden op de vraagstukken van vandaag en morgen.

We zien het buitengebied als permanent buitengebied met de huidige als toekomstige stadsrand. We versterken het ruimtelijk en functioneel contrast met de stad en halen tegelijkertijd de relaties aan met de stad. We streven naar "een buitengebied dat een open karakter heeft waar mensen zich in een groene en authentieke omgeving vrij kunnen voelen om op een manier te wonen, te ondernemen en te recreëren die bij het buitengebied past. Een buitengebied dat vitaal en levendig is, een divers en afwisselend karakter heeft, gastvrij is voor bezoekers en op de juiste manier is verbonden met de stad". Om dit te bereiken hanteren we vier principes als doelstelling voor toekomstige ontwikkeling:

- Versterken van het echte buitengevoel
- Meer mogelijkheden voor passende functies
- De juiste relaties onderling en met de stad
- Verbonden met ons verleden en de toekomst

Deze visie op hoofdlijnen hebben we uitgewerkt voor een aantal urgente thema's die uit de gesprekken met de samenleving naar voren gekomen zijn. Daarnaast hebben we de visie samen met betrokkenen per deelgebied verder ingekleurd en genuanceerd. Dit heeft geleid tot een mozaïek van gebieden die gezamenlijk het buitengebied van Hengelo vormen. De visiekaart Hengeloos Buiten biedt het integrale toekomstbeeld voor deze gebieden en de ruimtelijke keuzes die we maken.

Om uitvoering te geven aan de visie hebben we een aantal projecten en omgevingsprogramma's benoemd die we in het vervolgproces graag samen met de samenleving nader willen oppakken. We hebben de samenleving nodig om onze doelen te bereiken en omgekeerd kunnen we als gemeente actief ondersteunen in het ontwikkelen en realiseren van plannen en initiatieven die de samenleving belangrijk vindt. De ene keer heeft de gemeente een trekkende rol en betrekken we de samenleving als adviseur. De andere keer neemt de samenleving het initiatief en faciliteert de gemeente. En bij een aantal projecten trekken we als partners samen op! We sturen op de gezamenlijk bepaalde waarden en ontwikkelprincipes en nodigen de samenleving uit om met initiatieven te komen die aansluiten bij onze visie. Samen komen we tot een evenwichtige inrichting van ons buitengebied!

Visiekaart Omgevingsvisie

HENGELOOS BUITEN

Gebiedsdoelen

- Onspannen in het historische productieve cultuurlandschap
- Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
- Natuur inclusief ondernemen en recreëren
- Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
- Wonen en leven in een hechte gemeenschap
- Sporten en recreëren aan de rand van de stad

Landschap

- Stadsrand
- Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
- Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
- Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
- Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
- Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen

Toegankelijkheid

- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
- Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
- Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
- Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen

Energie en klimaat

- Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Zoekgebied voor retentiebekkens
- Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten

Ontmoeting en samenwerking

- Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de noaberschapen
- Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
- Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
- Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
- Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

1. Waarom een omgevingsvisie

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo en wordt steeds complexer. Of het nu gaat om een zorgvuldige inpassing van de energietransitie, het inspelen op de klimaatverandering, de toenemende recreatiebehoefte, de grenzen aan de groei van de intensieve landbouw, het bevorderen van de biodiversiteit, het ontwikkelen van voldoende woningen voor met name jongeren en ouderen, of het bereikbaar en veilig houden van onze wegen. Al deze opgaven vragen om samenhangend en effectief beleid voor de toekomstige inrichting van de leefomgeving. De komende jaren staat ons buitengebied een transformatie te wachten. Met de omgevingsvisie buitengebied willen we als gemeente Hengelo inspelen op deze maatschappelijke ontwikkelingen en richting geven aan de transformatie.

Omgevingswet

De omgevingsvisie is een van de belangrijke beleidsinstrumenten voor ons als gemeente Hengelo onder de Omgevingswet. Hierin leggen gemeenten voor hun hele grondgebied de lange termijnvisie vast voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. In Hengelo hebben we ervoor gekozen om de omgevingsvisie gefaseerd aan te pakken om zo ervaring op te doen met dit nieuwe beleidsinstrument. We beginnen met een visie voor het buitengebied, later volgen visies voor overige delen van onze gemeente.

Integrale benadering

Voor u ligt het resultaat van de eerste fase: de omgevingsvisie voor het buitengebied. Voor het eerst maken we als gemeente een integrale visie specifiek gericht op ons buitengebied. Dit biedt ons de kans om de meerwaarde die het buitengebied heeft voor onze gemeente effectiever te beschermen, te ontwikkelen en te benutten en in te spelen op de actuele ontwikkelingen. Dit kan alleen

als we alle aspecten van de leefomgeving in samenhang en integraal beschouwen. De omgevingsvisie gaat om meer dan alleen de ruimtelijke omgevingsaspecten. Zo beschrijven we in de visie ook hoe we de fysieke leefomgeving willen inrichten om maatschappelijke doelen op het terrein van gezondheid en het sociale domein te realiseren.

Doelen van de visie

De omgevingsvisie bevat de doelen voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in het buitengebied van onze gemeente. De visie wordt op vier manieren gebruikt:

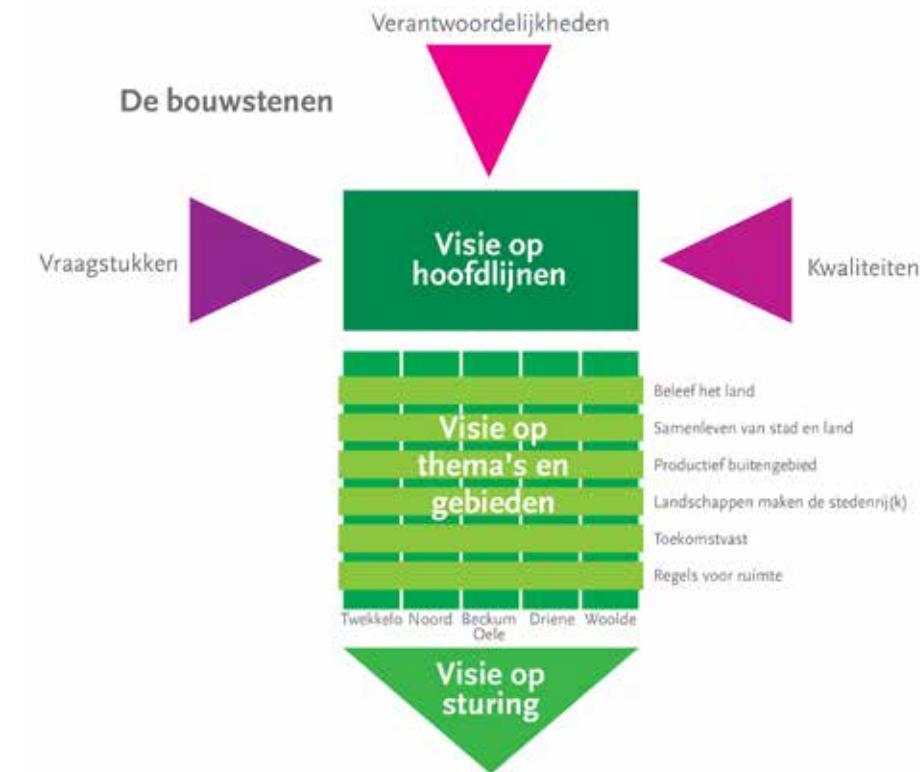
- De beleidsdoelen in de omgevingsvisie geven richting aan beleid en maatregelen voor specifieke thema's of gebieden en aan het nog op te stellen omgevingsplan waarin de regels voor de omgeving worden vastgelegd (opvolger bestemmingsplannen en verordeningen).
- Burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties gebruiken de omgevingsvisie als kader en inspiratie voor plannen en

initiatieven. Hoe groter de bijdrage aan de beleidsdoelen, hoe kansrijker het initiatief.

- De gemeente gebruikt de omgevingsvisie als toetsingskader om te bepalen in hoeverre een plan of initiatief bijdraagt bij de beleidsdoelen, en op welke onderdelen eventuele bijsturing wenselijk is.
- De omgevingsvisie biedt de kaders voor toekomstige sturing van de gemeente en de spelregels over hoe partijen in de omgeving worden betrokken bij ontwikkelingen.

Het plangebied

Het plangebied voor de omgevingsvisie buitengebied bestaat uit het gebied binnen de gemeentegrens en buiten de bebouwde kom. Het plangebied komt overeen met de begrenzing van het bestemmingsplan buitengebied, dat in 2010 is vastgesteld, aangevuld met de kern Beckum. Binnen het buitengebied van Hengelo onderscheiden we vijf deelgebieden: Hengelo-Noord, Driene, Twakkelo, Oele/Beckum en Woolde.

De bouwstenen

De omgevingsvisie is vraaggestuurd, gericht op het oplossen van maatschappelijke opgaven en beschrijft wat we belangrijk vinden voor de toekomstige ontwikkeling van het buitengebied. Aan de basis hiervan staan een drietal bouwstenen:

- De vraagstukken die spelen in de fysieke leefomgeving.
- De kwaliteiten van de leefomgeving die we zouden moeten beschermen.
- De verantwoordelijkheden die we als gemeente voelen voor de lange termijn.

Deze drie bouwstenen hebben we in samenwerking met de samenleving en de gemeente opgesteld en hebben de agenda, richting en inhoud van de visie bepaald. De visie zelf bestaat uit een visie op hoofdlijnen, een visie op zes integrale thema's, een visie op de deelgebieden en een uitvoeringsagenda.

Plangebied

2. Hoe de visie tot stand is gekomen

We zien de omgevingsvisie als kans en stimulans om alle partijen, die bij het buitengebied betrokken zijn, vanaf het begin actief en intensief te betrekken bij het ontwikkelen van beleid. Niet alleen om het draagvlak te vergroten, maar vooral ook om waardevolle lokale kennis en inbreng op te halen en te verwerken tot een evenwichtige visie die aansluit op de praktijk en waar betrokkenen mee aan de slag kunnen. De Omgevingswet vraagt van ons ook om bij het ontwikkelen van beleid aan participatie te doen.

Deze omgevingsvisie voor het buitengebied is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied, gemeentelijke beleidsmedewerkers van uiteenlopende afdelingen, het college van B&W en de gemeenteraad, maatschappelijke organisaties, (keten)partners en onze buurgemeenten. Met deze partijen hebben we de volgende stappen doorlopen:

maart 2019

Spreekuren

Vanaf het begin zijn we op zoek gegaan naar de relevante vraagstukken en kwaliteiten waar de omgevingsvisie op in zou moeten gaan. In maart 2019 hebben we tijdens spreekuren 30 gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de samenleving, buurgemeenten en maatschappelijke organisaties. Daarnaast hebben ook gesprekken plaats gevonden met de ambtelijke organisatie. Tijdens deze gesprekken stond de vraag centraal 'wat speelt er in het buitengebied?'. In totaal zijn ruim 200 vraagstukken over het buitengebied opgehaald. Deze vormden het fundament voor het vervolgproces.

juni

Kader

Mede op basis van de vraagstukken hebben we een kaderdocument opgesteld dat door de gemeenteraad is vastgesteld. Met dit document heeft de gemeenteraad op drie onderdelen vooraf sturing gegeven aan het proces:

- Harde kaders: een beschrijving van het project en de eisen waar het resultaat inhoudelijk en wettelijk aan moet voldoen.
- Inhoudelijke sturing: de zoektocht naar antwoorden op de vraagstukken die zijn opgehaald bij de samenleving en de ambtelijke organisatie.
- Processturing: de wijze waarop samenwerkingen ten behoeve van het buitengebied kunnen worden georganiseerd.

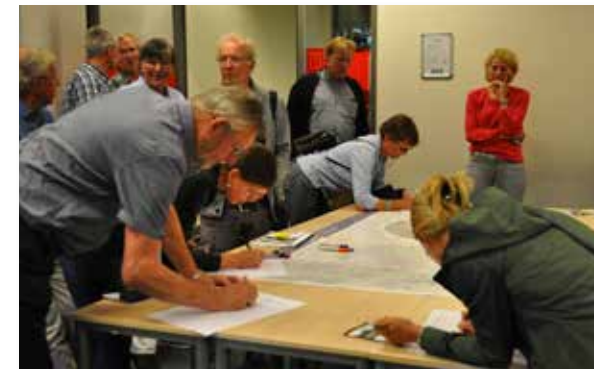

juli

Gebiedsconferentie

Op 3 juli 2019 hebben we in de Gieterij (ROC van Twente) een gebiedsconferentie georganiseerd. Hiervoor waren alle betrokkenen en belangstellenden uitgenodigd om mee te praten over de toekomst van het buitengebied van Hengelo. Tijdens de conferentie waren bijna 100 inwoners, ondernemers en organisaties aanwezig. Met een inwoneraantal van bijna 1800 inwoners in het buitengebied was dit een hele mooie afvaardiging. Er heerste een betrokken en enthousiaste sfeer. De samenwerking heeft laten zien dat ze open staan voor de nieuwe werkwijze en graag mee willen denken.

De gebiedsconferentie bestond uit een groot aantal workshops rondom thema's en gebieden die tijdens de eerder gehouden spreekuren naar voren waren gekomen. Tijdens een aantal workshoprondes bespraken we de eerder opgehaalde vraagstukken en hebben we aanvullingen, aanscherpingen en ideeën voor oplossingen opgehaald.

Internetconsultatie

Aanvullend op de gebiedsconferentie hebben we daarna van 16 september tot en met 10 oktober 2019 een internetconsultatie over het buitengebied gehouden. Op de projectwebsite konden betrokkenen hun stem uitbrengen op stellingen over 17 verschillende onderwerpen. Deze stellingen waren gebaseerd op de opbrengsten van de gebiedsconferentie en waren bedoeld om op specifieke onderwerpen verdiepende informatie te krijgen. De internetconsultatie is goed bezocht, er zijn bijna 1.500 stemmen uitgebracht.

september - oktober

november

Gebiedsgesprekken

Om het gebiedsgerichte beleid op te kunnen stellen, hebben we begin 2020 voor de vijf deelgebieden zogenaamde gebiedsgesprekken georganiseerd in Het Wapen van Beckum, Woolderschool, Johanneskerk Twekelo en Stal Driene. Tijdens deze avonden hebben we de eerste visie op hoofdlijnen gepresenteerd en getoetst en met bewoners en ondernemers een vertaling gemaakt naar de deelgebieden. In totaal hebben aan de gebiedsgesprekken 170 mensen deelgenomen. Wederom een bevestiging dat de betrokkenheid groot is.

januari 2020

februari

Ambtelijke workshops

De informatie die uit de vorige stappen naar voren is gekomen, hebben we tijdens een aantal workshops met gemeentelijk beleidsmedewerkers samengevat tot een rode draad met de belangrijkste conclusies over de vraagstukken en kwaliteiten van het buitengebied. Vervolgens hebben we een eerste visie op hoofdlijnen bepaald en deze uitgewerkt tot een visie op zes integrale thema's die aansluiten op de belangrijke vraagstukken en kwaliteiten.

Na de gebiedsgesprekken hebben we de visie op hoofdlijnen en op de thema's op onderdelen aangepast en verder verfijnd tot een samenhangend geheel. Daarna hebben we tijdens gebiedsgerichte workshops met gemeentelijk medewerkers een vertaling gemaakt.

3. De bouwstenen

De omgevingsvisie is primair gericht op maatschappelijke trends en het leveren van een bijdrage aan oplossingen. De basis voor deze omgevingsvisie buitengebied bestaat uit de kwaliteiten en vraagstukken die spelen in het buitengebied en de verantwoordelijkheden die we als gemeente voelen bij de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Uit het proces met de samenleving en de betrokkenen van de gemeente is een behoorlijke lijst met actuele onderwerpen naar voren gekomen waar de visie op in zou moeten gaan. Hieruit hebben we een rode draad van vraagstukken, kwaliteiten en verantwoordelijkheden gedestilleerd die bepalend zijn voor de hoofdlijn van de visie. In dit hoofdstuk gaan we in op deze belangrijkste bouwstenen.

3.1 Kwaliteiten

Uit de gesprekken en bijeenkomsten komt naar voren dat het buitengebied als woon-, werk- en recreatiegebied hoog wordt gewaardeerd. Het buitengebied van Hengelo heeft een uniek karakter en een aantal grote kwaliteiten die we met deze visie willen behouden en waar mogelijk versterken.

Sterk noaberschap

Van oudsher is de sociale cohesie in het buitengebied erg sterk door het noaberschap. Bewoners van het buitengebied wonen soms een eindje uit elkaar maar hebben sterke onderlinge banden en helpen elkaar als het nodig is. Het zit in de Twentse cultuur om naar elkaar om te kijken en dat zien we ook sterk terugkomen in het buitengebied van Hengelo. Veel gebieden hebben een lokaal centrum waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en evenementen gehouden kunnen worden. Deze zijn van groot belang voor de sociale cohesie.

Variatie aan landschappen

Daarnaast bestaat het buitengebied uit een grote diversiteit aan landschappen, variërend van beekdalen, bossen en heidegebieden tot het oude agrarische coulissenlandschap met haar houtwallen, buitenplaatsen en landgoederen. Deze variatie aan landschapstypen leidt tot een aantrekkelijk gebied rondom de stad om te wonen, werken en recreëren en biedt ruimte aan een grote verscheidenheid aan soorten planten en dieren (biodiversiteit) en rijke ecosystemen.

Rijke cultuurhistorie

Het coulissenlandschap met haar karakteristieke landhuizen, boerderijen, erven, houtwallen en landgoederen verbindt ons met de lokale cultuur en historie. Het verleden is op sommige plekken echt nog voelbaar en dat maakt het gebied interessant voor de families die er al decennia wonen maar ook voor bezoekers.

Buiten, vlakbij de stad

Het is goed toeven in het buitengebied van Hengelo. Aan de ene kant de rust, ruimte en groene omgeving van het platteland en aan de andere kant de stad met al haar voorzieningen 'om de hoek'. Het beste van beide werelden maakt het buitengebied van Hengelo tot een gewilde plek om te wonen en te werken.

Ruimte voor ontspanning

Niet alleen de mensen in het gebied zelf waarderen het buitengebied. Steeds meer mensen uit de stad komen naar het buitengebied om te recreëren, ontspannen of te sporten. Mensen hebben het steeds drukker en het is soms hectisch in de stad. Het buitengebied biedt het aantrekkelijke groene decor waar stedelingen rust, ruimte en ontspanning kunnen vinden.

Rijke natuur en biodiversiteit

Door de grote diversiteit aan landschappen en de kleinschaligheid van het landschap met haar houtwallen, beken en poelen biedt het buitengebied van Hengelo leefruimte voor een groot aantal uiteenlopende soorten planten en dieren. Daarnaast maken grote delen van het buitengebied onderdeel uit van het nationaal natuurnetwerk. De biodiversiteit, oftewel de diversiteit aan rijke en met elkaar verbonden ecosystemen, is groot. Al staat deze ook in Hengelo onder druk.

3.2 Vraagstukken

Tegelijkertijd spelen er belangrijke vraagstukken waar we met onze visie nadrukkelijk op in willen spelen. Het gaat om aspecten waarbij de huidige situatie niet gelijk is aan de gewenste situatie en waar actie gewenst is om verbetering te bereiken.

Wat zijn de mogelijkheden voor meer **ommetjes/rondjes** rondom Beckum? Haal je als **landbouw** wel alles uit de mogelijkheden van de **nabijheid van de stad**, wat is het verdienmodel op **recreatief medegebruik**? In het buitengebied is soms sprake van **ondermijning** en criminele activiteiten. **Leegstaande schuren** zijn daarvoor een goede voedingsbodem. Hoe kunnen we daar met ruimtelijk beleid bijdragen aan het voorkomen ervan? **Natuurinclusief** werken vraagt specifieke kennis, waar zit die? Kunnen de loonwerkbedrijven daar een bijdrage aan leveren? **Welke vorm van recreatie** is gewenst in het **buitengebied**? En hoe kunnen we hierop sturen? Mensen weten vaak heel goed in **samenwerking** wat ze willen met een gebied maar ze kunnen nog meer **gehoord** worden. Er is op verschillende plekken in het buitengebied sprake van **veel sluipverkeer**. Hierdoor ontstaan **onveilige situaties** voor met name fietsers. De **veiligheid op buitenwegen** is een aandachtspunt. Het landschap van Hengelo is **kwetsbaar**. Het heeft een bijzondere combinatie van **open én kleinschalig**.

Veel sluipverkeer

Het buitengebied wordt op veel plekken gebruikt als doorgaande verkeersroute terwijl de wegen daar niet voor bedoeld zijn. Veel lokale wegen zijn smal, bochtig en zijn vooral bedoeld voor agrarisch en bestemmingsverkeer. Het relatief grote aantal onnodige (doorgaande) verkeersstromen leidt op sommige plekken tot overlast voor bewoners en ondernemers, en tot onveilige situaties op plekken waar ook veel fietsers zijn. De lokale wegen zijn niet optimaal ingericht voor fietsers en voetgangers en daardoor nodigen ze niet optimaal uit tot voor recreatie en beweging.

Toekomst van de landbouw

In de landbouw is een ware transformatie gaande. Om te kunnen concurreren op de wereldmarkt en te voldoen aan steeds strengere wet- en regelgeving zijn boerenbedrijven de afgelopen jaren behoorlijk uitgebreid en geïntensiveerd. De grenzen aan de schaalvergroting zijn inmiddels bereikt. Sommige boeren besluiten te stoppen, anderen zoeken nieuwe verdienmodellen door te specialiseren of te verbreden. Eigenaren van vrijkomend agrarisch vastgoed zijn op zoek naar goede herinvullingen. Het aantal geschikte functies is echter beperkt en soms staan regels een goede herinvulling in de weg. Maar weinig functies zijn toegestaan in het buitengebied. Hierdoor neemt het risico op verloedering toe en kan een voedingsbodem ontstaan voor ondermijning en illegale activiteiten. Dit vormt een serieuze bedreiging voor de leefbaarheid in het buitengebied.

Verstorende recreatie

Het ontwikkelen van recreatieve voorzieningen is kansrijk om panden of gebieden een tweede leven geven. Tegelijkertijd kan een toename van recreanten het lokale woon- en ondernemersklimaat verstoren. Wandelaars laten zwerfafval achter of laten hun hond uit waardoor de kans op neospora toeneemt. En teveel en/of te grootschalige recreatie doet afbreuk aan de rustieke en kleinschalige omgeving waar het buitengebied juist om wordt gewaardeerd.

Karakteristiek landschap vervaagt

Het authentieke coulissenlandschap met haar houtwallen dat juist zo gewaardeerd wordt, is op sommige plekken steeds minder zichtbaar, mede door schaalvergroting in de landbouw. In de afgelopen jaren zijn boerenbedrijven onder invloed van marktontwikkelingen en regelgeving steeds verder uitgebreid waardoor de typische kleinschaligheid verdwijnt uit het landschap. Hierdoor neemt de aantrekkelijkheid en beleving van het landschap af. Daarnaast verdwijnen leefgebieden voor uiteenlopende planten en dieren. Zo dragen de karakteristieke houtwallen niet alleen bij aan de beleving van het landschap maar ook aan ecosystemen voor een rijke biodiversiteit.

Jongeren trekken weg

De onderlinge sociale binding in het buitengebied is groot. Wel trekken steeds meer jongere bewoners voor studie of werk naar de stad. Sommige jongeren willen wel in het buitengebied blijven wonen maar kunnen geen geschikte woning vinden. Ook niet als ze eventueel na een tijdje in de stad te hebben gewoond, terug willen keren naar hun geboortegrond. Met het wegtrekken van jongeren staan de sociale samenhang en voorzieningen onder druk. Het aantal leden van scholen en verenigingen loopt terug en het is lastig om nieuwe bestuursleden te vinden. De zo vanzelfsprekende saamhorigheid staat daarmee onder druk.

Steeds vaker droogte

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds duidelijker en ook het buitengebied van Hengelo heeft hierin toenemende mate mee te maken. Belangrijke opgave is het tegengaan van verdroging. Hengelo ligt op de hogere zandgronden waar de afgelopen droge en hete zomers leidden tot forse watertekorten. Dat heeft zowel voor de natuur als de landbouw grote gevolgen.

3.2 Verantwoordelijkheden

Naast de vraagstukken en kwaliteiten die tijdens de gesprekken en bijeenkomsten met betrokkenen naar voren zijn gekomen, voelen we ons als gemeente voor een aantal aspecten verantwoordelijk.

Energietransitie

Op landelijk niveau zijn ambitieuze doelstellingen bepaald als het gaat om de opwekking van groene energie, het verduurzamen van de gebouwde omgeving, de overstap naar een circulaire samenleving en een klimaatbestendige leefomgeving. Als gemeente Hengelo willen en moeten we hier een substantiële bijdrage aan leveren. De doelen en ruimteclaims voor zonne- en windenergie, energiebesparing, wateropvang en gesloten (voedsel) kringlopen vragen om scherpe lokale keuzes en gerichte maatregelen. De omgevingsvisie biedt hiervoor het ruimtelijke kader.

Gezondheid

De omgevingsvisie biedt de mogelijkheid om beleid voor de fysieke leefomgeving expliciet in te zetten om sociale en maatschappelijke doelen zoals gezondheid te behalen. Met name gezondheid is een nieuw element in de Omgevingswet. In gesprekken met de ambtelijke organisatie en de samenleving zijn geen nadrukkelijke vraagstukken op dit onderwerp naar voren gekomen. Toch vinden we het als gemeente belangrijk om een gezonde levensstijl expliciet op te nemen in de visie en te bepalen hoe we de leefomgeving kunnen inzetten om de gezondheid van onze bewoners te bevorderen.

Veiligheid

De overheid is primair verantwoordelijk voor een veilige leefomgeving en hier voelen we ons als gemeente Hengelo vanzelfsprekend ook verantwoordelijk voor, zeker ook in het buitengebied. We streven in het algemeen een veilige omgeving na, voor de huidige en toekomstige bewoners, ondernemers en recreanten. Uit de gesprekken met de samenleving is veiligheid een aantal keer aan de orde gekomen. Het gaat dan om verkeersveiligheid (van fietsers), sociale veiligheid en het voorkomen van ondermijning en criminaliteit.

Milieuaspecten

Aspecten als geluid, bodem en luchtkwaliteit zijn tijdens het proces met de samenleving weinig aan bod gekomen. We vinden deze milieuaspecten als gemeente voor een aangename en gezonde leefomgeving wel belangrijk. Om de kwaliteit van de leefomgeving op deze punten te borgen is een integrale afweging nodig op het schaalniveau van de hele gemeente. We hanteren het uitgangspunt dat we de milieuhinder in het buitengebied als geheel in ieder geval niet substantieel willen laten toenemen. Milieuaspecten komen nader aan de orde op het moment dat de integrale omgevingsvisie voor de hele gemeente wordt opgesteld.

4. Visie op hoofdlijnen

Op basis van de kwaliteiten, vraagstukken en verantwoordelijkheden hebben we een visie op hoofdlijnen ontwikkeld. De stip op de horizon voor de toekomstige ontwikkeling van het buitengebied. Waarden en ontwikkelprincipes om beleid en initiatieven te sturen en om de samenleving uit te nodigen om met initiatieven te komen die bij de doelen en visie aansluiten.

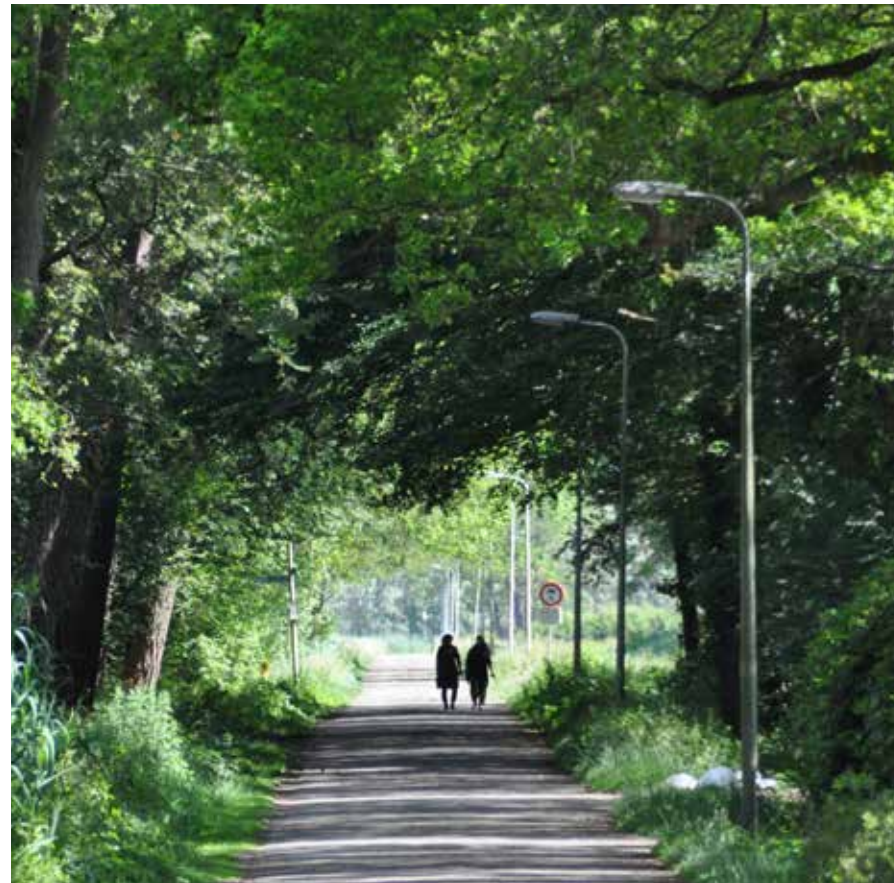

4.1 Positionering

Uit de analyse komt naar voren dat het buitengebied van Hengelo grote intrinsieke kwaliteiten en meerwaarde heeft. In eerste instantie voor het gebied zelf maar ook voor de stad en gemeente als geheel. Deze kwaliteiten vormen het uitgangspunt voor de toekomstige ontwikkeling van het buitengebied. Vanuit de eigen kenmerken en kwaliteiten bieden we antwoorden op de vraagstukken van vandaag en morgen.

We zien het buitengebied in de toekomst niet als potentieel reservegebied voor uitbreiding van de stad maar als permanent buitengebied en gaan het ook als zodanig inrichten. De huidige stadsrand zien we als de toekomstige stadsrand en in het gebied versterken we de eigen onderscheidende kwaliteiten. Dit betekent een groot ruimtelijk en functioneel contrast met de stad en tegelijkertijd ook sterke wederzijdse relaties met de stad. De stad en het buitengebied hebben elkaar nodig en kunnen van elkaar profiteren als de juiste relaties worden aangehaald.

**Uitgaan van eigen kwaliteiten en
verscherping van het contrast tussen de stad en het omringende land**

1850

1900

1950

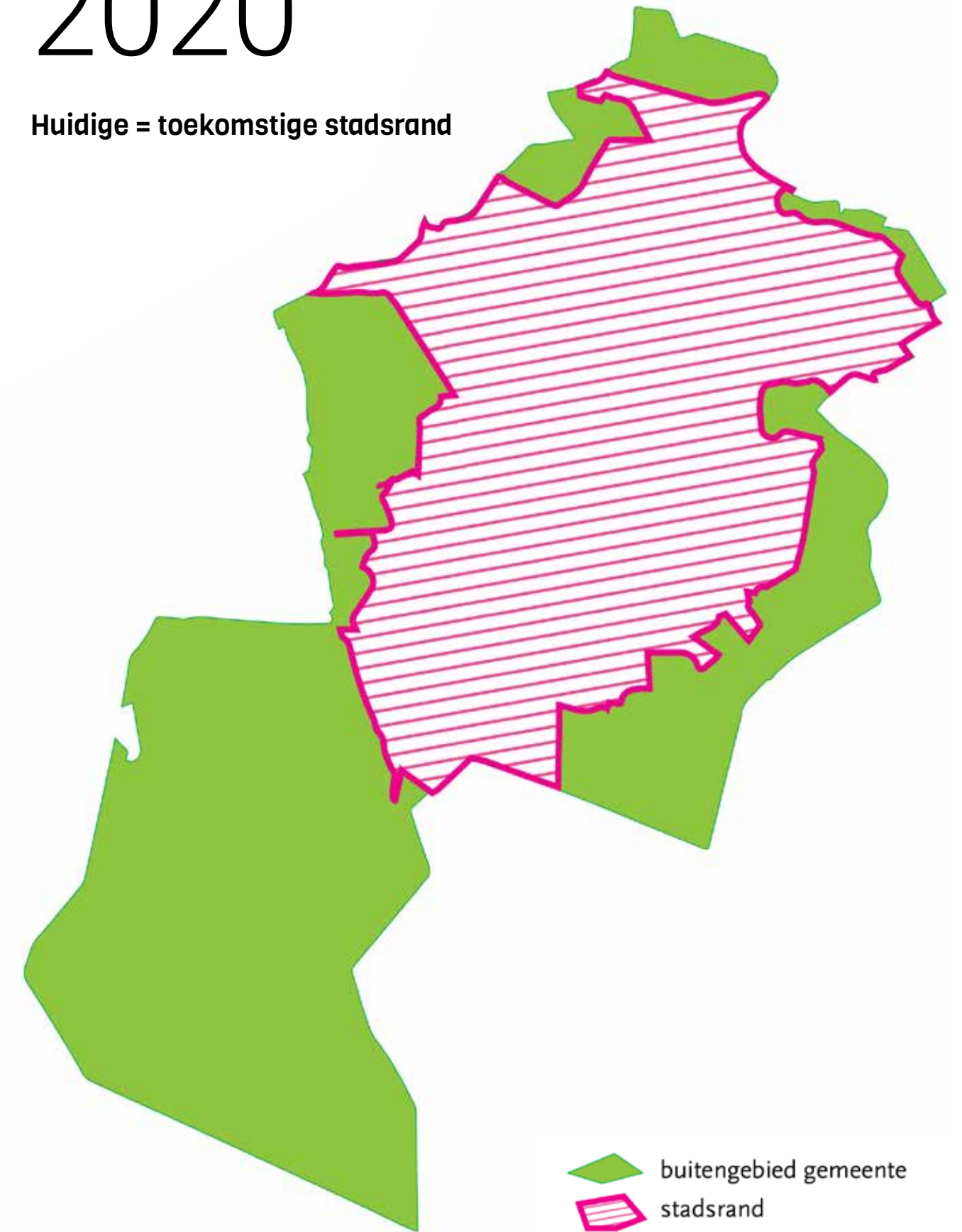

2000

2020

Huidige = toekomstige stadsrand

4.2 Onze waarden

De omgevingsvisie wordt op twee manieren gebruikt. Ten eerste om richting te geven aan de uitwerking naar beleid en maatregelen voor bepaalde thema's of gebieden. Ten tweede voor het beoordelen van toekomstige initiatieven. Om hier in de toekomst goed richting aan te kunnen geven, gaan we uit van een aantal waarden die de basis vormen voor de visie. Een waarde is een kwaliteit van het gebied die we belangrijk vinden en als uitgangspunt hanteren bij toekomstige ontwikkelingen. Elke nieuwe ontwikkeling zou bij moeten dragen aan:

Een buitengebied dat een **open** karakter heeft waar mensen zich in een **groene** en **authentieke** omgeving **vrij** kunnen voelen om op een manier te wonen, te ondernemen en te recreëren die bij het buitengebied past. Een buitengebied dat vitaal en **levendig** is, een **divers** en afwisselend karakter heeft, **gastvrij** is voor bezoekers en op de juiste manier is **verbonden** met de stad.

Dit is wat we nastreven en waar we toekomstige ontwikkelingen aan relateren. Met deze waarden sluiten we aan op de intrinsieke kwaliteiten van het buitengebied en kunnen we meerwaarde bieden voor de stad. Deze waarden bieden ons richting en houvast om sturing te kunnen geven aan veranderingen en de transformatie op een samenhangende wijze te begeleiden.

4.3 Ontwikkelprincipes

Voor de toekomstige ontwikkeling van het Hengelose buitengebied, zetten we vier hoofddoelen centraal die we als ontwikkelprincipe hanteren. Het gaat om de volgende principes:

Versterken van het echte buitengevoel

We zetten in op een buitengebied dat ook echt 'buiten' voelt. We zetten in op de authentieke kwaliteiten en de natuurlijke, open en groene kenmerken van het landschap. We voorkomen storende stedelijke elementen in het landschap zoveel mogelijk en maken tegelijkertijd de kwaliteiten van het buitengebied juist meer zicht- en beleefbaar. Het contrast met de stad wordt groter en daarmee wint het buitengebied aan relevantie. Hoewel de stad en stadsrand dichtbij is, willen we het gevoel creëren dat de stad ver weg is, al is het maar voor even.

Meer mogelijkheden voor passende functies

Versterking van het buitengevoel betekent niet dat er niks meer mag in het buitengebied. We willen juist meer mogelijkheden creëren voor gebruik van, en activiteiten in het buitengebied. Meer ruimte voor activiteiten om te leven, te werken en te recreëren. Dit is van groot belang om het gebied ook op langere termijn levendig en vitaal te houden. Wel moeten activiteiten passen bij de waarden die we belangrijk vinden. Dat betekent activiteiten die passen bij een open, groen, authentiek, vrij, levendig, divers, gastvrij en verbonden buitengebied.

De juiste relaties onderling en met de stad

Hoewel we de beleving van het buitengebied als tegenhanger van de stad zoveel mogelijk willen versterken, willen we de relaties en verbindingen met de stad tegelijkertijd ook vergroten. We zetten in op een gastvrij buitengebied met een grote meerwaarde als ontspannings- en recreatiegebied. Dit houdt het gebied niet alleen voor de eigen bewoners relevant maar ook voor de stad. Wel moeten de verbindingen met de stad passen bij die waarden die we belangrijk vinden. We zetten vooral in op het versterken van de verbindingen voor wandelaars en fietsers en proberen het onnodige (doorgaande) autoverkeer zoveel mogelijk terug te dringen.

Verbonden met ons verleden én de toekomst

Bij de ontwikkeling van het buitengebied denken we in eeuwen. Bij ontwikkelingen hebben we respect voor onze rijke cultuurhistorie en spelen we tegelijkertijd in op de mogelijkheden om ons buitengebied toekomstbestendig te maken. We willen een bijdrage leveren aan een circulaire samenleving, klimaatbestendig landschap met rijke ecosystemen en een duurzame energievoorziening en hier ook ruimte aan geven, mits het past bij de waarden die we nastreven en het landschap niet te zeer wordt aangepast en het geen overlast oplevert.

4.4 Uitvoeringsfilosofie

Samen werken aan 'ons buiten'

Als overheid stellen we traditioneel kaders waarbinnen de samenleving initiatieven kan nemen. Met de komst van de Omgevingswet wordt een andere basishouding van de overheid verwacht die wij als gemeente Hengelo ook ondersteunen. De basishouding is het mogelijk maken van goede ontwikkelingen om in te kunnen spelen op een snel veranderende wereld. Om dit waar te maken zullen we de samenwerking zoeken met de samenleving en samen met andere partijen optrekken bij zowel de ontwikkeling als realisatie van beleid voor de fysieke leefomgeving.

De Omgevingsvisie Buitengebied is samen met de samenleving opgesteld en we willen de visie ook graag samen met de samenleving tot uitvoering brengen. Sterker nog, we hebben de samenleving nodig om onze doelen te bereiken. Omgekeerd kunnen we als gemeente actief ondersteunen in het ontwikkelen en realiseren van plannen en initiatieven die de samenleving belangrijk vindt. We sturen op de gezamenlijk bepaalde waarden en ontwikkelprincipes en nodigen de samenleving uit om met initiatieven te komen die aansluiten bij onze visie. Samen komen we tot een evenwichtige inrichting van ons buitengebied!

Instrumenten

In het volgende hoofdstukken werken we de visie op hoofdlijnen uit in een visie voor een aantal integrale thema's en gebieden. Daarbij geven we ook aan hoe we uitvoering willen geven aan de visie en welke instrumenten we daarvoor willen inzetten.

Ten eerste nemen we voor een aantal thema's een **afwegingskader** op voor het wegen, beoordelen en sturen van initiatieven en plannen uit de samenleving die passen bij ons buitengebied en de waarden en ontwikkelprincipes die we hebben bepaald. Zo'n kader bestaat uit een uitwerking van criteria, voorwaarden en definities aan de hand waarvan we als gemeente bepalen of we medewerking willen verlenen aan een initiatief. Belangrijkste vraag is: past het initiatief bij de doelen die we gezamenlijk hebben bepaald. Het afwegingskader voor initiatieven in het buitengebied maakt onderdeel uit van deze visie.

Ten tweede benoemen we projecten en omgevingsprogramma's om actief uitvoering te geven aan de visie. Een **omgevingsprogramma** is een uitvoeringsgericht beleidsinstrument en kan worden ingezet om de doelstellingen uit van de omgevingsvisie uit te werken en te realiseren. In hoofdlijnen bestaat een programma uit de volgende onderdelen:

- Uitwerking van het beleid voor een bepaald thema of gebied (thematisch of gebiedsgericht programma). Het programma kan gericht zijn op ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en/of behoud van aspecten in de leefomgeving.
- Een set van maatregelen om de doelstellingen voor een bepaald thema of gebied te bereiken. Dit kunnen uiteenlopende maatregelen zijn die zowel juridisch als niet-juridisch van aard zijn, en zowel inhoudelijk als procesmatig.

De vorm van een omgevingsprogramma is vrij en is te vergelijken met sectoraal of ge-

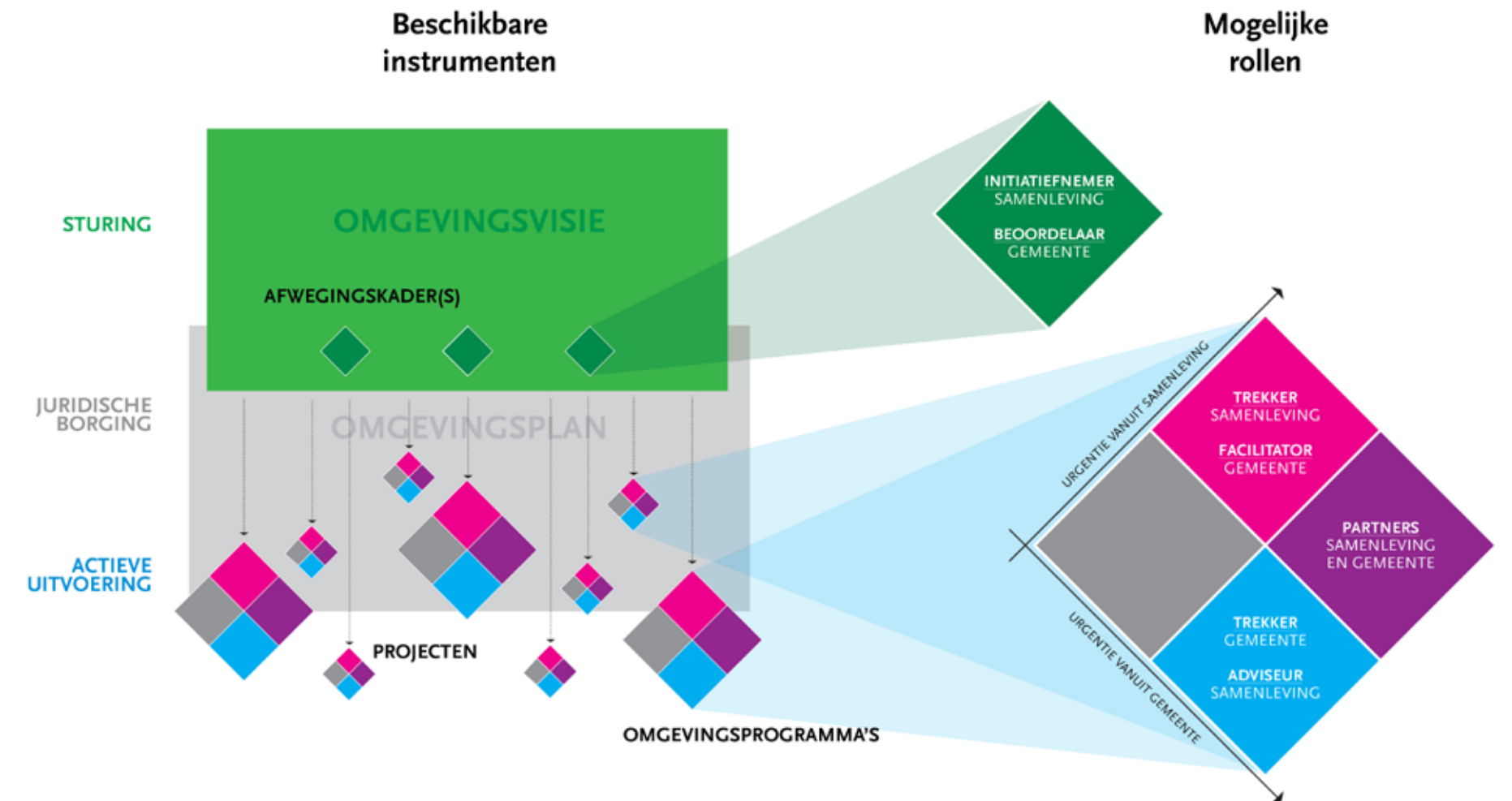
biedsgericht beleid zoals we dat onder de wet ruimtelijke ordening gewend zijn (bijvoorbeeld een centrumvisie of woningbouwbeleid). Wel geldt een motiveringsplicht over hoe de samenleving bij het optellen van het programma betrokken is (participatie).

Een **project** is geen beleidsinstrument maar enkel gericht op uitvoering. De doelstellingen en mogelijke middelen om deze te bereiken, doorlooptijd en mogelijke betrokken partijen zijn duidelijk en relatief overzichtelijk. Omgevingsprogramma's zijn gericht op complexere trajecten met vaak meerdere mogelijke middelen om de doelstellingen te bereiken met uiteenlopende doorlooptijden en schaalniveaus.

Ten derde, de juridische borging van de omgevingsvisie zal te zijner tijd in het **omgevingsplan** plaatsvinden. Het omgevingsplan is dus geen 'uitwerking' van de visie maar een aparte laag van ons omgevingsbeleid. Het omgevingsplan heeft een zelfstandige rol om waarden te beschermen en moet daarnaast de ruimte bieden voor de realisatie van de visie.

Rollen

Bij het ontwikkelen van omgevingsprogramma's en projecten willen we actief de samenwerking opzoeken met de samenleving. Met de samenleving bedoelen we maatschappelijke organisaties met een duidelijke missie of individuen die zich hebben georganiseerd rondom een gezamenlijk (thematisch of gebiedsgericht) doel.

Afhankelijk van het type project en de urgentie kiezen we bij elk omgevingsprogramma of project een passende rolverdeling:

- Bij projecten die vooral voor de gemeente hoge urgentie hebben, neemt de gemeente een rol als **trekker** en de samenleving een rol als **adviseur**.
- Bij projecten die vooral voor de samenleving hoge urgentie hebben, neemt de samenleving een rol als **trekker** en de gemeente een rol als **facilitator**.

- Bij projecten die voor zowel de samenleving als de gemeente hoge urgentie hebben, trekken gemeente en samenleving gezamenlijk op in de rol van partner.

Bij het afwegingskader heeft de samenleving een rol van **initiatiefnemer** en de gemeente de rol van **beoordelaar** om te bepalen in hoeverre initiatieven uit de samenleving passen bij de doelen en waarden van de omgevingsvisie. Hierbij hanteren we het principe 'ja, mits'.

Dat betekent dat als het initiatief past bij de omgevingsvisie, we mee willen werken aan om het initiatief mogelijk te maken.

In het volgende hoofdstuk gaan we per thema in op de instrumenten die we willen inzetten en welke rolverdeling we bij projecten en omgevingsprogramma's voor ogen hebben.

5. Visie op thema's

Op basis van de vraagstukken die we met de samenleving hebben bepaald, hebben we een zestal integrale thema's benoemd en daar een gerichte visie op ontwikkeld:

1. Beleef het land
2. Samenleven tussen stad en land
3. Productief buitengebied
4. Landschappen maken de stedenrij(k)
5. Toekomstvast
6. Regels voor ruimte

De visie en het beleid voor deze thema's geldt voor het hele buitengebied. In dit hoofdstuk gaan we in op de visie op deze thema's. Dit doen we voor elk thema aan de hand van drie stappen: wat speelt er, onze visie en instrumenten en rollen. In hoofdstuk 6 gaan we in op de gebiedsgerichte inkleuring, prioriteiten en gebiedsdoelen.

5.1 Beleef het land

Wat speelt er?

De frisse wind, een winters zonnetje over bevroren graslanden, stampende kindervoetjes door plassen water. Het buitengebied van Hengelo heeft prachtige gebieden en gevarieerde landschappen waar mensen graag komen om te ontspannen. Samen met het gezin of trouwe viervoeter, gedachten verzetten, hoofd leeg maken of juist ideeën opdoen. Dit zijn de grote kwaliteiten van ons buitengebied. Het benutten van de recreatieve potenties biedt kansen voor nieuwe verdienmodellen. Tegelijkertijd kunnen bewoners en ondernemers ook last ondervinden van recreanten. Denk aan geluidsoverlast, zwervafval, risico op neospora (ziekte bij koeien als gevolg van hondenpoep), het betreden van erven of onveilige verkeerssituaties op en rond het fietspad. De opgave is om de recreatieve potenties te benutten, maar dan wel op een manier die aansluit bij onze waarden en past bij de sfeer en uitstraling van het buitengebied.

Visie

Voor de toekomst zetten we in op extensieve vormen van recreatie die zijn gericht op hen die op zoek zijn naar rust, ruimte en ontspanning. Ons buitengebied is alleen op enkele plekken, dicht bij de stad rondom het kanaal en het spoor, geschikt voor grotere recreatieve voorzieningen. We willen vooral meer ruimte bieden aan extensieve recreatieve voorzieningen en functies die een lokale verbinding maken. Extensief betekent een beperkte mate van concentratie van activiteiten op een plek, passend bij de omgeving. Denk

aan een bed&breakfast in een historische stal, een theetuin, trouwlocatie op een landgoed, overnachten in een oude zouttoeren, fietsen op een oud spoorlijntje of een boerencamping. Dit soort voorzieningen dragen bij aan een vitaal buitengebied zonder de karakteristiek te verstoren. Sterker nog, ze dragen zelfs bij aan het versterken ervan doordat nieuwe verdienmodellen mogelijk worden en zo oude elementen behouden kunnen blijven.

Wandelen, hardlopen, fietsen, mountainbiken en paardrijden vormen de voornaamste recreatieve activiteiten in het buitengebied. We willen de mogelijkheden hiervoor verder doorontwikkelen door de routenetwerken die er al zijn verder te optimaliseren. Dit verhoogt de belevingswaarde van het buitengebied en daarnaast stimuleren we bewegen en een gezonde levensstijl. Dat betekent routes aan elkaar koppelen, waar nodig nieuwe tracés aanleggen, conflictsituaties met autoverkeer zoveel mogelijk voorkomen en routes waar het kan koppelen aan landschappelijke, cultuurhistorische en recreatieve elementen (de hotspots). Denk aan kabouterpaden of natuurleerpaden en het verbinden van routes aan landgoederen, historische boerderijen, beken en poelen, markepalen of oude kerkpaden. Dit leidt tot interessantere routes die het verhaal van het gebied vertellen en een hoge belevingswaarde hebben.

Belangrijke fietsverbindingen en wandelroutenetwerk
In deze kaarten zijn de huidige belangrijke fiets- en wandelroutes weergegeven in de gemeente Hengelo en omgeving. In een aantal gebieden ontbreken schakels en/of zijn geen routes aanwezig.
(Bron: www.geoportaaloverijssel.nl)

Om de beleving van het buitengebied te verbeteren en het echte buitengevoel te vergroten willen we gaan ontwerpen aan de stadsrand. Op plekken waar de stadsrand storend werkt, zoals langs grote infrastructuur of bedrijventerreinen, maken we deze zoveel mogelijk onzichtbaar door groene inpassing. Op diverse plekken grenst het buitengebied direct aan woonwijken. Dit levert een aantrekkelijk uitzicht op vanuit de wijken op het buitengebied. Omgekeerd levert het beeld een harde en zichtbare stadsrand op. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we waar het mogelijk is inzetten op het toevoegen van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand vanuit het buitengebied doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte.

Om de beleving van het buitengebied als ontspanningsruimte te verbeteren willen we ook onnodig, niet-bestemming gebonden auto- en vrachtverkeer op de lokale wegen zoveel mogelijk terugdringen. Dergelijk verkeer levert het buitengebied niets op en doet alleen maar afbreuk aan de beleving en leefgenot van het buitengebied. Per gebied gaan we onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

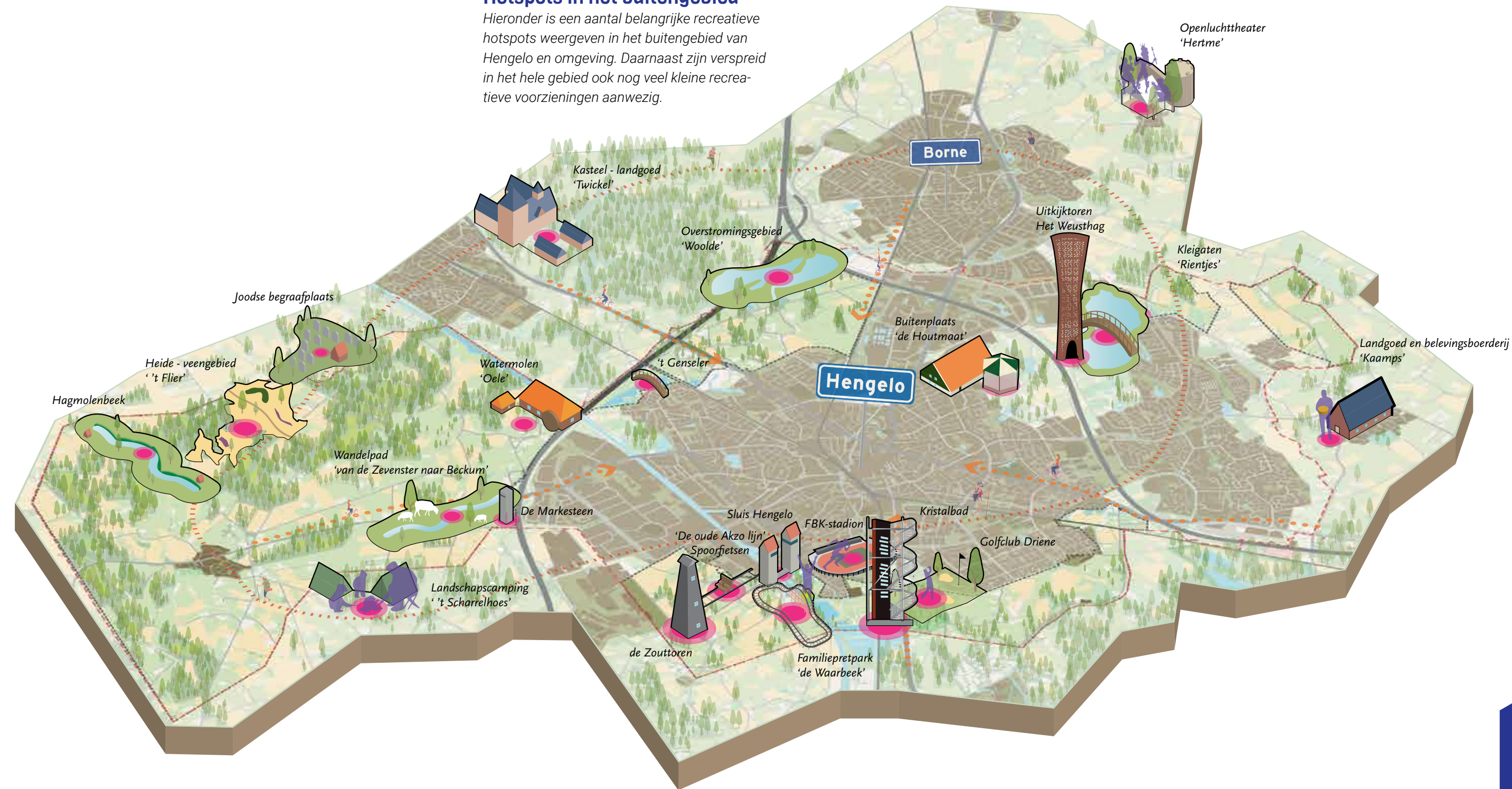
Daarnaast gaan we op een aantal strategische plekken in het buitengebied toeristische overstappunten toevoegen of optimaliseren. Dat zijn locaties waar recreatieve routes en

doorgaande autoroutes elkaar kruisen en recreanten eenvoudig kunnen overstappen van de auto naar de fiets of te voet het gebied in kunnen trekken. We verbeteren de verblijfskwaliteit en informatievoorziening en zorgen voor voldoende parkeergelegenheid zodat de parkeeroverlast voor omwonenden zoveel mogelijk wordt voorkomen. Het kan gaan om het optimaliseren van huidige toeristische overstappunten (top's) of het creëren van nieuwe overstappunten.

Tot slot gaan we het buitengebied van Hengelo als recreatie- en ontspanningsgebied actief promoten. Dit kan de lokale plattelandseconomie stimuleren. Belangrijk is om de juiste recreatie te stimuleren. Dat betekent extensieve vormen van recreatie die passen bij de sfeer van het buitengebied en de waarden die we nastreven. Binnen de huidige promotieactiviteiten in Hengelo zouden we een platform kunnen creëren waar voorzieningen en recreatieve ondernemers specifieke in het buitengebied samengebracht kunnen worden en acties en evenementen worden gecommuniceerd.

Hotspots in het buitengebied

Hieronder is een aantal belangrijke recreatieve hotspots weergegeven in het buitengebied van Hengelo en omgeving. Daarnaast zijn verspreid in het hele gebied ook nog veel kleine recreatieve voorzieningen aanwezig.

Instrumenten en rollen

Om de visie en doelen voor het thema 'Beleef het land' te realiseren, zetten we diverse instrumenten in. Ten eerste stellen we een afwegingskader op om recreatieve initiatieven

te kunnen beoordelen op hun bijdrage aan de visie. Dit afwegingskader maakt onderdeel uit van deze visie (zie H7.3). Daarnaast gaan we een omgevingsprogramma opstellen voor het tegengaan van sluipverkeer (zie H7.2) en

zetten we in op drie projecten die zijn gericht op het faciliteren en promoten van extensieve recreatie zoals wandelen en fietsen. In onderstaande tabel zijn de instrumenten en rollen kort samengevat.

Instrument		Rol gemeente	Rol amenleving	Betrokken organisaties
Afwegingskader (onderdeel visie)	Recreatieve functies We stellen een kader op voor het wegen, beoordelen en sturen van initiatieven gericht op recreatie en ontspanning en die passen bij ons buitengebied (zie ook H 7.3).	Beoordelaar	Initiatiefnemer	
Omgevingsprogramma	Aangename lokale wegen We gaan een omgevings-programma opstellen voor het tegengaan van sluipverkeer in het buitengebied en het verbeteren van de veiligheid(sbeleving) op de lokale wegen (zie ook H7.2).	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen, buurgemeenten, provincie, fietsersbond
Project	Ontwerpen aan de stadsrand We gaan ontwerpen aan de stadsrand om de beleving van het buitengebied te vergroten en het echte buitengevoel te versterken	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen
	Recreatieve netwerken We gaan de recreatieve netwerken doorontwikkelen door waar nodig routes aan elkaar te verbinden, eventueel nieuwe tracés te realiseren, conflictsituaties met autoverkeer zoveel mogelijk te voorkomen en routes waar het kan te koppelen aan hotspots in het buitengebied.	Partner	Partner	Routenetwerken Twente, Twickel, provincie, buurgemeenten, bewonersverenigingen, fietsersbond
	Recreatieve overstappunten Op een aantal strategische plekken gaan we in het buitengebied toeristische overstappunten toevoegen en/of optimaliseren (met voldoende parkeervoorzieningen, verblijfskwaliteit en informatie) zodat bezoekers makkelijk vanuit de auto te voet of per fiets verder kunnen gaan en tegelijkertijd de overlast voor omwonenden wordt beperkt.	Trekker	Adviseur	Routenetwerken Twente, Twickel, bewonersverenigingen
	Promotie buitengebied We gaan het buitengebied actief en gericht promoten als groen recreatie- en ontspanningsgebied.	Facilitator	Trekker	Hengelo Promotie

5.2 Samenleven van stad en land

Wat speelt er?

Het noaberschap, paasvuren, midwinterhoornblazen, het rijke verenigingsleven, de vele vrijwilligers en de rituelen bij geboorte, trouwen en rouwen. Het zijn allemaal uitingen van een sterke sociale verbondenheid van bewoners op de eigen buurtschap en woonomgeving. Individualisering, de trek van jongeren naar de stad en de komst van nieuwe bewoners zorgen ervoor dat deze traditionele lokale banden niet meer vanzelfsprekend zijn. Voorzieningen staan onder druk door vergrijzing en een afname van het aantal inwoners.

Omdat het voorzieningenniveau in de eigen omgeving afneemt, zijn bewoners van het buitengebied steeds meer afhankelijk van voorzieningen in de stad. Omgekeerd is er vanuit de stad groeiende behoefte aan recreatie en ontspanning in het buitengebied. Met andere woorden, de stad en het buitengebied hebben elkaar steeds meer nodig. De opgave is om de onderlinge banden en nabijheid te benutten voor een aangenaam en leefbare woonomgeving in zowel de stad als het buitengebied.

Visie

We willen de onderlinge relaties tussen stad en land versterken en stimuleren. Beide 'werelden' hebben elkaar nodigen en complementeren elkaar. We zetten enerzijds in op bereikbare stedelijke voorzieningen vanuit het buitengebied en anderzijds op een toegankelijk buitengebied voor bestemmingsverkeer vanuit de stad. Hiervoor willen we voor langzaam verkeer de onderlinge verbindingen

versterken. Dit betekent een stadsrand die overall makkelijk te passeren is voor fietsers en wandelaars. Voor het autoverkeer op een beperkt aantal geconcentreerde plekken. Daar waar deze nog onvoldoende zijn of beter kunnen verbeteren we deze. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied en terug. We laten het initiatief aan bewoners om aan te geven waar dit wenselijk is en faciliteren graag waar mogelijk. Daarnaast gaan we de wensen en mogelijkheden onderzoeken om de barrièrewerking van grote infrastructuur (snelwegen, kanaal en spoor) voor langzaam verkeer tussen stad en buitengebied en tussen deelgebieden in het buitengebied tegen te gaan.

We gaan ook onderzoeken of we het (regionale) snelfietsrouten netwerk in zuidelijkwestelijke en noordoostelijke richting kunnen uitbreiden. De afgelopen jaren is in de Twentse stedenrij de fietssnelweg F35 ontwikkeld die vanaf Nijverdal en Borne in zuidoostelijke richting naar Enschede loopt. De volgende stap is het verbeteren van de haakse snelfietsverbindingen naar de buitengebieden en de kleinere kernen van de regio. Dat kan door het realiseren van reguliere fietspaden of mogelijk uitbreiding van het fietssnelwegennetwerk. Hiermee kan de verkeersveiligheid voor fietsers verbeteren, de verbinding van het buitengebied en omliggende dorpen met de (binnen)stad worden versterkt en stimuleren we een gezonde levensstijl.

We willen niet alleen de ruimtelijke relaties tussen stad en land verbeteren maar ook de

sociale banden aanhalen. Door stedelingen wordt weleens geklaagd over bijvoorbeeld stankoverlast of agrarisch verkeer en omgekeerd klagen boeren over het zwerfafval of loslopende honden in de wei. Door de communicatie tussen beide 'werelden' kan meer onderling begrip ontstaan over elkaars wensen en behoeften. Dit kan op een passieve manier door lokale media te gebruiken om bijvoorbeeld te melden dat de lente is begonnen en er dus kans is op modder op de wegen. Het zou ook gestimuleerd kunnen worden door bijvoorbeeld een evenement als 'koekeloeren bij de boeren', een schoolprogramma 'op bezoek bij de boer' of een 'stadsrandestafette' te organiseren bestaande uit een reeks van evenementen waar stedelingen en plattelanders elkaar rondom bepaalde thema's in een informele setting kunnen ontmoeten. In gebieden waar er bij bewoners of ondernemers behoefte aan is, gaan we faciliteren in het stimuleren van wederzijdse begrip en de communicatie tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied en bewoners in de stad(srand).

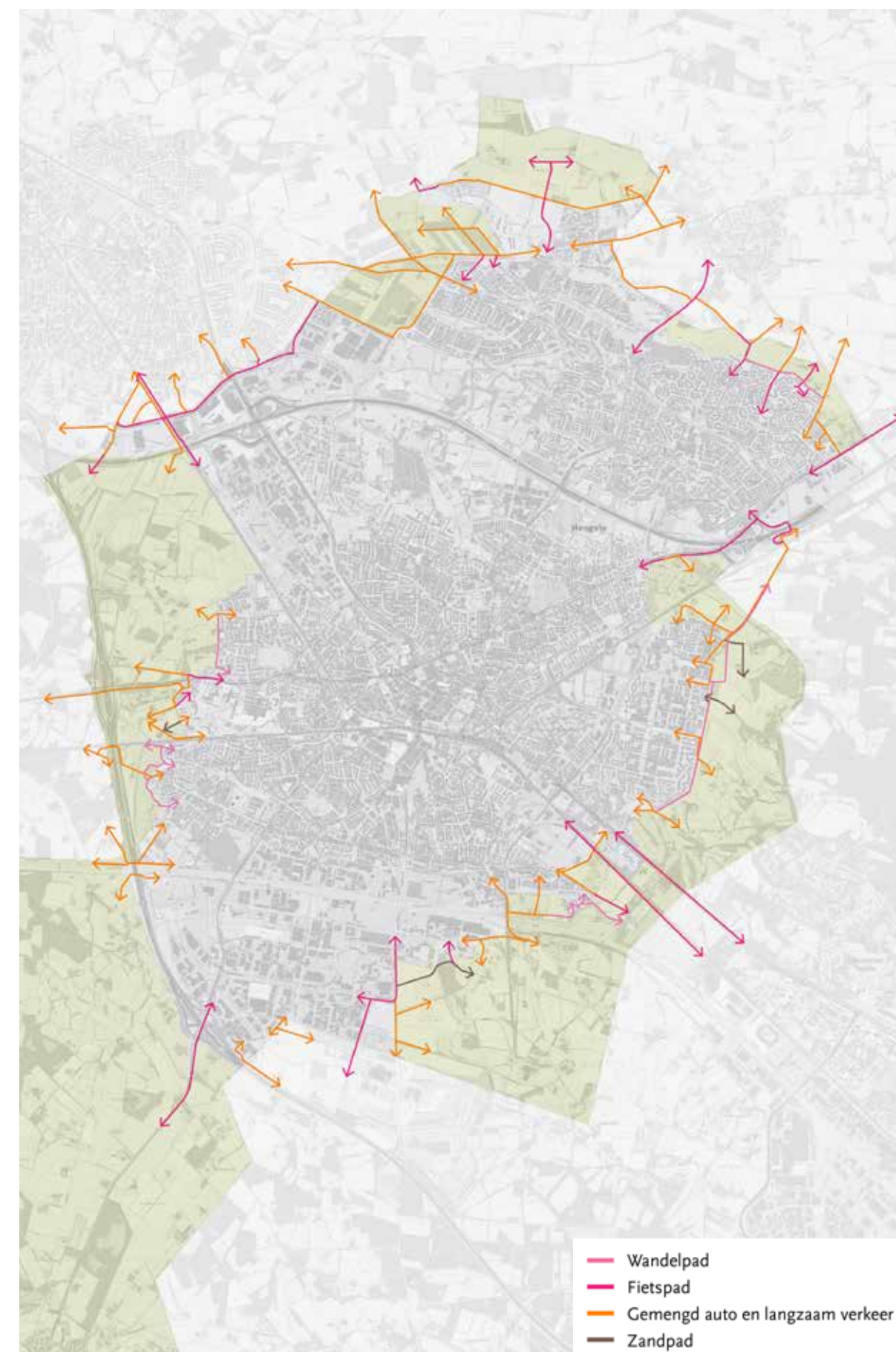
Ook zetten we in op een leefbaar buitengebied en de zelfredzaamheid van haar inwoners. Het noaberschap speelt hier ook in de 21ste eeuw een belangrijke rol in en waar nodig stimuleren en faciliteren we initiatieven die hieraan bijdragen. Internet en andere nieuwe technologieën kunnen helpen om de banden sterk te houden. Tegelijk blijven fysieke ontmoetingsplekken ook belangrijk. Veel gebieden hebben hun eigen lokale 'hartje' waar mensen samen kunnen komen. Deze liggen soms in het buitengebied en soms in

Stadsrandovergangen voor langzaam verkeer

In deze kaart hebben we de huidige verbindingen voor fietsers en voetgangers aangegeven tussen stad en buitengebied. Te zien is dat op een aantal plekken minder of geen verbindingen aanwezig zijn.

de aangrenzende stadswijken. Op plekken waar er bij bewoners behoefte aan is en waar de lokale hartjes dreigen te verdwijnen, gaan we binnen onze mogelijkheden streven naar behoud ervan als lokale ontmoetingsplekken.

Beckum is de enige woonkern in het buitengebied van Hengelo. Om ervoor te zorgen dat de leefbaarheid ook op langere termijn op niveau blijft, zetten we in op een goed en passend voorzieningenniveau met voldoende ontmoetingsplekken en woonmogelijkheden voor alle bevolkingsgroepen. We streven ernaar om vooral voor jongeren en starters aan de ene kant en oudere bewoners aan de andere kant mogelijkheden en voorzieningen te creëren zodat zij ook in de toekomst op een aangename manier met elkaar in Beckum kunnen wonen en leven.

Instrumenten en rollen

Om de visie en doelen voor het thema 'Samenleven van stad en land' te realiseren zetten we in op een aantal projecten en stellen we voor de kern Beckum een gebieds-

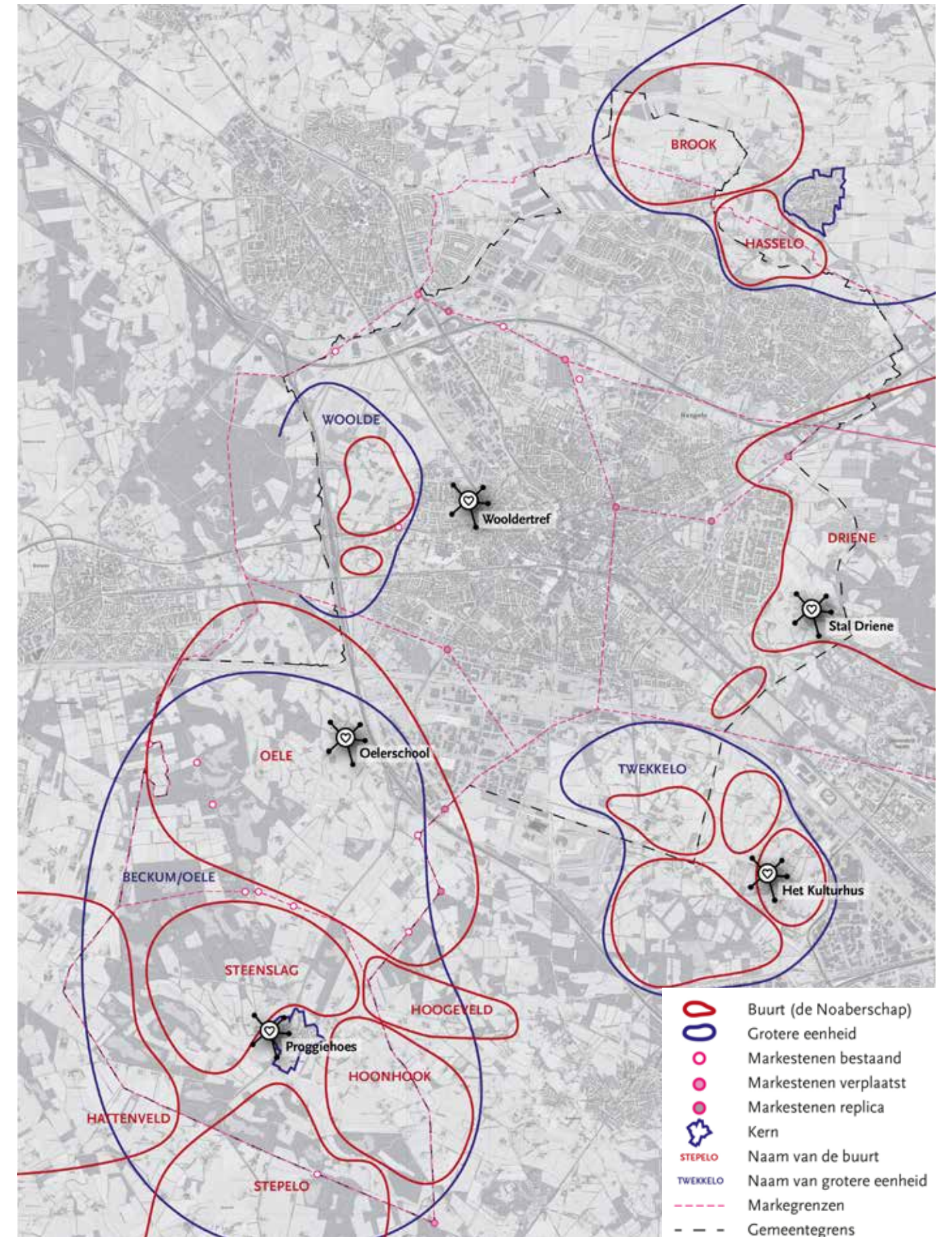
gericht omgevingsprogramma op. In H6.5 en H7.2 gaan we nader in op de doelen voor het omgevingsprogramma voor Beckum. De projecten zetten in op het versterken van de ruimtelijke en sociale relaties tussen stad en

land en in het buitengebied zelf. In onderstaande tabel zijn de instrumenten en rollen kort samengevat.

Instrument		Rol gemeente	Rol samenleving	Betrokken organisaties
Afwegingskader (onderdeel visie)				
Omgevingsprogramma	Beckum: leefbaar dorp verbonden met het land We gaan een gebiedsgericht omgevingsprogramma opstellen voor Beckum als leefbare en hechte kern met een passend voorzieningenniveau, ontmoetingsplekken, voldoende woonmogelijkheden voor alle bevolkingsgroepen en een aantrekkelijke verbinding met het buitengebied (zie ook H7.2).	Partner	Partner	Dorpsraad Beckum
Project	Wandelommetjes In gebieden waar er bij bewoners behoefte aan is, gaan we binnen de mogelijkheden (bijvoorbeeld langs sloten) streven naar het realiseren van (korte) wandelroutes vanuit de stad(srand) naar het buitengebied en terug.	Facilitator	Trekker	Bewoners stadsrand, waterschap
	Barrières oversteken We gaan de wensen en mogelijkheden onderzoeken om de barrièrewerking van grote infrastructuur (snelwegen, kanaal en spoor) voor langzaam verkeer tussen stad en buitengebied en tussen deelgebieden in het buitengebied tegen te gaan.	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen
	Snelfietsverbindingen We gaan de mogelijkheden onderzoeken om de haakse verbindingen op de fiets-snelweg F35 in noordelijke en zuidwestelijke richting (o.a. richting Beckum) te verbeteren.	Trekker	Adviseur	Provincie, buurgemeenten, bewonersverenigingen, fietsersbond
	Lokale hartjes Op plekken waar er bij bewoners behoefte aan is, gaan we binnen onze mogelijkheden streven naar behoud van de lokale hartjes als ontmoetingsplekken.	Facilitator	Trekker	Bewonersverenigingen
	Wederzijdse communicatie In gebieden waar er bij bewoners of ondernemers behoefte aan is, gaan we het wederzijdse begrip en de communicatie tussen bewoners en ondernemers in het buitengebied en bewoners in de stad(srand) stimuleren.	Facilitator	Trekker	Bewonersverenigingen

Sociale gebieden

Een overzicht van de sociale gebieden die door bewoners van het buitengebied zijn aangegeven. Dit zijn de gebieden waar sprake is van een sociale samenhang en verbondenheid tussen inwoners.

5.3 Productief buitengebied

Wat speelt er?

Het landelijk gebied is van oudsher een producent van landbouw en natuur. Vroeger waren deze sterk verweven. Maar in de loop van de vorige eeuw zijn deze steeds verder uit elkaar gegroeid. Uiteindelijk leidde dit landelijk tot de introductie van het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) voor natuur en de landbouw daarnaast. In Twente is de scheiding altijd minder sterk geweest dan in veel andere delen van het land. We hebben bijvoorbeeld nog steeds veel houtwallen. De logica van de huidige landbouw is echter nog steeds vooral gericht op scheiding.

In de landbouw is een ware transformatie gaande. Om te kunnen concurreren op de wereldmarkt en te voldoen aan steeds strengere wet- en regelgeving hebben boeren de afgelopen jaren forse investeringen moeten doen. Dit kon alleen worden terugverdiend door schaalvergroting van het bedrijf. De actuele ontwikkelingen in de landbouwsector vragen om een heroverweging van de bedrijfsvoering en de positie van de agrarische sector in het buitengebied. Deels onder maatschappelijke druk en deels omdat de bedrijfsvoering in het dichtbevolkte Nederland om aanpassingen en vernieuwing vraagt. Ondernemers hebben een aantal opties: blijven produceren voor de wereldmarkt, verbreden van de bedrijfsvoering met nevenfuncties, inzetten op lokale specialisatie (bijvoorbeeld biologisch) of stoppen. Bij alle opties is het achterliggende doel om het gezinsinkomen op peil te houden. De keuze voor de bedrijfsstrategie hangt van veel factoren af zoals de beschikbare milieuruimte, het investeringsvermogen, de lokale vraag

naar andere functies, de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten.

In het buitengebied van Hengelo zijn grofweg twee stromingen in de landbouw herkenbaar. Ten eerste is er de groep agrariërs die vooral (blijven) produceren voor de wereldmarkt. Voor hen is verbreding van het bedrijf eventueel mogelijk maar ook in dat geval moet het passen binnen de traditionele bedrijfsvoering. Verduurzaming ligt voor hen niet voor de hand. Het belangrijkste is behoud van de productieruimte van het land en de bebouwing. Die productieruimte staat onder druk omdat er weinig grond is en de noodzakelijke extensivering van de veeteelt als gevolg van wet- en regelgeving juist vraagt om meer ruimte. Daarnaast zijn er diverse boeren in het buitengebied van Hengelo die zijn aangesloten bij landgoed Twickel en nadrukkelijk streven naar een verbreding en/of specialisatie van de bedrijfsvoering en natuurinclusieve vormen van landbouw. Een aantal van hen werkt volgens het principe 'Boeren voor Natuur' en zijn daarmee in staat om op een duurzame manier te werken en er voldoende inkomen mee te genereren.

De opgave is om in het beleid ruimte te geven aan duurzame en stabiele verdienmodellen in de landbouw om het buitengebied ook in de toekomst productief en dus vitaal te houden. Een landschap dat niets voortbrengt is kwetsbaar.

Visie

Van de vier mogelijke strategieën voor boeren passen lokale specialisatie en verbreding het best bij de doelen voor het buitengebied die we in deze visie hebben bepaald. We willen ondernemers dan ook de ruimte geven om hun bedrijfsvoering lokaal te specialiseren (biologisch) of te verbreden. Dat maakt het ook makkelijker om aan natuurinclusieve landbouw te werken.

Verbreden kan door agrarische activiteiten te combineren met andere functies zoals bijvoorbeeld zorg, energie, natuurontwikkeling en recreatie. Ook als deze niet direct gerelateerd zijn aan agrarische activiteiten. Daarmee kunnen robuustere bedrijven ontstaan die niet alleen mogelijkheden bieden voor een gezonde bedrijfsvoering maar ook een bijdrage kunnen leveren aan de vitaliteit en aantrekkelijkheid van het buitengebied. Voorwaarden zijn dat de nevenfuncties geen afbreuk doen aan de karakteristieke kenmerken van het buitengebied, geen grote verkeersstromen aantrekken en niet leiden tot belemmeringen voor omliggende bedrijven of woningen.

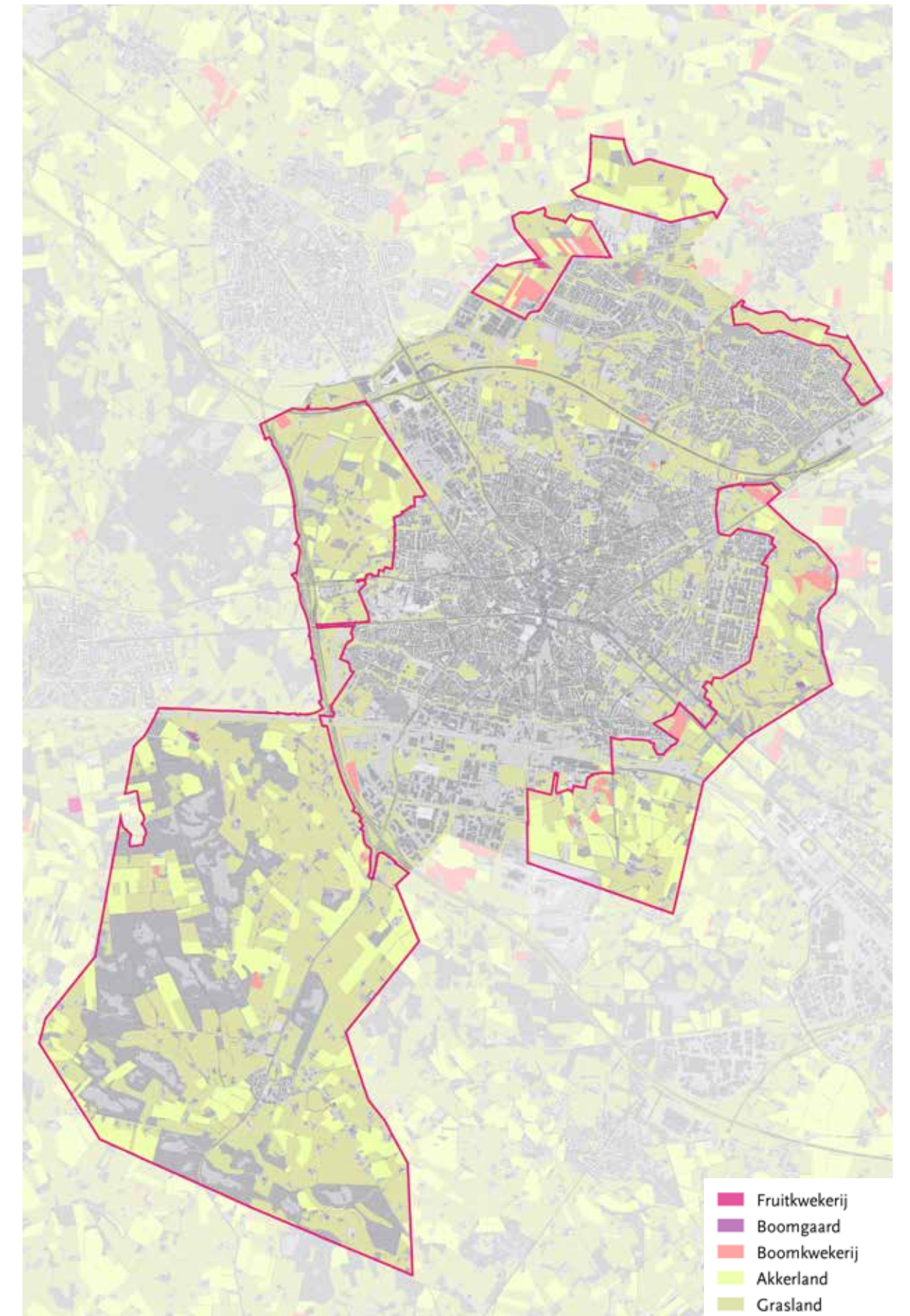
Ook willen we ruimte bieden voor een lokale specialisatie van agrarische activiteiten. Voorbeelden zijn biologische landbouw, of het werken met inheemse rassen en specifieke producten. Ook willen we graag lokale voedselketens organiseren. Dit betekent dat de producten die in het buitengebied van Hengelo worden geproduceerd ook door de bewoners van Hengelo en omgeving worden genutzt. Hiervoor is het nodig om producenten en consumenten op een aantrekkelijke

Landbouwproductie

De verschillende agrarische activiteiten die in het buitengebied van Hengelo aanwezig zijn. (Bron: gemeente Hengelo)

en praktische manier aan elkaar te koppelen, dus het organiseren van een lokale keten. Dit kan door een verkooppunt te realiseren in de stad, of één centraal verkooppunt per deelgebied in het buitengebied. Om dit echt structureel en goed van de grond te krijgen is een samenwerking nodig tussen marktpartijen en de gemeente. Als gemeente staan we open voor goede initiatieven en willen we graag stappen zetten. Mogelijk is aanpassing van regelgeving hiervoor nodig zodat de verkoop van lokale producten makkelijker kan plaats vinden.

We bieden aan de bestaande boeren en bedrijven de ruimte om te blijven produceren voor de wereldmarkt. Het liefst zien we dat ook zij een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk landschap, behoud van de cultuurhistorie, verhoging van de biodiversiteit en een duurzame energievoorziening. We kunnen meewerken aan beter passende bouwvlakken als dat nodig is maar dan vragen we ook een investering op een van bovenstaande punten. In verband met het milieu en de volksgezondheid bieden we geen ruimte meer aan nieuwe intensieve veehouderijen.

We willen de intensieve bedrijven en melkveehouderijen uitdagen om te gaan onderzoeken hoe een intensieve grootschalige boerderij gecombineerd kan worden met een kringloop-, natuurinclusieve of landschapsinclusieve bedrijfsvoering. Hiervoor is een open dialoog en samenwerking nodig tussen alle betrokken partijen, zowel boeren als natuur en landschapsorganisaties. De gemeente wil daar graag een rol in spelen, bijvoorbeeld door een pilot te organiseren.

Ook willen we actief gaan werken aan verbetering van het landschap. Dat betekent de specifieke kenmerken van elk landschapstype

meer zichtbaar en beleefbaar maken en de soortenrijkdom van planten en dieren vergroten. Karakteristieke elementen zoals houtwallen, beken en poelen spelen daarin een cruciale rol. Maar ook een vitale, actieve en zichtbare landbouw draagt bij aan de beleving van het landschap. Koeien in de wei of een tractor aan het werk, dit land leeft en wordt benut! Boeren spelen een cruciale rol in het beheer van het landschap en hen willen we hier dan ook actief bij betrekken.

Instrumenten en rollen

Om de visie en doelen voor het thema 'Productief buitengebied' te realiseren gaan

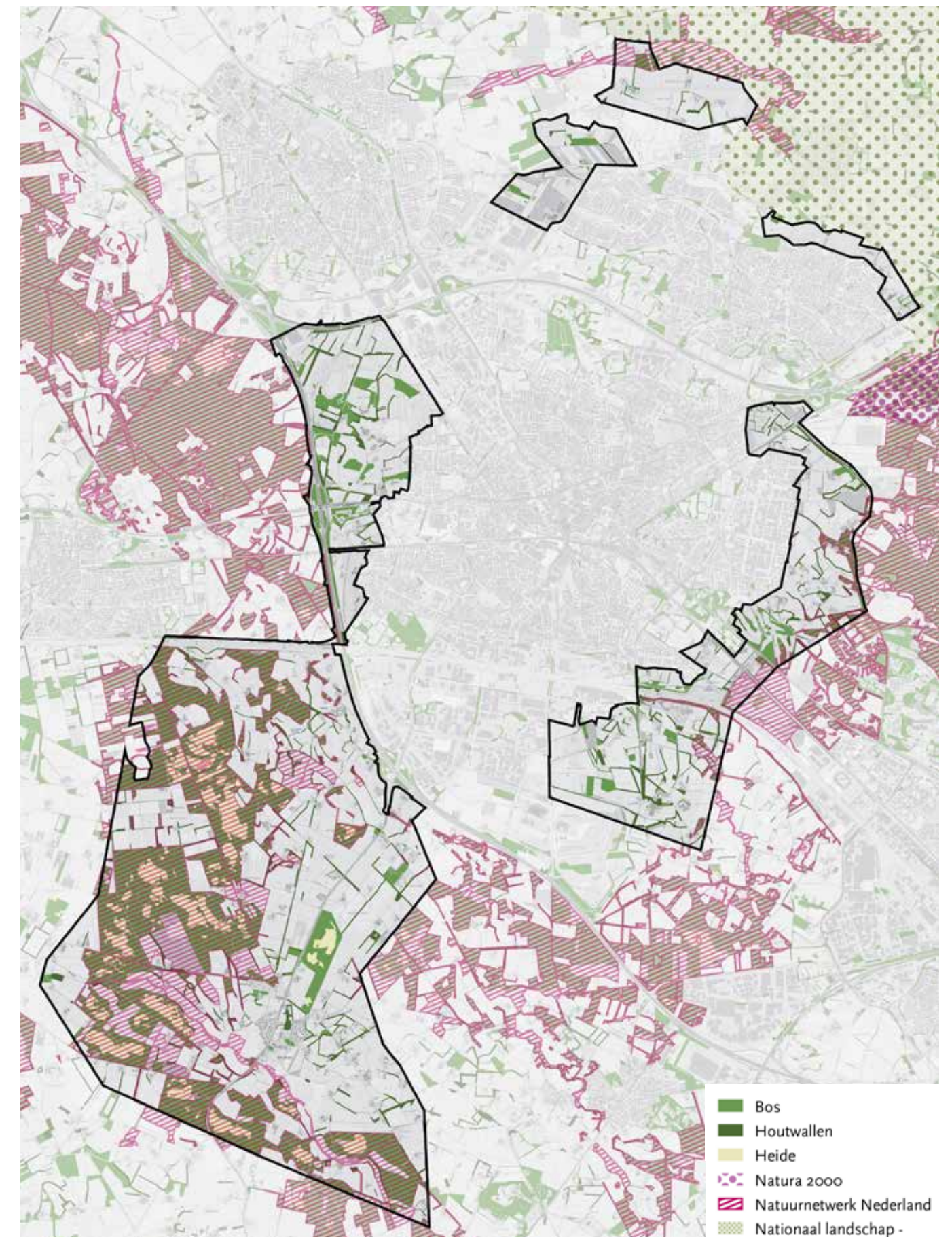
we werken aan instrumenten die zijn gericht op de combinatie van agrarische en landschappelijke productie. Het afwegingskader (H7.3) is het instrument voor het beoordelen en toetsen van initiatieven ten behoeve van verbreding van landbouwactiviteiten. Daarnaast gaan we een omgevingsprogramma opstellen voor actieve landschapsinrichting waar de agrarische sector ook nauw bij betrokken wordt en benoemen we twee projecten die gericht zijn op het stimuleren van innovatieve agrarische concepten (lokale voedselketens en pilot duurzaam boeren). In onderstaande tabel zijn de instrumenten en rollen kort samengevat.

Instrument		Rol gemeente	Rol samenleving	Betrokken organisaties
Afwegingskader (onderdeel visie)	Ruimtelijke initiatieven We stellen een kader op voor het wegen, beoordelen en sturen van initiatieven gericht op verbreding van de landbouw en die passen bij ons buitengebied (zie ook H 7.3).	Beoordelaar	Initiatiefnemer	
Omgevingsprogramma	Actieve landschapsinrichting We gaan een omgevingsprogramma opstellen voor het behoud, beheer en ontwikkeling van de diverse landschappen en belangrijke elementen zoals houtwallen, bermen, beken en poelen (zie ook H7.2).	Trekker	Adviseur	Natuur-, cultuurhistorische en landschapsorganisaties, waterschap, Twickel, boeren, bewonersverenigingen, buurgemeenten
Project	Lokale voedselketens We gaan werken aan het opzetten en organiseren van een of meer levensvatbare lokale voedselketens.	Partner	Partner	Op te richten boerenorganisatie, Twickel
	Pilot duurzaam boeren We starten een pilot waarin we in de Hengelose context concreet gaan onderzoeken hoe gesloten kringlopen, natuur- en landschapsinclusiviteit gecombineerd kan worden met een intensieve bedrijfsvoering.	Partner	Partner	Natuur- en landschapsorganisaties, boeren, Twickel

Natuur en houtwallen

In deze kaart is een overzicht te zien van de natuurgebieden en landschappelijke elementen in het buitengebied van Hengelo.

(Bron: gemeente Hengelo & Atlas Twente, 2019)

5.4 Landschappen maken de stedenrij(k)

Wat speelt er?

Hengelo is onderdeel van de Twentse stedenrij. Enschede en Oldenzaal liggen op de flanken van de stuwwal. Langzaam loopt het landschap af richting Almelo, dat tegen het voormalige hoogveen aan ligt. Tussen Almelo en Borne ligt een aantal heuvelruggen zoals De Deldener en Zenderense Esch. De bossen liggen voornamelijk op de stuwwallen, tussen Hengelo en Enschede. Ook zijn bossen aanwezig als een schil rond de Deldener Esch en onderdeel van landgoed Twickel ten zuidwesten van Hengelo. Ten noorden van Hengelo zijn weinig bossen en landgoederen aanwezig. Dit landschap bestond oorspronkelijk uit woeste gronden die vanaf eind 19de eeuw zijn ontgonnen.

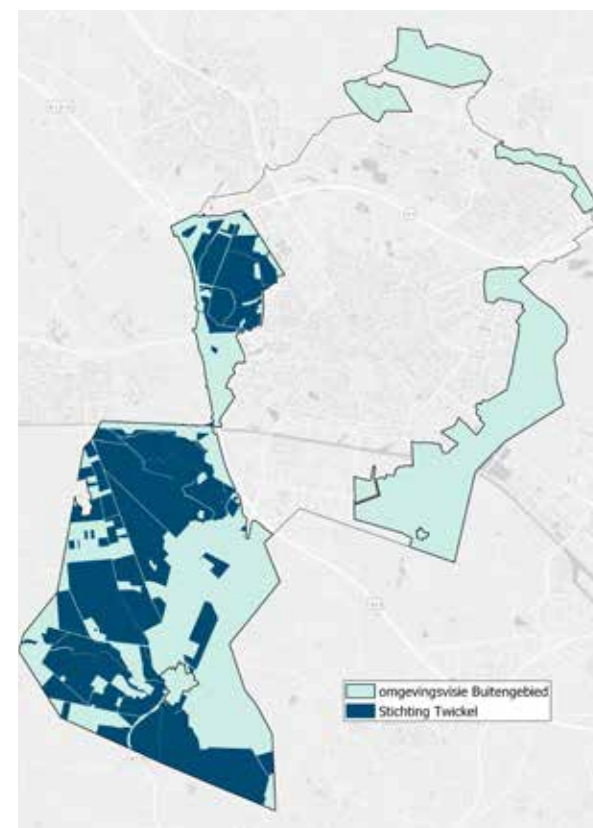
De rijke verscheidenheid aan landschappen maakt de Twentse stedenrij tot een unieke regio. Vanuit de steden is het buitengebied nooit ver weg, en elk landschapstype heeft haar eigen specifieke kwaliteiten. Tegelijkertijd houdt de druk vanuit de landbouw en verstedelijking aan, hebben we te maken met een biodiversiteitscrisis en dreigt het karakter van de landschappen op sommige plekken te verdwijnen. De opgave is om deze verscheidenheid ook voor de toekomst te behouden en waar het kan te versterken.

Visie

De visie vanuit de regio is en blijft om de steden niet aan elkaar te laten groeien. De landschappen van het buitengebied fungeren als aantrekkelijke groene buffers tussen de steden. Dit vinden we in Hengelo ook erg

belangrijk. De uitbreiding van Hengelo stad zal de komende decennia binnen de huidige contouren plaats vinden. We zetten in op scherpe stadsranden, zien de huidige stadsrand als permanente en toekomstige stadsrand en dit verankeren we in ons planologisch beleid. Tweekelo speelt hierin een belangrijke rol als groene buffer tussen de steden Hengelo en Enschede. Voor dit gebied willen we samen met de gemeente Enschede graag specifiek beleid ontwikkelen om Tweekelo ook in de toekomst als buffer te behouden en tot ontwikkelen tot groene oase tussen de steden. Op het regionale schaalniveau willen we in Tweekelo werken aan robuuste groene en blauwe structuren tussen de steden. En op het lokale schaalniveau zetten we als gemeente Hengelo in op een aantrekkelijk woon- en ondernemersklimaat, het tegengaan van sluipverkeer, extensieve vormen van recreatie en de ontwikkeling van een lokale voedselketen.

Het contrast tussen de verschillende landschapstypen en biotopen in het buitengebied van Hengelo willen we vergroten. Belangrijk onderdeel van het vergroten van de beleving en het contrast tussen de landschappen is het vergroten van de biodiversiteit die hoort bij elk landschapstype. We definiëren de biodiversiteit als het geheel van diverse en zo compleet mogelijke ecosystemen die onderling goed met elkaar verbonden zijn. Evenwichtige ecosystemen dragen ook bij aan onze gezondheid, bijvoorbeeld door het voorkomen van plagen zoals de eikenprocessierups. Samen met partijen in de regio willen we specifiek ecosystemenbeleid ontwikkelen waarin we

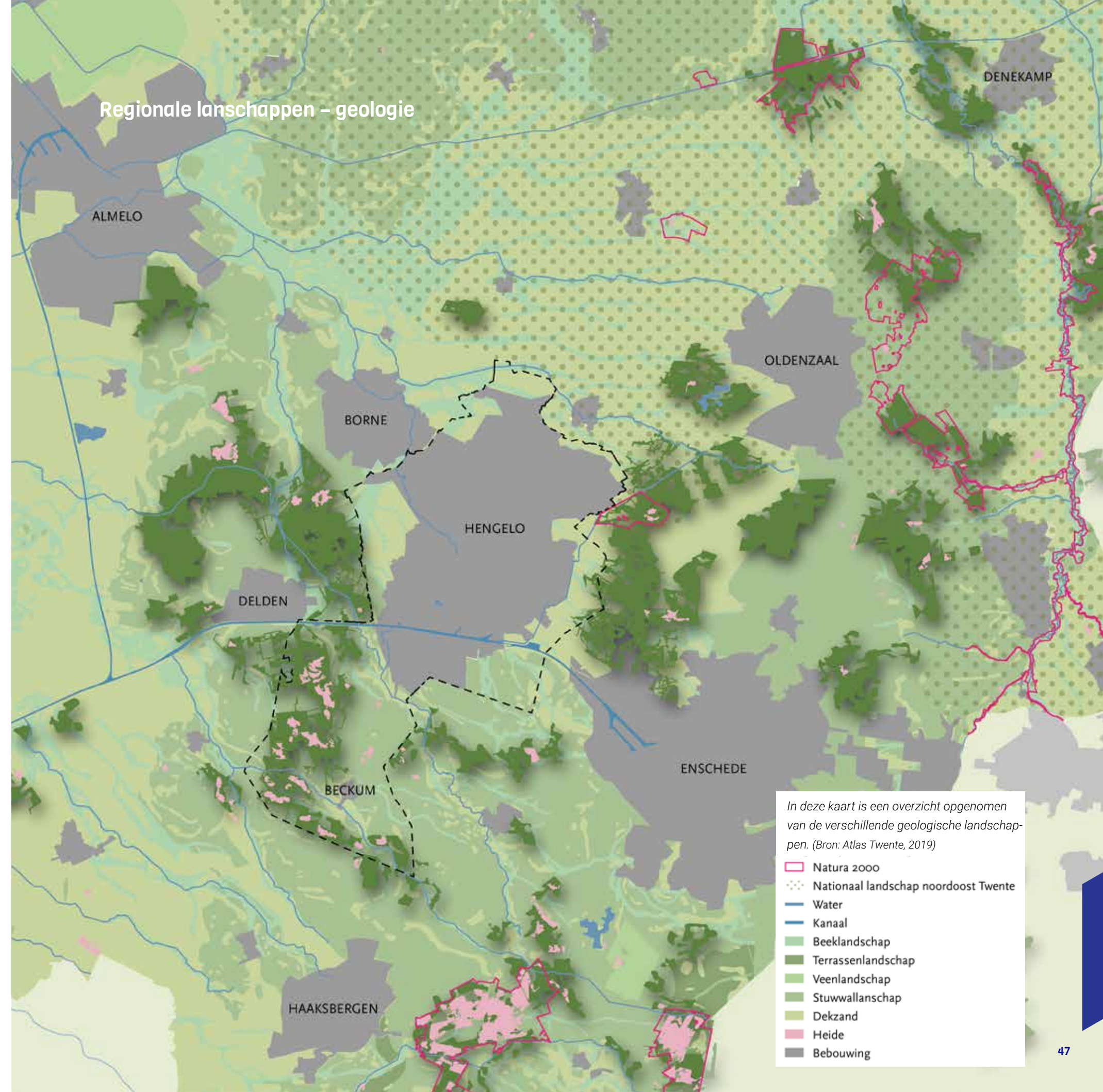

(Bron: Esri Nederland, Community Maps Contributors)

inzetten op een rijk palet aan zo compleet mogelijke landschappen en ecosystemen in de regio.

De biodiversiteit wordt hoger naarmate een ecosysteem van een bepaald biotoop en landschappen vollediger is en naarmate biotopen beter met elkaar verbonden zijn. Daar waar het mogelijk is willen we landschappen en ecosystemen beter met elkaar verbinden door smalle, groene corridors te realiseren en/of te versterken. Uitwisseling tussen verschillende gebieden maakt natuur robuuster en weerbaarder. Verbindingen vergroten leefgebieden en bieden een diverse omgeving aan soorten die dat nodig hebben.

Landgoed Twickel heeft een groot aantal percelen in het buitengebied van Hengelo in eigendom. Zij richten zich samen met de aangesloten boeren op natuurinclusieve landbouw.

In deze kaart is een overzicht opgenomen van de verschillende geologische landschappen. (Bron: Atlas Twente, 2019)

- Natura 2000
- Nationaal landschap noordoost Twente
- Water
- Kanaal
- Beeklandschap
- Terrassenlandschap
- Veenlandschap
- Stuwwallandschap
- Dekzand
- Heide
- Bebouwing

De afgelopen jaren heeft Twickel samen met een aantal gemeenten (waaronder Hengelo), het waterschap en de provincie gewerkt aan het Pact van Twickel. Een samenwerkingsverband dat is gericht op de duurzame ontwikkeling van het landschap waar biodiversiteit, klimaatadaptatie en cultuurhistorie samengaat met landbouw en wonen. Partijen hebben de intentie uitgesproken om de komende jaren te gaan werken aan een vervolg: Pact van

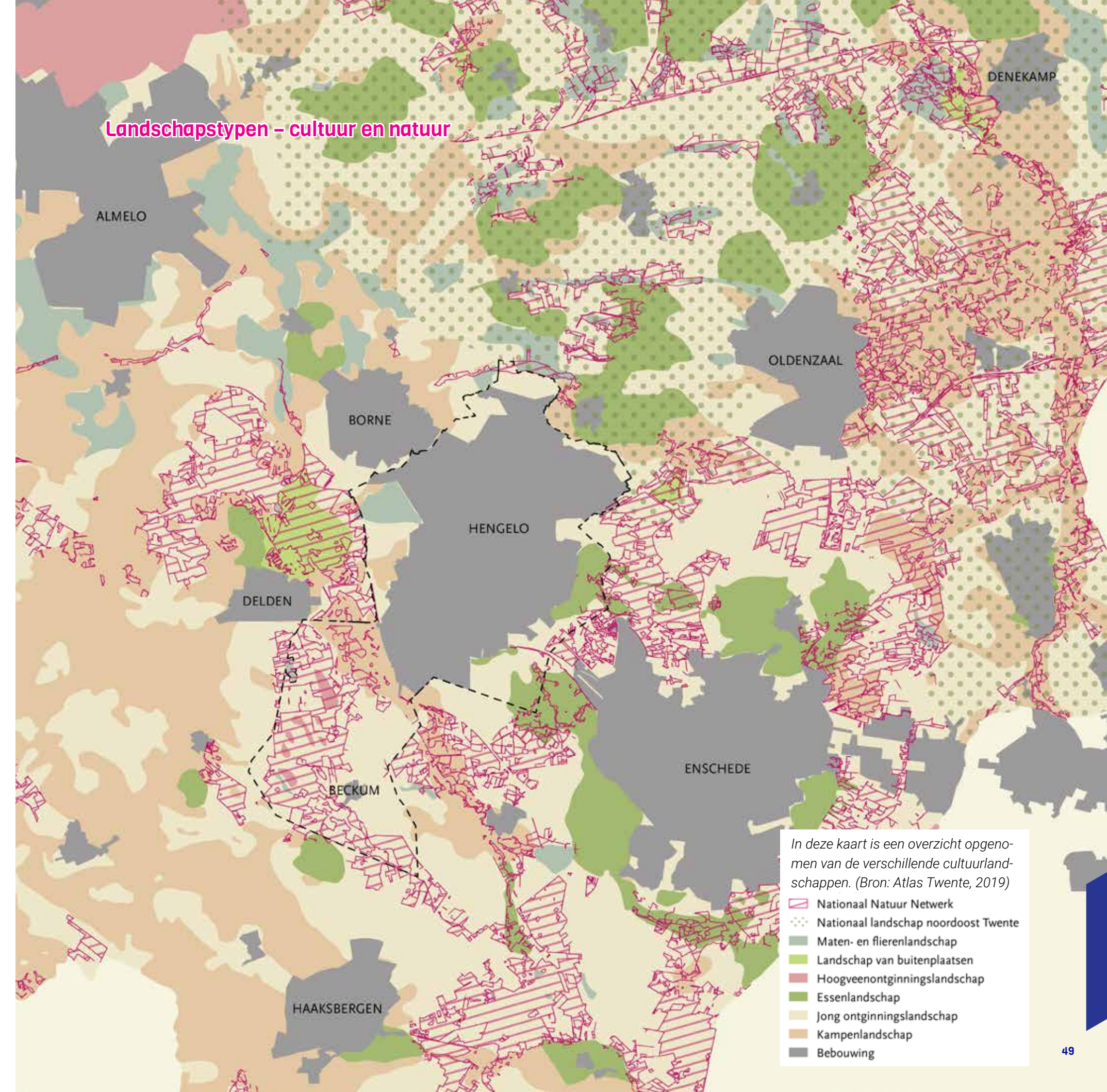
Twickel 2.0. De gemeente Hengelo werkt hier graag aan mee. De doelen van Twickel sluiten goed aan bij de doelen in deze visie.

Instrumenten en rollen

Om de visie en doelen voor het thema 'Landschappen maken de stedenrij(k)' te realiseren zetten we een gebiedsgericht omgevingsprogramma in voor Tweekelo en

benoemen we een aantal regionale projecten voor ontwikkeling van het landschap. Het omgevingsprogramma voor Tweekelo is een belangrijk instrument om Tweekelo tegelijk als buffer en schakel tussen Hengelo En Enschede te versterken. De projecten zijn gericht op verbeteren en verbinden van de regionale ecosystemen. Het pact van Twickel 2.0 kan daar ook een grote bijdrage aan leveren. In onderstaande tabel zijn de instrumenten en rollen kort samengevat.

Instrument		Rol gemeente	Rol samenleving	Betrokken organisaties
Afwegingskader (onderdeel visie)				
Omgevingsprogramma	Groene Oase Tweekelo We gaan een gebiedsgericht omgevingsprogramma opstellen voor Tweekelo als groene buffer en oase tussen de grote steden (zie ook H7.2)	Partner	Partner	Vereniging Behoud Tweekelo, gemeente Enschede
Project	Natuurcorridors Waar mogelijk gaan we de verbindingen tussen natuurgebieden en ecosystemen in het buitengebied en omgeving verder optimaliseren tot natuurcorridors om zo de biodiversiteit te stimuleren.	Partner	Partner	Groene Metropool Twente, buurgemeenten, waterschap, natuur- en landschapsorganisaties, bewonersverenigingen
	Ecosystemenbeleid We gaan werken aan beleid voor het versterken van ecosystemen waarin we inzetten op een rijk palet aan zo compleet mogelijke ecosystemen in de regio.	Partner	Partner	Groene Metropool Twente, buurgemeenten, natuur- en landschapsorganisaties, Twickel
	Pact van Twickel 2.0 Samen met Twickel en andere partners gaan we werken aan een opvolger op het Pact van Twickel met als doel een duurzame doorontwikkeling van het landgoed die aansluit bij de gezamenlijk bepaalde doelen in de visie.	Partner	Partner	Twickel, buurgemeenten, provincie, waterschap, bewonersverenigingen

5.5 Toekomstvast

Wat speelt er?

Het klimaat verandert, ook in Hengelo. Door de uitstoot van CO2 warmt de aarde op en krijgen we te maken met extremere weersomstandigheden. In het Klimaatakkoord van Parijs en de uitwerking daarvan in het Nederlandse Klimaatakkoord, zijn er doelstellingen bepaald voor forse vermindering van de CO2 uitstoot die lokaal en regionaal worden ingevuld via de Regionale energie Strategie Twente (RES Twente). Daarnaast zet het rijk in op gesloten kringlopen en een circulaire economie. Elke gemeente heeft een forse opgave om hier een steentje aan bij te dragen. Voor ons als gemeente Hengelo is het de opgave om energiebesparing en duurzame energieopwekking te stimuleren, te faciliteren en te ontwikkelen op een manier die haalbaar is en past bij de lokale omstandigheden.

Daarnaast moeten we gaan inspelen op de gevolgen van klimaatverandering. Voor Hengelo is een belangrijke opgave het tegengaan van verdroging. Hengelo ligt op de hogere zandgronden waar de afgelopen hete zomers leidden tot forse droogte. Daar had zowel de natuur als landbouw behoorlijk last van. De vraag is hoe we hemelwater langer vast kunnen houden en in tijden van hitte kunnen benutten.

Visie

In het buitengebied willen we op een aantal manieren ons steentje bijdragen. Ten eerste willen we inzetten op het besparen van energie. Bijvoorbeeld door het isoleren van wonin-

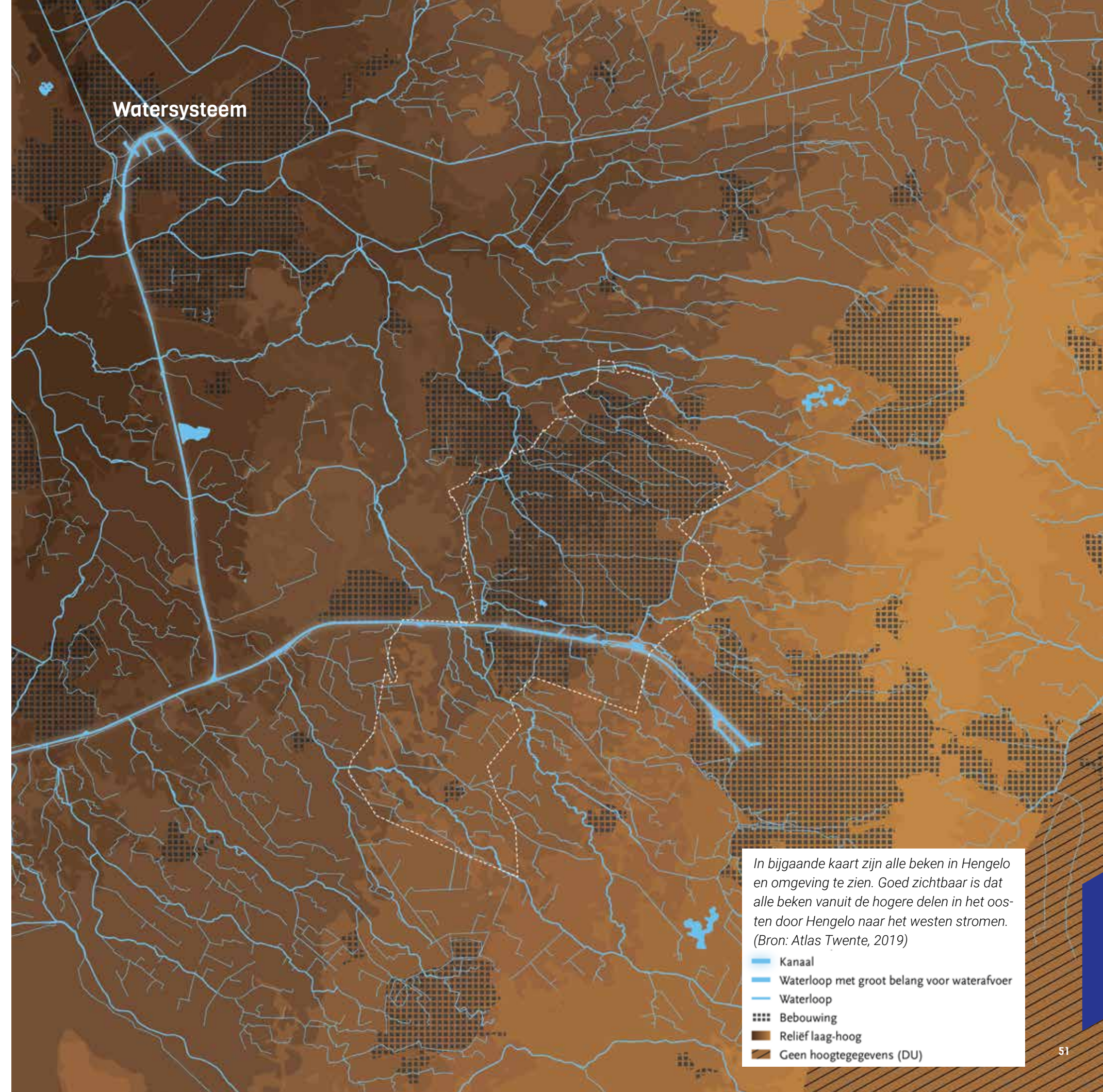
gen te stimuleren en alternatieven te zoeken voor aardgas. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door het verduurzamen van het eigen maatschappelijk vastgoed.

Daarnaast stimuleren en faciliteren we initiatieven van bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers die op lokaal niveau duurzame energie willen opwekken. Dit kan bijvoorbeeld door daken te benutten voor zonnepanelen, kleine zonnevelden op/bij het erf aan te leggen, aardwarmte te gebruiken of een kleine windmolen neer te zetten. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door het benutten van eigen gronden voor energieopwekking. We geven de hoogste prioriteit om alle geschikte daken (met uitzondering van rode daken van monumenten) te benutten. Belangrijke voorwaarden voor kleinschalige energieopwekking op lokaal niveau zijn een zorgvuldige en aantrekkelijke landschappelijke inpassing, geen aantasting van het aanzicht van waardevolle en monumentale bebouwing (o.a. rode daken) en het betrekken van bewoners in de directe omgeving bij de planvorming.

Het liefst zien we initiatieven vanuit de samenleving om lokaal energie op te wekken. Dit sluit aan bij de behoefte van de samenleving en schaal van het landschap. Maar met deze maatregelen zijn we er nog niet. Om de doelstellingen te behalen die we in het Programma Nieuwe Energie en de RES hebben bepaald, is het nodig dat we ook in gaan zetten op de grootschalige opwek van energie met behulp van zonnevelden en windmolens. We gaan ervan uit dat we in Hengelo meer-

dere windmolens en zonnevelden nodig hebben om aan de opgave te kunnen voldoen. We zoeken eerst en vooral naar omgevingen waar de huidige sfeer en beleving van het landschap aansluit bij die van windmolens en zonnevelden. Voor windmolens en zonnevelden zijn dat zones langs snelwegen en op bedrijventerreinen. Voor zonnevelden zijn daarnaast ook het stedelijke gebied en enkele gebieden in het buitengebied die hoofdzakelijk zijn gericht op productie, mogelijk geschikt. Het grootste deel van het buitengebied heeft echter een hoge landschappelijke en belevingskwaliteit en achten we mede ook vanuit de doelen in deze visie ongewenst voor het plaatsen van grootschalige opwek.

Om de uiteindelijke afweging voor locaties van grootschalige opwek in Hengelo goed te kunnen maken is het noodzakelijk om de opgave te verbreden van het buitengebied naar de hele gemeente. Alleen op dat schaalniveau kunnen we onze doelen behalen en tot evenwichtige keuzes komen om de energietransitie ruimtelijk in te passen. Hiervoor willen we een themagericht en gemeentebreed omgevingsprogramma opstellen voor het realiseren van voorzieningen voor grootschalige opwek van energie (windmolens, zonnevelden en zon op dak) om zo de gestelde doelstellingen uit het Programma Nieuwe Energie en zone bijdrage aan de RES te behalen.

In bijgaande kaart zijn alle beken in Hengelo en omgeving te zien. Goed zichtbaar is dat alle beken vanuit de hogere delen in het oosten door Hengelo naar het westen stromen. (Bron: Atlas Twente, 2019)

Hoofddoel van het programma is om voor de hele gemeente de koppeling te maken tussen aan de ene kant de programmatische opgave van de energietransitie die vanuit de RES en het Programma Nieuwe Energie Hengelo zijn bepaald, en aan de andere kant de ruimtelijke mogelijkheden die we zien in de hele gemeente Hengelo. In het programma gaan we een integrale zoneringskaart maken voor de hele gemeente en uitnodigingskaders opstellen voor windmolens, zonnevelden en zon op dak. We zullen daarbij twee typen gebieden gaan hanteren:

- Afweegbare gebieden: gebieden waar eventueel grootschalige opwek mogelijk is na een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen.
- Ongewenste gebieden: gebieden waar grootschalige opwek ongewenst is, en alleen aan de orde komen bij hoge urgentie en als aan strikte, nader te bepalen voorwaarden kan worden voldaan.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten en het proces met de samenleving hebben we voor windmolens in het buitengebied een tweetal afweegbare gebieden bepaald. Deze zijn tot stand gekomen door een zone van 500 meter rondom de snelwegen te bepalen en daar de, omwille van het landschap, ongewenste gebieden uit te halen. Dan blijven de zone rondom de A1 (rondom elektriciteitsmasten) en een klein deel ten zuiden van de A35 over waar windmolens afgewogen kunnen worden. Hier is de landschappelijke kwaliteit beperkt. Ook voor zonnevelden zijn deze twee gebieden mogelijk geschikt. Daarnaast hebben we de deelgebieden die hoofdzakelijk

zijn gericht op productie, aangewezen als afweegbaar gebied voor zonnevelden. Dat zijn de deelgebieden Noord en het tussengebied Oele /Beckum. Een klein deel ten noordwesten van Tweekelo (het gebied achter de stoomleiding) is ook mogelijk geschikt voor zonnevelden.

We gaan de kaders in het omgevingsprogramma verder uitwerken maar voor de afweging van grootschalige opwek in afweegbare gebieden nemen we in ieder geval de volgende aspecten mee:

- De eventuele overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving.
- Landschappelijke inpassing: mogelijke aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de beleving ervan.
- De mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemers in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, voor en door de samenleving).

Naast het voorkomen van verdere opwarming van de aarde, willen we inzetten op een klimaatbestendige leefomgeving. Voor ons gaat het vooral om het voorkomen van watertekorten in tijden van extreme droogte en het verwerken van water bij extreme regenval. De beken en poelen in ons gebied spelen daarbij een cruciale rol. We zetten in op het verhogen van de waterbergingscapaciteit van onze watersystemen. Bijvoorbeeld door beken te laten meanderen, stuwtjes in waterlopen aan te brengen of het aanbrengen van duikers met een kleinere diameter. We zoeken daarbij steeds naar synergie met recreatie en natuurontwikkeling.

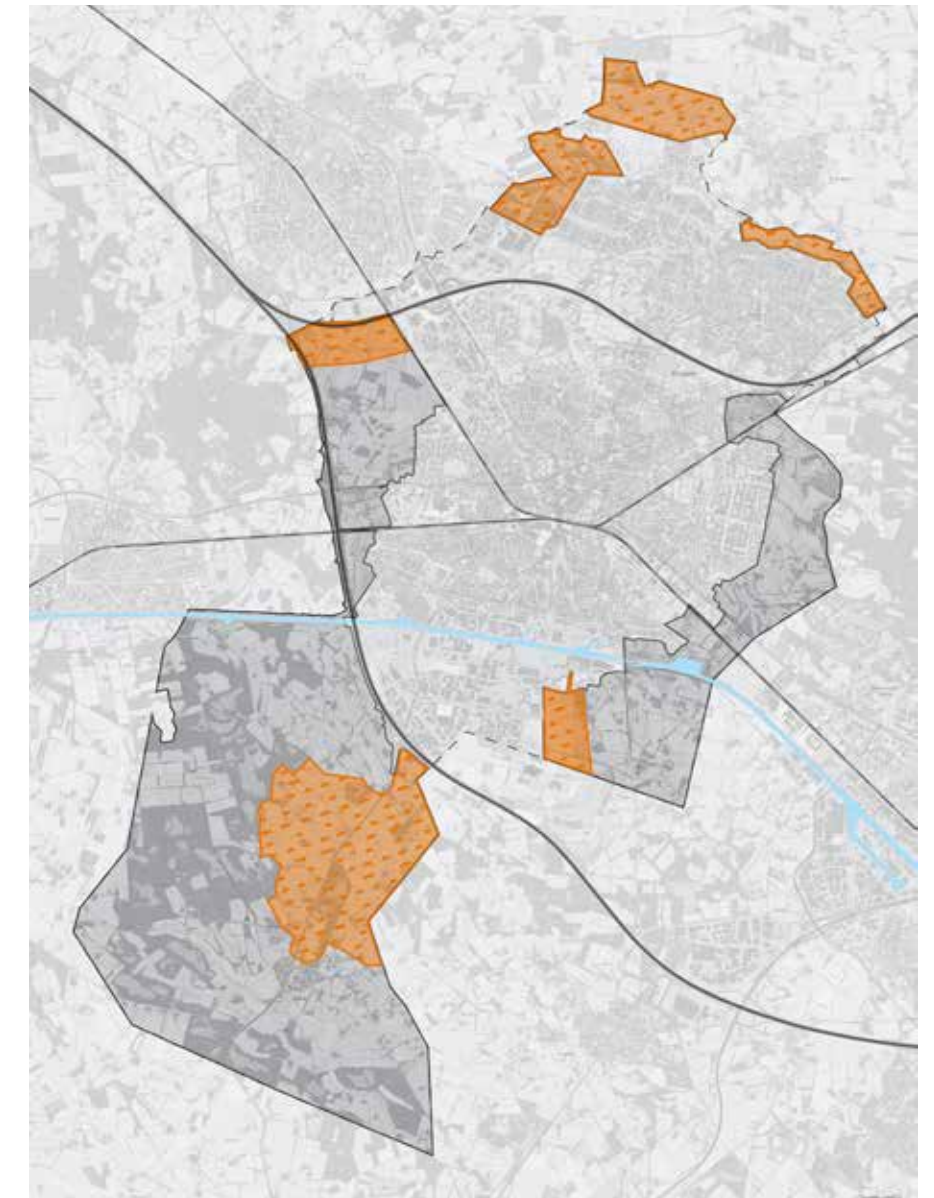
Daarnaast gaan we onderzoeken of het nodig is om een of meer extra retentiebekkens te realiseren. Opgeslagen water is goed te gebruiken voor besproeiing van groen en gewassen in droge tijden. Het liefst bovenstrooms, aan de oostzijde van onze gemeente, maar ook op andere plekken in het buitengebied. Ook op particulier terrein is het wenselijk dat waterbuffering plaatsvindt, bijvoorbeeld door de aanleg van kikkerpoelen en wadi's.

Themakaart grootschalige opwek windmolens

- Afweegbare gebieden: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging
- Ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie en als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan

Themakaart grootschalige opwek zonnepanelen (>50PV panelen)

- Afweegbare gebieden: eventueel zonnevelden mogelijk na zorgvuldige afweging
- Ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie en als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan

In bovenstaande kaarten hebben we voor windmolens en zonnevelden aangegeven welke delen van het buitengebied behoren tot de afweegbare gebieden en welke gebieden daarvoor ongewenst zijn.

Instrumenten en rollen

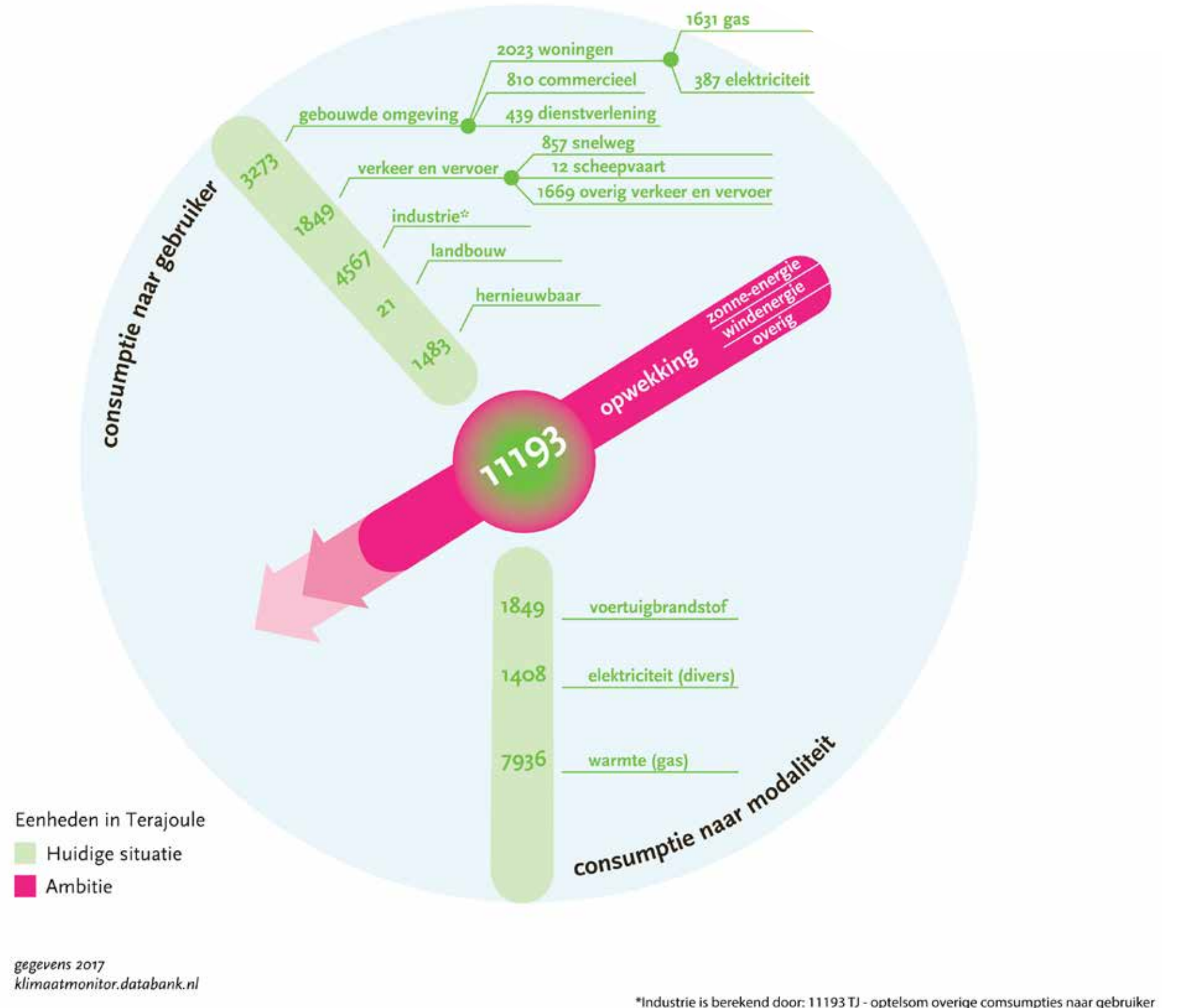
Cruciaal instrument om de visie en doelen voor het thema 'Toekomstvast' te realiseren is ten eerste het opstellen van een gemeentebreed omgevingsprogramma voor de grootschalige opwek van energie (zie ook H7.2). Daarin gaan we de hoeveelheid duurzame energie die we moeten gaan opwekken koppelen aan de ruimtelijke inpassingsmogelijk-

heden in de hele gemeente en stellen we op basis daarvan een plan op om de doelen te realiseren. Daarnaast zetten we projecten in voor het stimuleren van energieopwekking- en besparing op lokale schaal en het tegengaan van droogte. In onderstaande tabel zijn de instrumenten en rollen kort samengevat.

Instrument		Rol gemeente	Rol samenleving	Betrokken organisaties
Afwegingskader (onderdeel visie)				
Omgevingsprogramma	Grootschalige opwek energie We gaan een gemeentebreed omgevingsprogramma opstellen voor het realiseren van voorzieningen voor grootschalige opwek van energie (windmolens, zonnevelden en zon op dak) om zo de gestelde ambities in de RES te kunnen behalen.	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen, buurgemeenten, relevante ketenpartners
Project	Lokale energie benutten We gaan stimuleringsmaatregelen opstellen voor besparing en opwekking van energie op lokaal niveau en die passen in het buitengebied. Het benutten van (niet-rode) daken krijgt daarin hoge prioriteit.	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen
	Waterberging bekensysteem We gaan de mogelijkheden onderzoeken om de waterbergingscapaciteit van ons bekensysteem verder te verhogen, in combinatie met mogelijkheden voor recreatie en natuurontwikkeling.	Partner	Partner	Waterschap, agrarische sector, natuurorganisaties, bewonersverenigingen
	Retentie-recreatiebekkens We gaan de mogelijkheden onderzoeken voor het realiseren van een of meer extra retentiebekkens in het buitengebied, in combinatie met mogelijkheden voor recreatie en natuurontwikkeling.	Partner	Partner	Waterschap, agrarische sector, natuurorganisaties, bewonersverenigingen

Energieconsumptiekaart gemeente Hengelo

Het schema geeft een overzicht van de huidige consumptie aan energie in de gemeente Hengelo.

5.6 Regels voor ruimte

Wat speelt er?

De dynamiek in de landbouwsector is groot. Als gevolg van toenemende regeldruk en hevige concurrentie op de wereldmarkt zijn steeds meer boeren genoodzaakt om hun bedrijf op te schalen of kiezen ze ervoor om te stoppen. Hierdoor komt regelmatig agrarisch vastgoed leeg te staan. Eigenaren zijn op zoek naar nieuwe verdienmodellen.

Voor het buitengebied als geheel is het belangrijk dat dit vastgoed een gezond tweede leven krijgt. Langdurende leegstand van vrijkomend agrarisch vastgoed kan gaan leiden tot verloedering en een voedingsbodempvormen voor ondermijnende (criminele) activiteiten. Tegelijkertijd moeten we voorkomen dat er functies vestigen die niet in het buitengebied thuishoren en voor overlast kunnen gaan zorgen. Ook moeten we ervoor zorgen dat cultuurhistorisch waardevolle panden behouden blijven en het open karakter van het landschap niet wordt aangetast.

Visie

We vinden het belangrijk om in het buitengebied meer mogelijkheden te bieden voor nieuwe activiteiten en functieveranderingen. Dat geldt ook voor bepaalde vormen van bedrijvigheid omdat deze functies kunnen zorgen voor een goede herinvulling van vrijkomende panden/percelen en een goede bijdrage kunnen leveren aan de levendigheid en werkgelegenheid in het buitengebied. Nieuwe functies bieden de kans om het buitengebied levendig en vitaal te houden en bieden nieuwe perspectieven en verdienmodellen. We zien

kansen voor extensieve vormen van recreatie, zorg, welzijn, wonen en bedrijvigheid als deze passen bij de aard, schaal en uitstraling van het buitengebied en onze gezamenlijke waarden.

Tegelijkertijd willen we ook dat het buitengebied haar open, landelijke en groene karakter behoudt en niet verder versteent, en dat karakteristieke en waardevolle agrarisch bebouwing dat vrijkomt, voor de toekomst zoveel mogelijk behouden blijft. We willen de functionele mogelijkheden die we bieden dan ook zoveel mogelijk benutten om deze bestaande panden een goed tweede, derde of vierde leven te geven op het moment dat deze vrijkomt.

Bij herbestemming van vrijkomende en vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB) maken we onderscheid in karakteristieke bebouwing, waardevolle bebouwing en landschapsontsierende bebouwing. Nieuwe functies en activiteiten kunnen uitsluitend plaats vinden in karakteristieke en waardevolle bebouwing. Er zijn veel nieuwe functies mogelijk mits deze functioneel en ruimtelijk passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald. Landschapsontsierende bebouwing komt in aanmerking voor sloop en kan worden ingezet voor de nieuwbouw van woningen (rood voor rood regeling).

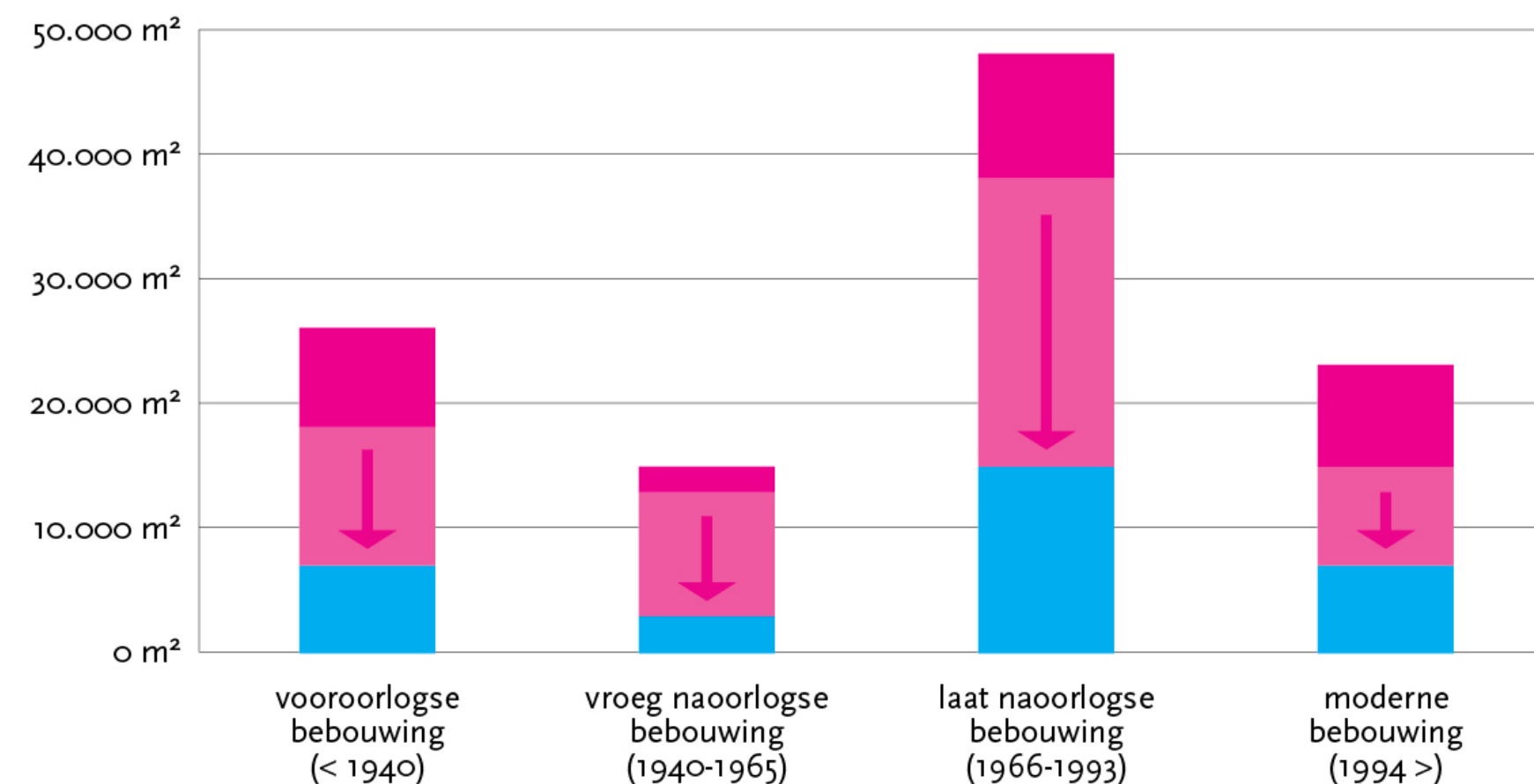
We willen de functionele potenties ook zoveel mogelijk benutten om boeren de kans te geven hun bedrijfsvoering te verbreden. Door deze verbreding kunnen bedrijven ontstaan met een nieuw toekomstperspectief en dat is ook van belang voor de vitaliteit van het buitengebied als geheel. Nieuwe activiteiten hoeven geen directe relatie te hebben met de hoofdactiviteit, maar moeten wel passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald.

■ In gebruik
■ Leeg in 2018
■ Leeg in 2030 (prognose)

Bron
Wageningen Environmental Research
maart 2020, i.o.v. provincie Overijssel

Agrarische bebouwing in het buitengebied van Hengelo

In deze grafiek is te zien hoeveel agrarisch vastgoed in het buitengebied van Hengelo leeg staat en wat de prognoses zijn voor de periode tot 2030. Te zien is dat de komende jaren naar verwachting vooral bebouwing vrijkomt die tussen 1966 en 1993 is gebouwd.

Op overige locaties in het buitengebied zien we geen mogelijkheid voor het toevoegen van (gebouwde) functies. Uitzondering hierop is dat functies die gericht zijn op extensieve vormen van recreatie en ontspanning eventueel mogelijk zijn als de bebouwing beperkt blijft. Een B&B in een boomhut zou bijvoorbeeld mogelijk kunnen zijn.

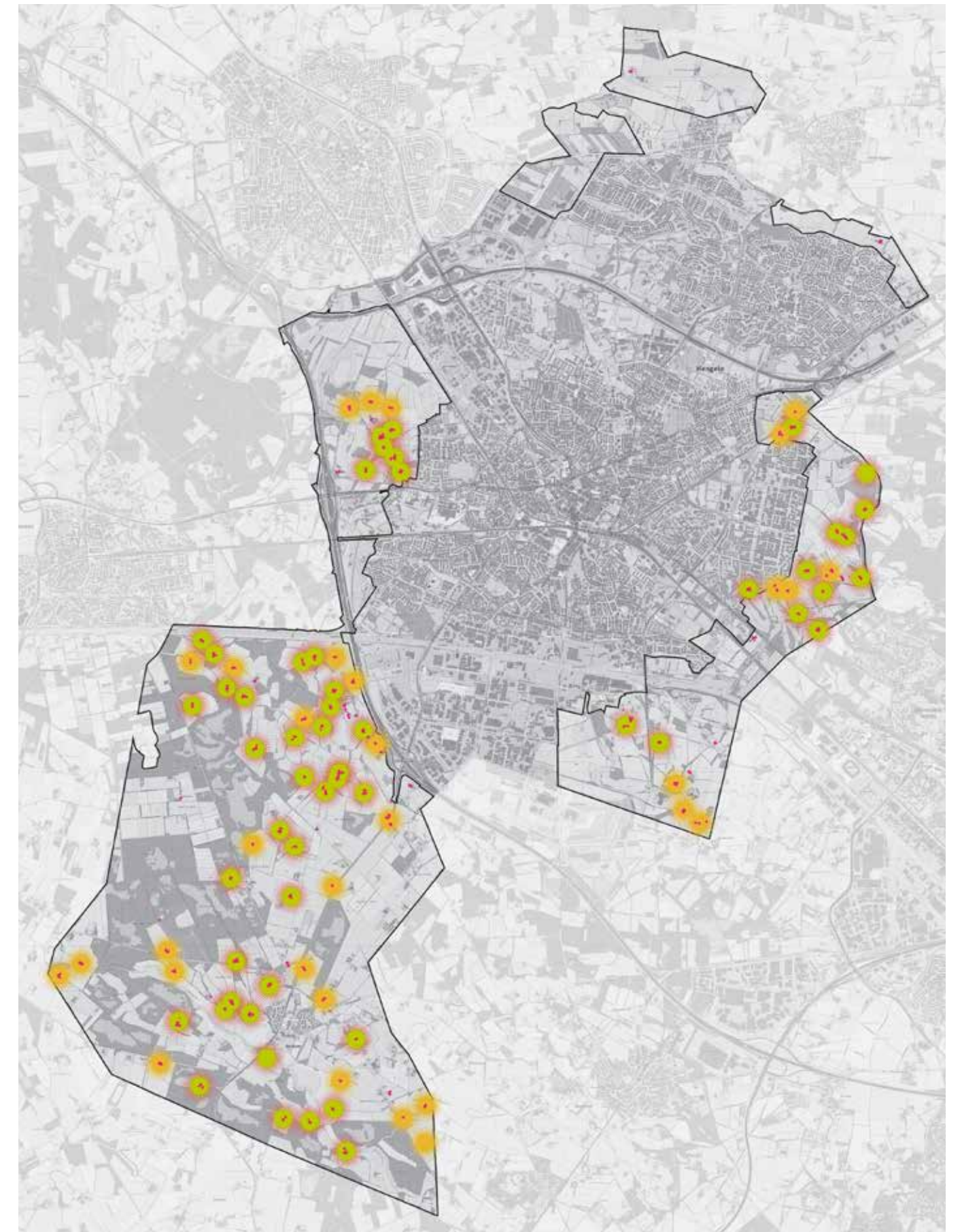
Instrumenten en rollen

Voor uitwerking van de doelen en vertaling naar uitvoering stellen we voor 'regels voor ruimte' een afwegingskader op. Dit kader gaat nader in op de voorwaarden voor nieuwe functies en functieveranderingen en hanteren we om toekomstige initiatieven te kunnen beoordelen. Het kader is te vinden in paragraaf 7.3 van het hoofdstuk uitvoeringsagenda.

Instrument		Rol gemeente	Rol samenleving	Betrokken organisaties
Afwegingskader (onderdeel visie)	Ruimtelijke initiatieven We stellen een kader op voor het wegen, beoordelen en sturen van initiatieven gericht op het hergebruik of sloop/nieuwbouw van vrijgekomen en vrijkomende agrarische bebouwing (zie H 7.3).	Beoordelaar	Initiatiefnemer	
Omgevingsprogramma				
Project				

Karakteristieke panden en erven

In de kaart hiernaast zijn alle panden opgenomen die zijn benoemd als karakteristieke bebouwing en dus de moeite waard zijn om te behouden. (Bron: gemeente Hengelo)

- Karakteristieke panden & erven
- ◆ karakteristieke panden
 - Karakteristiek kanserf
 - Karakteristiek erf

6. Visie op gebieden

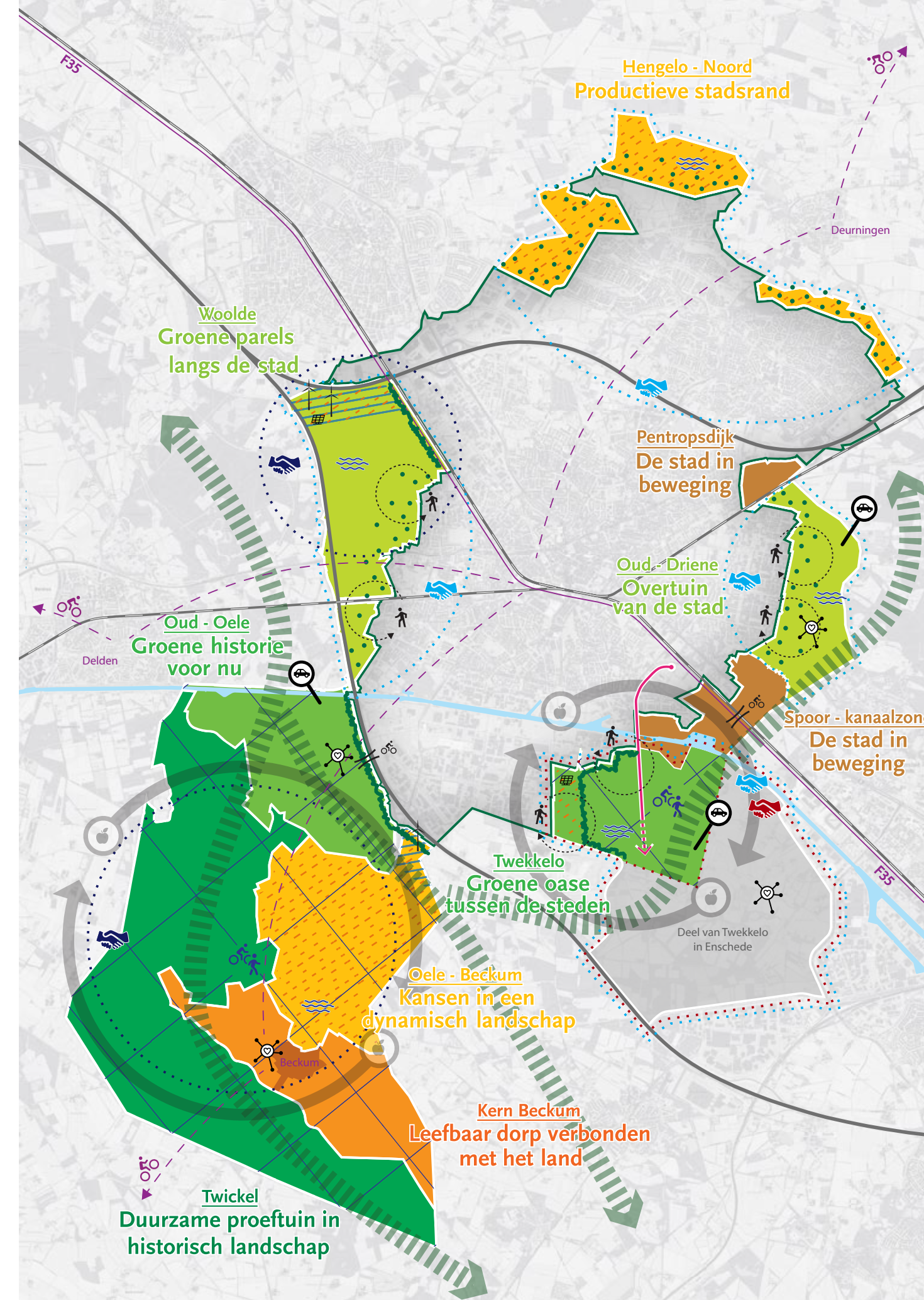
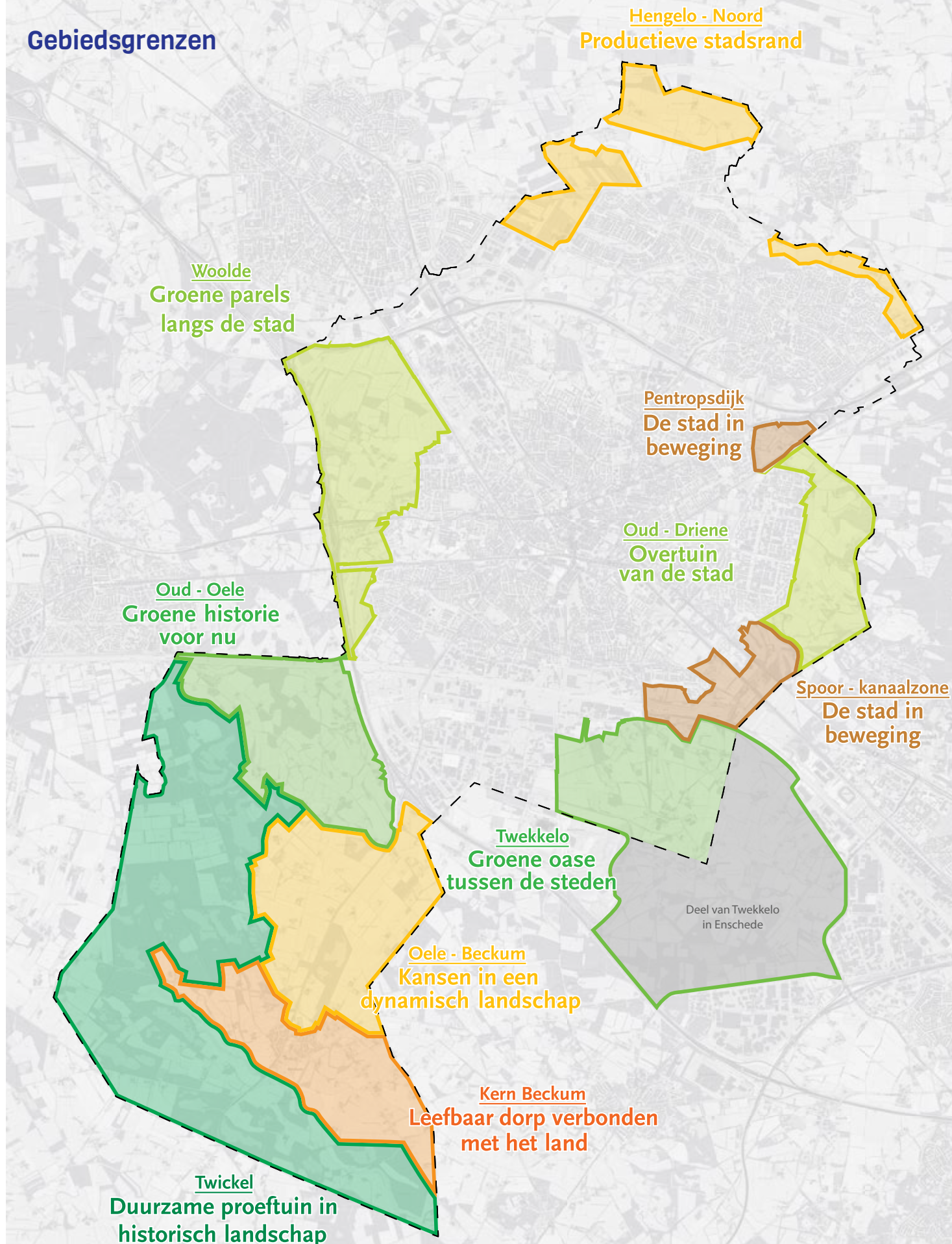
De visie op hoofdlijnen en visie op thema's zijn generiek en gelden voor het hele plangebied. Wel kan de visie op een bepaald thema in het ene gebied een groter belang hebben dan in het andere gebied. Zo hebben we de visie per gebied ingekleurd en genuanceerd.

Samen met de samenleving hebben we de uitgangspunten vertaald naar ruimtelijke keuzes voor volgende vijf deelgebieden:

1. Hengelo - Noord
2. Woolde
3. Driene
4. Tweekelo
5. Oele/Beckum

Binnen deze hoofdgebieden hebben we subgebieden bepaald waarvoor we verschillende doelen nastreven. Dit heeft geleid tot een mozaïek van een groot aantal gebieden die gezamenlijk het buitengebied van Hengelo vormen. De visiekaart Hengeloos Buiten biedt het integrale toekomstbeeld voor deze gebieden en de ruimtelijke keuzes die we maken. In de volgende paragrafen lichten we die visiekaart toe aan de hand van de vijf hoofdgebieden.

Gebiedsgrenzen

Visiekaart Omgevingsvisie

HENGELOOS BUITEN

- Gebiedsdoelen**
- Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap
 - Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
 - Natuur inclusief ondernemen en recreëren
 - Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
 - Wonen en leven in een hechte gemeenschap
 - Sporten en recreëren aan de rand van de stad
- Landschap**
- Stadsrand
 - Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
 - Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
 - Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
 - Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
 - Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen
- Toegankelijkheid**
- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
 - Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
 - Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
 - Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
 - Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
 - Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen
- Energie en klimaat**
- Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
 - Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
 - Zoekgebied voor retentiebekkens
 - Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten
- Ontmoeting en samenwerking**
- Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de noaberschapen
 - Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
 - Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
 - Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
 - Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

6.1 Hengelo - Noord

Accenten en prioriteiten

In de deelgebieden van het buitengebied Hengelo-Noord zijn relatief veel grote ondernemers in de land- en tuinbouw aanwezig. Deze ondernemers hebben een belangrijke functie in het beheer van het landschap omdat ze veel land in eigendom hebben en de nodige kennis hebben over hoe het gebied functioneert. Het aantal agrarische bedrijven neemt wel langzaam af en het aantal woningen neemt toe in het gebied. Het wordt daardoor naast een gebied voor ondernemen, ook steeds meer een landelijk woongebied.

De afgelopen decennia is de stad in dit deel van de gemeente steeds verder uitgebreid. De buitengebieden van Hengelo-Noord liggen direct tegen de woonwijken van de stad aan. Dit biedt een aantrekkelijk contrast tussen stad en land maar soms wordt ook overlast ervaren. Ondernemers in het buitengebied hebben last van recreanten door bijvoorbeeld zwerfval, terwijl vanuit de bewoners in de stadsrand soms klachten komen over stank of modder op de weg tijdens het oogstseizoen.

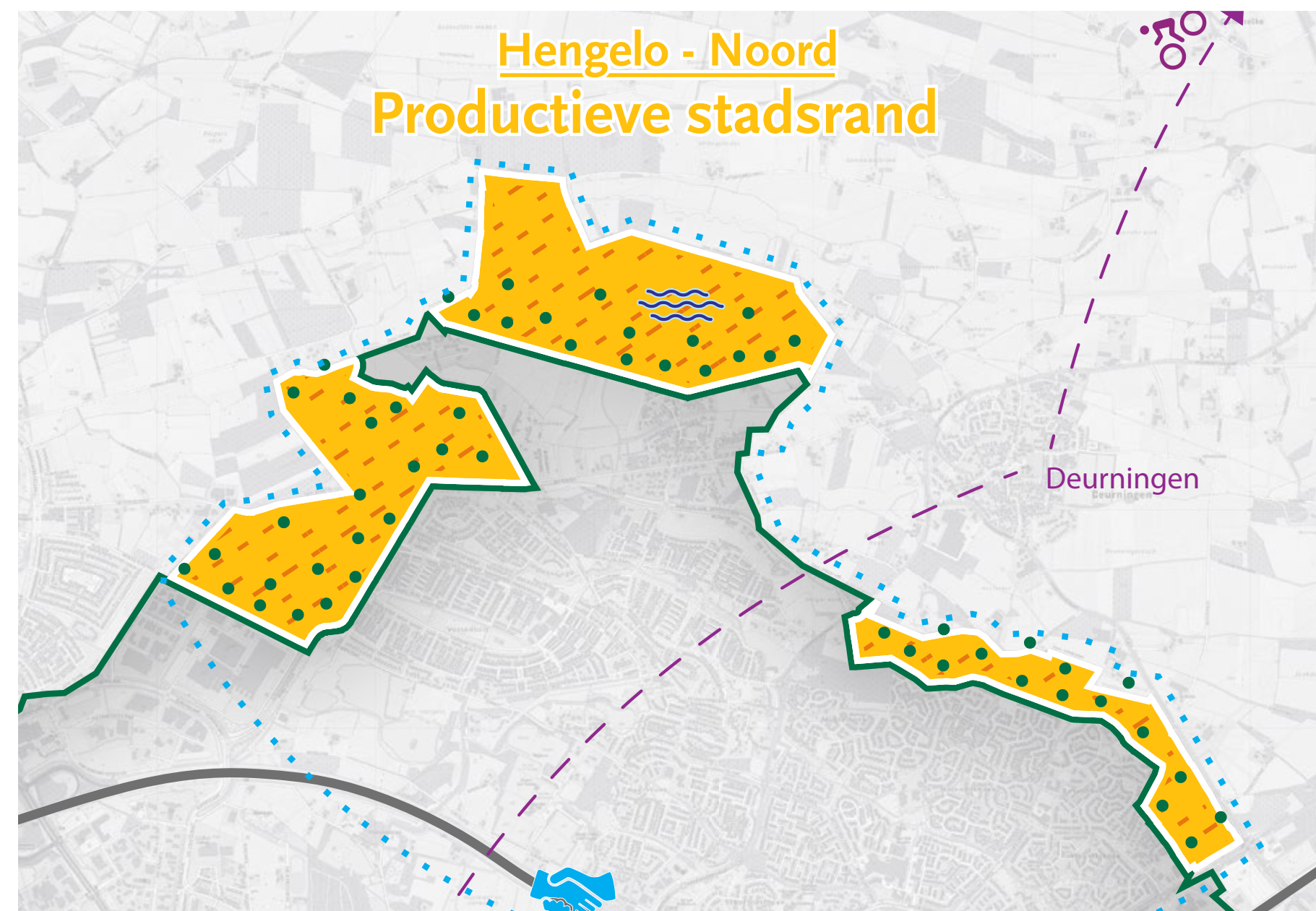
Gebiedsdoelen

Gelet op de kenmerken van de gebieden in Noord van Hengelo en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, zien we de noordelijke buitengebieden als één samenhangend gebied waarvoor we dezelfde gebiedsdoelen hanteren.

Hengelo - Noord: productieve stadsrand

Voor de deelgebieden van het buitengebied in Hengelo-Noord gaan we werken aan het gebiedsdoel **'landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap'**. Het accent in Hengelo-Noord ligt op een aantrekkelijk woon- en ondernemersklimaat aan de rand van de stad en in een groen en landelijk decor.

Dit doel werken we voor de deelgebieden verschillend uit. Het westelijke deelgebied wordt gedomineerd door kwekerij-activiteiten. We zien dit als de tuinen van de stad (in wording). Hier worden planten opgekweekt en tuinplanten gemaakt. Hier kunnen ook de bewoners van de stad groene vingers ontwikkelen, want groen is doen! In het middelste en oostelijke deel van Hengelo-Noord zijn veel agrarische bedrijven gevestigd. Daarnaast wordt er steeds meer gewoond op locaties waar agrarische gebouwen vrijkomen. Daarmee wordt het naast een productiegebied ook steeds meer een woongebied in een landelijke omgeving. We zetten in op een mix van beide functies waarin boeren voldoende ruimte houden om te ondernemen en waar het mogelijk is ontstaat ruimte voor nieuwe invullingen zoals wonen in een landelijke context.

Visiekaart Hengelo - Noord

Gebiedsdoelen

- Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap
- Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
- Natuur inclusief ondernemen en recreëren
- Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
- Wonen en leveren in een hechte gemeenschap
- Sporten en recreëren aan de rand van de stad

Toegankelijkheid

- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
- Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
- Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
- Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen

Energie en klimaat

- Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Zoekgebied voor retentiebekkens
- Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten
- Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de noaberschapen
- Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
- Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
- Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
- Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

Landschap

- Stadsrand
- Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
- Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
- Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
- Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
- Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen

Om de onderlinge overlast tussen stad en land in Hengelo-Noord tegen te gaan werken we aan het verbeteren van het onderlinge begrip en de communicatie. Door de communicatie tussen beide 'werelden' kan meer onderling begrip ontstaan over elkaars wensen en behoeften. Dit kan op een passieve manier door lokale media te gebruiken om bijvoorbeeld te melden dat de lente is begonnen en er dus kans is op modder op de wegen. Het zou ook gestimuleerd kunnen worden door bijvoorbeeld een evenement als 'koekeloeren bij de boeren', een schoolprogramma 'op bezoek bij de boer' of een 'stadsrandestafette' te organiseren bestaande uit een reeks van evenementen waar stedelingen en plattelanders elkaar rondom bepaalde thema's in een informele setting kunnen ontmoeten.

Het buitengebied grenst in Hengelo-Noord direct aan de woonwijken van de stad. Dit levert aantrekkelijke vergezichten vanuit de wijken naar het buitengebied. Omgekeerd levert het beeld een harde en zichtbare stadsrand op. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we waar het mogelijk is inzetten op het toevoegen van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte. Boeren kunnen daar in het beheer ook een belangrijke rol in spelen, als 'hoeder van het agrarische cultuurlandschap'.

De huidige verbindingen voor fietsers in Noord zijn voornamelijk oost-westelijk georiënteerd. Om de verbindingen in noord-zuidelijke richting te verbeteren gaan we de mogelijkheden onderzoeken om de snelfietsverbindingen haaks op de fiets-snelweg F35 richting Deurningen (en verder) te verbeteren. Daarmee kan de binnenstad voor fietsers sterker worden verbonden met zowel de woonwijken in het noordelijke deel van de stad, als het buitengebied en de kern Deurningen.

Verder hebben we de gebieden in Noord aangewezen als afweegbaar gebied voor zonnevelden. Het zijn gebieden vooral gericht op productie en daar kunnen zonnevelden bij passen. Voorwaarde is wel dat een zorgvuldig afwegingsproces en traject met direct-betrokkenen wordt doorlopen. Noord kan ook geschikt zijn voor de realisatie van een retentiebekken om de droogte in het gebied tegen te gaan.

Hengelo - Noord | Productieve stadsrand

6.2 Driene

Accenten en prioriteiten

Het buitengebied Driene bestaat uit diverse subgebieden met elk een eigen karakter. Het gebied Oud-Driene bestaat uit het agrarisch cultuurlandschap. Dit gebied heeft een aantrekkelijk landschap door de combinatie van agrarisch gebruik, beken, houtwallen en bosjes. Kenmerkend is ook het reliëf met soms hogere steilranden. De scheiding tussen het stedelijk gebied en het buitengebied is hier abrupt en scherp. Kenmerkend en karakteristiek is de rand van de wijk Groot Driene. Deze stadsrand is bepalend voor de identiteit van enerzijds de stad, en anderzijds het buitengebied. Beide sferen beïnvloeden elkaar. Het is een prettig gebied om te wonen en ondernemen in een aantrekkelijk groen decor. De gebieden ten noorden en zuiden van Oud-Driene zijn typische uitloopgebieden van de stad met een grote diversiteit aan functies. Wonen wordt gecombineerd met functies als een landgoed, golfbaan, camping, sportvereniging, kristalbad en een aantal agrarische gronden.

Belangrijk vraagstuk dat speelt in het gebied Oud-Driene is sluisverkeer wat tot onveilige verkeerssituaties en overlast voor lokale bewoners en ondernemers. Bewoners zijn daarnaast erg gesteld op het aantrekkelijke landschap en dat willen ze graag zo houden. De boeren in het gebied geven het gebied het eigen karakter en zijn ook van belang voor behoud van het landschap. Da nabijheid van het landschap is Driene is voor het woongenot in de aangrenzende wijken ook van groot belang.

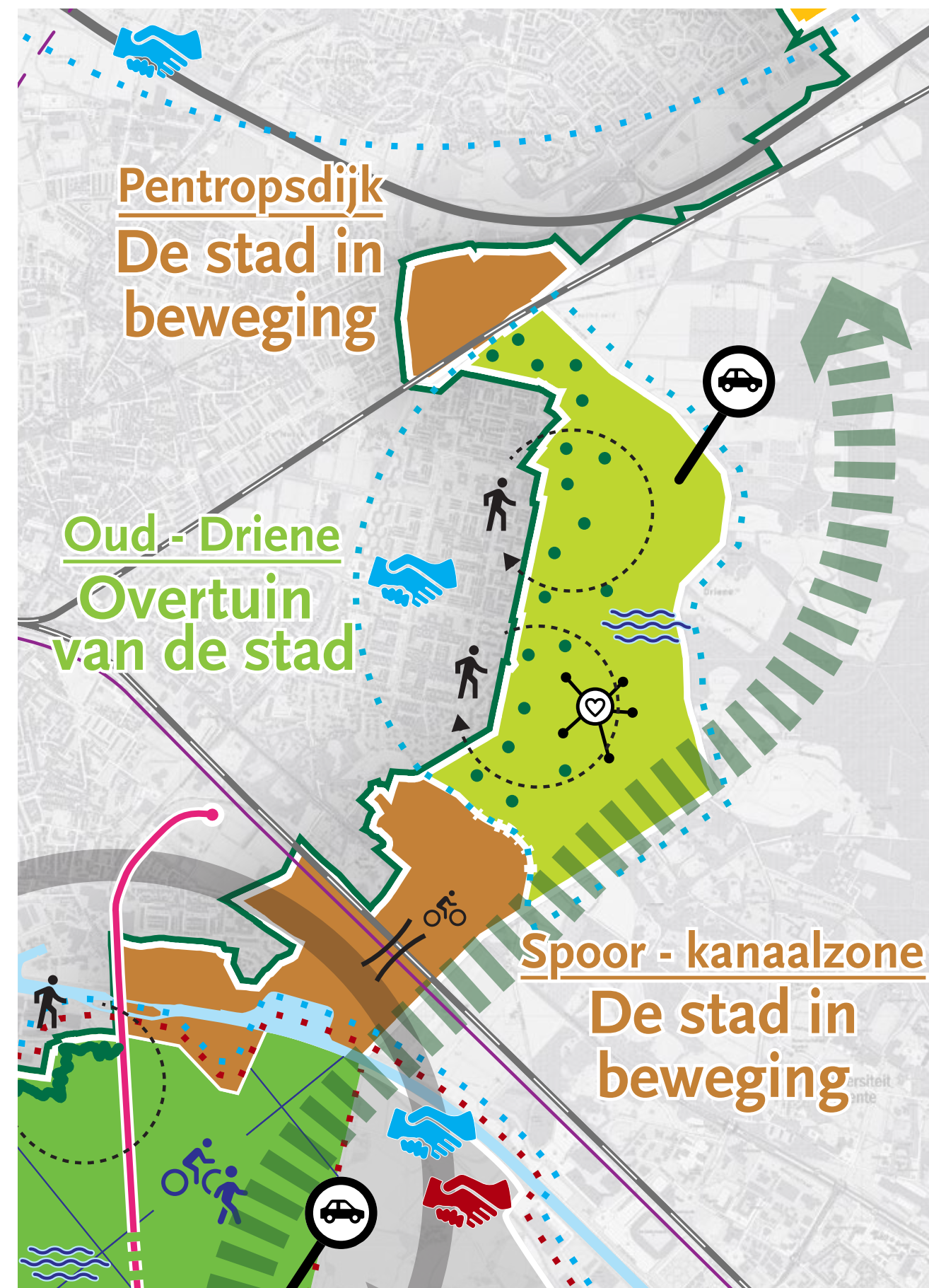
Gebiedsdoelen

Gelet op de kenmerken van het gebied en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, maken we in Driene onderscheid in twee deelgebieden waarvoor we andere doelen hanteren.

Oud-Driene: De Overtuin

Voor het subgebied Oud-Driene zetten we in op het gebiedsdoel 'Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap'. Het accent in dit gebied ligt op lokale recreatie en verblijf in het aantrekkelijke decor van het oude agrarische cultuurlandschap.

We gaan hier inzetten op het tegengaan van sluisverkeer. Om de beleving van dit gebied als verblijf- en ontspanningsruimte te verbeteren willen we onnodig, niet-bestemming gebonden auto- en vrachtverkeer op de lokale wegen zoveel mogelijk terugdringen. Dergelijk verkeer levert het buitengebied niets op en doet alleen maar afbreuk aan de beleving en leefgenot van het buitengebied. We gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

Visiekaart Driene

Gebiedsdoelen

- Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap
- Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
- Natuur inclusief ondernemen en recreëren
- Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
- Wonen en leven in een hechte gemeenschap
- Sporten en recreëren aan de rand van de stad

Landschap

- Stadsrand
- Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
- Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
- ||||| Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
- Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
- Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen

Toegankelijkheid

- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
- Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
- Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
- Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen

Energie en klimaat

- Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Zoekgebied voor retentiebekkens
- Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten

Ontmoeting en samenwerking

- Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de noaberschapen
- Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
- Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
- Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
- Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

Daarnaast hebben we extra aandacht voor het aantrekkelijke landschap. Oud-Driene grenst direct aan de woonwijken van de stad. Dit levert aantrekkelijke vergezichten vanuit de wijken naar het buitengebied. Omgekeerd levert het beeld een harde en zichtbare stadsrand op. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we inzetten op het toevoegen en/of versterken van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte. Boeren kunnen daar in het beheer ook een belangrijke rol in spelen, als 'hoeder van het agrarische cultuurlandschap'.

Verder willen we de verbindingen voor langzaam verkeer tussen de stad en buitengebied verbeteren. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad naar het buitengebied. Om de onderlinge overlast tussen stad en land tegen te gaan, werken we aan het verbeteren van het onderlinge begrip en de communicatie. Door de communicatie tussen beide 'werelden' kan meer onderling begrip ontstaan over elkaars wensen en behoeften. Ook Stal Driene is als lokale ontmoetingsplek belangrijk voor de sociale cohesie. Deze voorziening vinden we

belangrijk en willen graag ook in de toekomst behouden. Daarnaast gaan we onderzoeken of het nodig is om een extra retentiebekken te realiseren in Driene. Opgeslagen water is goed te gebruiken voor besproeiing van groen en gewassen in droge tijden.

Spoor/kanaalzone en Pentropsdijk: De Stad in Beweging

Voor de subgebieden ten noorden en zuiden van Oud-Driene (kanaal- en spoorzone en de Pentropsdijk en omgeving) zetten we in op het gebiedsdoel **'Sporten en recreëren aan de rand van de stad'**. Hier ligt het accent op wat grotere recreatie- en sportvoorzieningen, in balans met de overige functies in de gebieden. We zien ook de zuidelijke oever van het kanaal als onderdeel van dit gebied. Hier is een attractiepark gevestigd dat goed past bij de andere functies in het gebied. Beide oevers van het kanaal kunnen we zo meer gaan koppelen aan recreatieve doelen. Belangrijk aandachtspunt in dit gebied is dat het als een geheel kan gaan functioneren met zo min mogelijk barrièrewerking van grote infrastructuur.

Oud - Driene | Overtuin van de stad

6.3 Woolde

Accenten en prioriteiten

Woolde heeft een wat geïsoleerde ligging doordat het is ingeklemd tussen A35, spoorlijn en de N346. Het is een samenhangend gebied, mede ook doordat het grotendeels onderdeel is van landgoed Twickel. Het landschap van Woolde heeft een aantrekkelijk karakter door de kleinschaligheid, onregelmatige verkaveling, verspreid gelegen boerenerven, es complexen en landschapselementen als houtwallen en bosjes.

De landbouw vormt een belangrijke functie in Woolde naast de recreatieve functie als uitloopgebied van Hengelo. De bijzondere (cultuurhistorische en natuurlijke) kwaliteiten van het gebied stellen ook beperkingen aan de agrarische bedrijfsvoering. Daarnaast is het voor Woolde belangrijk dat de huidige stadsrand ook de toekomstige stadsrand is en dat het aantrekkelijke landschap in de toekomst behouden blijft. De recreatie die in het gebied plaats vindt is vooral lokaal en levert beperkt overlast op. Belangrijk aandachtspunt hier is verder de kansen voor energieopwekking doordat het gebied grenst aan een knooppunt van snelwegen waar mogelijk kansen liggen om enkele windmolens te plaatsen.

Gebiedsdoelen

Gelet op de kenmerken van het gebied en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, zien we Woolde als één samenhangend gebied waarvoor we dezelfde gebiedsdoelen hanteren.

Woolde: Groene Parels langs de stad

Voor het buitengebied in Woolde gaan we werken aan het gebiedsdoel 'Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap'. Het accent in dit gebied ligt op lokale recreatie en verblijf in het aantrekkelijke decor van het oude agrarische cultuurlandschap.

We gaan hier vooral inzetten op een aantrekkelijke inpassing van de stadsrand en het aantrekkelijker maken van het landschap. Woolde grenst direct aan de woonwijken van de stad. Dit levert aantrekkelijke vergezichten vanuit de wijken naar het buitengebied. Omgekeerd levert het beeld een harde en zichtbare stadsrand op. Om het echte buitengevoel te versterken en de stadsrand aantrekkelijker in te passen, gaan we langs de wijken inzetten op het toevoegen en/of versterken van landschappelijke elementen zoals houtwallen. Daarmee wordt het zicht op de stadsrand doorbroken met groene elementen en krijgt het landschap meer diepte. Boeren kunnen daar in het beheer ook een belangrijke rol in spelen, als 'hoeder van het agrarische cultuurlandschap'. Het bedrijventerrein Westermaat en de spoorlijn proberen we zoveel mogelijk onzichtbaar te maken door toevoeging van groen. Daarnaast gaan we onderzoeken of het nodig is om een extra retentiebekken te realiseren in Woolde.

Verder willen we de verbindingen voor langzaam verkeer tussen de stad en buitengebied verbeteren. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van ommetjes voor wandelingen

Visiekaart Woolde

Gebiedsdoelen

- Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap
- Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
- Natuur inclusief ondernemen en recreëren
- Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
- Wonen en leven in een hechte gemeenschap
- Sporten en recreëren aan de rand van de stad

Landschap

- Stadsrand
- Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
- Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
- ||| Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
- Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
- Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen

Toegankelijkheid

- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
- Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
- Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
- Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen

Energie en klimaat

- Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Zoekgebied voor retentiebekkens
- Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten

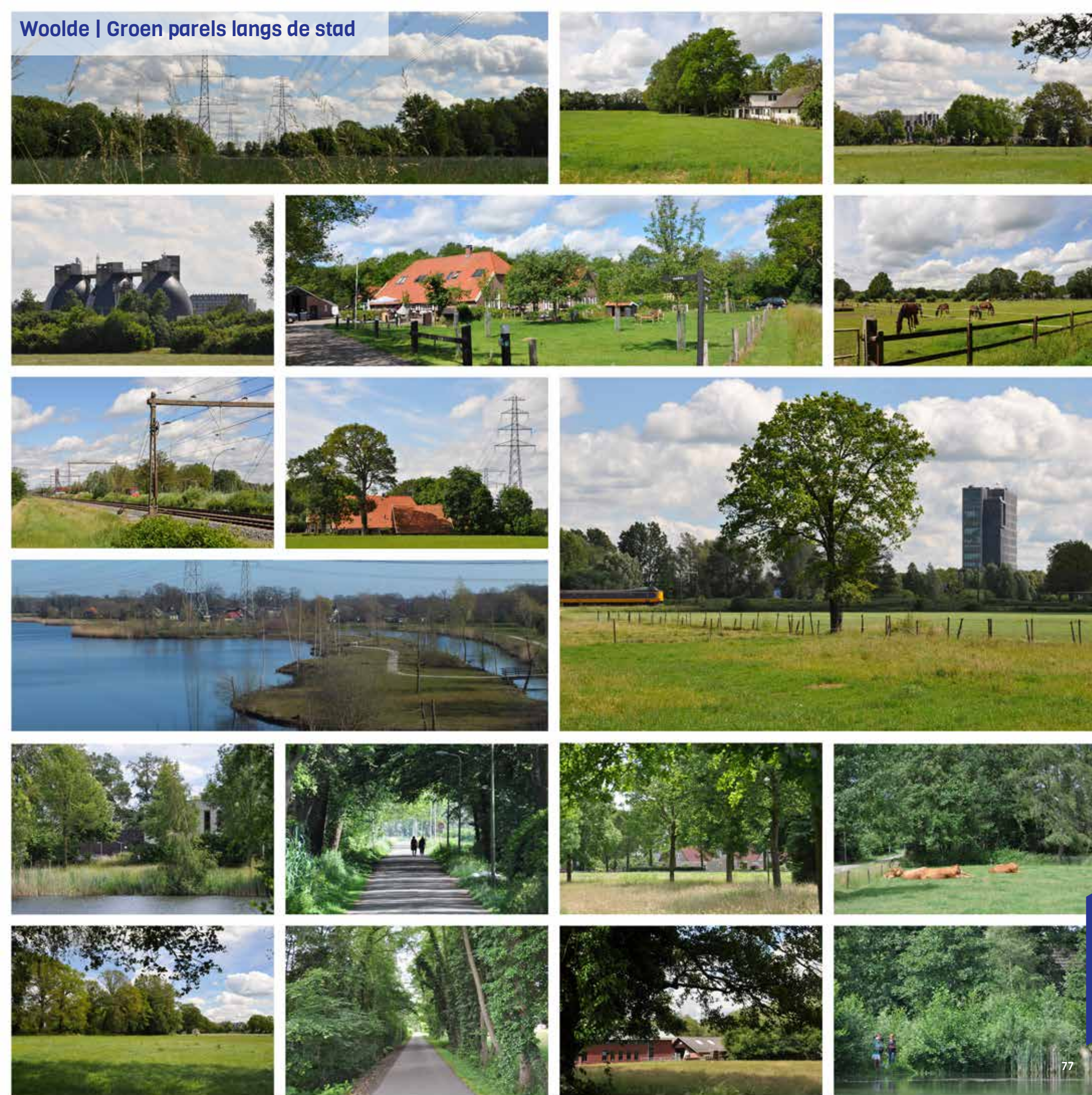
Ontmoeting en samenwerking

- Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de noaberschapen
- Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
- Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
- Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
- Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

Woolde | Groen parels langs de stad

vanuit de stad naar het buitengebied. Om de overlast tussen stad en land tegen te gaan, werken we aan het verbeteren van het onderlinge begrip en de communicatie. Door de communicatie tussen beide 'werelden' kan meer onderling begrip ontstaan over elkaars wensen en behoeften.

In Woolde hebben we de zone langs de A1 aangewezen als afweegbaar gebied voor het plaatsen en een of enkele windmolens en/of zonnevelden. Mede door de aanwezigheid van de snelweg en de elektriciteitsmasten is de landschappelijke kwaliteit beperkt. Afweegbaar betekent dat het alleen mogelijk is als een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen wordt doorlopen. Aspecten die in ieder geval meegenomen worden zijn: eventuele substantiële overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving, eventuele aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de beleving ervan (landschappelijke inpassing) en de mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemers in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, voor en door de samenleving).

6.4 Tweekelo

Accenten en prioriteiten

Tweekelo is een buurtschap dat deels in de gemeente Hengelo en deels in de gemeente Enschede ligt. De kern van het buurtschap wordt gevormd door de drie essen Tweekeler Es, Lutje Es en Grootte Es die dicht bij elkaar liggen. In de afgelopen decennia is Tweekelo steeds meer ingeklemd komen te liggen tussen de stedelijke gebieden van Hengelo en Enschede. Het is een sterk samenhangend gebied dat aan alle kanten worden begrensd door stedelijke elementen zoals bedrijven-terreinen, Het Twentekanaal en de A35. Het vormt een groene buffer tussen beide steden. Het gebied heeft een aantrekkelijk karakter door de combinatie van agrarische bedrijvigheid en natuurlijke en cultuurhistorische elementen. Al eeuwenlang zijn er landgoederen in Tweekelo en er staan diverse oude zouthuisjes vanwege zoutwinning. Dwars door Tweekelo lopen een aantal beken die op natuurlijk wijze door het landschap slingeren.

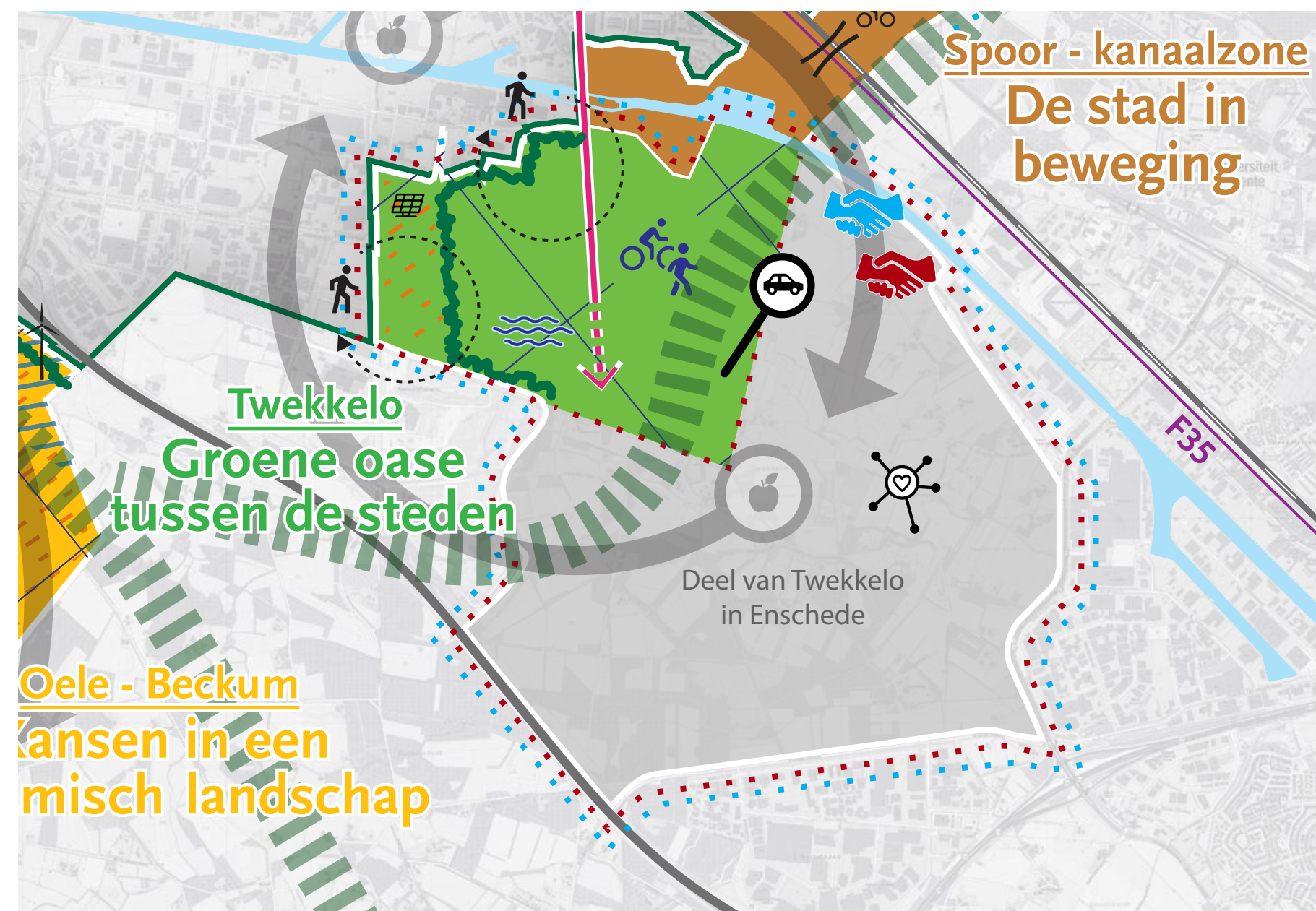
In Tweekelo speelt sterk het zoeken naar een goede balans tussen de nabijheid van de stad en het bezoek van recreanten aan de ene kant en behoud van het agrarische cultuurlandschap en mogelijkheden om te ondernemen en te wonen in een rustige omgeving aan de andere kant. Zo is sprake van veel sluipverkeer, leveren recreanten soms overlast op en is de stadsrand op een aantal plekken storend zichtbaar. Tweekelo is een samenhangend gebied, binnen twee gemeenten. De samenhang vraagt om goed afgestemd beleid en samen optrekken met de buurgemeente Enschede.

Gebiedsdoelen

Gelet op de kenmerken van het gebied en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, zien we Tweekelo als één samenhangend gebied waarvoor we dezelfde gebiedsdoelen hanteren. Deze visie gaat over het Hengelose deel van Tweekelo maar we gaan graag de samenwerking aan met Enschede om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Tweekelo: Groene oase tussen de steden

Voor het deel van Tweekelo in Hengelo gaan we werken aan het gebiedsdoel 'Recreëren, natuur, wonen, duurzame lokale energie en voedselproductie in balans'. Het accent in dit gebied ligt op een zorgvuldige mix van kleinschalige recreatie, natuur, wonen, duurzame lokale energie en ondernemen in het groen. Niet één functie heeft de overhand, we zetten in op de som der delen. Hiervoor zetten we een gebiedsgericht omgevingsprogramma op met de titel 'Tweekelo, Groene Oase tussen de steden'. Dit betekent dat we actief aan de slag gaan met het realiseren van de doelen. We zien Tweekelo wel als één geheel en gaan bij de uitvoering dan ook graag een actieve gebiedsgerichte samenwerking aan met de buurgemeente Enschede en de Vereniging Behoud Tweekelo. Belangrijk onderdeel van het omgevingsprogramma wordt om de gebiedsdoelen van Hengelo en Enschede voor Tweekelo goed op elkaar af te stemmen en zoveel mogelijk te integreren tot een samenhangende visie voor heel Tweekelo.

Visiekaart Tweekelo

Gebiedsdoelen

- Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap
- Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
- Natuur inclusief ondernemen en recreëren
- Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
- Wonen en lever in een hechte gemeenschap
- Sporten en recreëren aan de rand van de stad

Toegankelijkheid

- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
- Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
- Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
- Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen

Energie en klimaat

- Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
- Zoekgebied voor retentiebekkens
- Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten

Ontmoeting en samenwerking

- Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de noaberschapen
- Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
- Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
- Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
- Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

Landschap

- Stadsrand
- Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
- Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
- Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
- Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
- Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen

Overkoepelend doel wat ons betreft is om Twekkelo ook in de toekomst als buffer te behouden en te ontwikkelen tot groene oase tussen de steden. Op het regionale schaalniveau willen we werken aan robuuste groene en blauwe structuren tussen de steden. En op het lokale schaalniveau zetten we als Hengelo in op een aantrekkelijk woon- en ondernemersklimaat, het tegengaan van sluipverkeer, extensieve vormen van recreatie, natuurontwikkeling, waterberging, ruimte voor lokale duurzame energieprojecten en het opzetten van een lokale voedselketen.

Belangrijk actiepoint voor Twekkelo is het tegengaan van sluipverkeer. Om de beleving van het dit gebied als verblijf- en ontspanningsruimte te verbeteren willen we onnodig, niet-bestemming gebonden auto- en vrachtverkeer op de lokale wegen zoveel mogelijk terugdringen. Dergelijk verkeer levert het buitengebied niets op en doet alleen maar afbreuk aan de beleving en leefgenot van het buitengebied. We gaan onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het doorgaande autoverkeer op de lokale wegen terug te dringen en de verkeersveiligheid voor fietsers te vergroten.

Daarnaast zetten we in op landschapsverbetering. Belangrijk daarin is dat we de stadsrand van Hengelo groen gaan inpakken zodat deze minder of niet meer zichtbaar is. Daarmee versterken we het echte buitengevoel en de groene oase. Verder proberen we de natuurcorridor die vanuit het zuidwesten naar het noordoosten door het gebied loopt, te versterken.

De waterbergingscapaciteit van de beken gaan we vergroten en onderzoeken of een extra retentiebekken nodig en haalbaar is.

We zetten in op versterking van extensieve recreatiemogelijkheden. Door bijvoorbeeld ommetjes te creëren vanuit de bedrijventerreinen zodat werknemers in de pauze even kunnen wandelen in het mooie Twekkelo. Daarnaast geven we de mogelijkheid om het spoorfietsen eventueel door te ontwikkelen mits het een extensieve, goed ingepaste opzet heeft, is gericht op mensen die rust, ruimte en ontspanning zoeken en de eventuele overlast voor omwonenden beheersbaar blijft. Waar nodig optimaliseren we de recreatieve netwerken voor wandelen, fietsen en paardrijden en de recreatieve overstappunten om op een aantal strategische plekken uit de auto te stappen en het gebied in te gaan.

We zien Twekkelo ook als potentieel gebied om een lokale voedselketen op te zetten. Met twee grote steden als afzetmarkt en de aanwezigheid van vernieuwende agrarische ondernemers liggen daar echt kansen. De Johanneskerk, die is gelegen in Enschede, zien wij samen met de gemeente Enschede (nu en in de toekomst) als een belangrijke plek voor onderlinge ontmoeting voor heel Twekkelo. Mogelijk kan deze plek ook een rol vervullen in de lokale voedselketen.

We waarderen de kwaliteiten en belevingswaarde van het landschap in Twekkelo en de meerwaarde die dat biedt voor onze gemeente als geheel. In het Hengelose deel

van Twekkelo vinden we de opwek van duurzame energie alleen gewenst als het lokaal, particulier, kleinschalig en passend is bij de aard en schaal van het gebied. En als er een goede balans is met de andere functies in het gebied en bewoners in de directe omgeving worden betrokken. Daarnaast achten we in het noordwestelijk deel van het Hengelose deel van Twekkelo een gebied afweegbaar voor realisatie van een groter zonnenveld. De stoomleiding zorgt voor een geïsoleerde ligging van het deel van Twekkelo dat is gelegen tussen het bedrijventerrein Twentekanaal Zuid en de stoomleiding. Afweegbaar betekent dat het alleen mogelijk is als een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen wordt doorlopen. Aspecten die in ieder geval meegenomen worden zijn: eventuele substantiële overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving, eventuele aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de beleving ervan (landschappelijke inpassing) en de mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemers in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, voor en door de samenleving).

6.5 Beckum / Oele

Accenten en prioriteiten

Het gebied Beckum/Oele maakt al vanaf het ontstaan van de gemeente Hengelo in 1811 onderdeel uit van het grondgebied van de gemeente. Het is daarmee sterk verbonden met de stad. Aan de andere kant is het ook een complete andere wereld, mede door de sterke barrièrewerking van de snelweg en het kanaal.

Het gebied kan grofweg worden opgedeeld in vier delen. Het kampenlandschap rondom buurtschap Oele, de gebieden in het westelijke deel die bestaan uit een afwisseling van bos, boerengrond en heide, de ontgonnen landbouwgronden ten noordoosten van Beckum en de kern Beckum. Beekdalen doorsnijden het landschap en vormen een belangrijke structuurdrager van het landschap. Grote delen van de bosrijke gebieden en het kampenlandschap in Oele en Beckum zijn in eigendom van Twickel.

In Oele en omgeving speelt vooral het sluipverkeer een belangrijke rol. De wegen zijn smal, bochtig en worden door zowel fietsers als landbouwvoertuigen. Daarnaast is een toekomstbestendige landbouw een belangrijk aspect. De landbouw heeft het gebied door de eeuwen heen gemaakt tot wat het nu is en speelt een belangrijke rol in het beheer van het gebied. Tegelijk is ook de vraag hoe de landbouw haar rol in de toekomst kan blijven vervullen. Daarmee speelt ook het voorkomen van droogte een rol. De boeren die onderdeel uitmaken van Twickel zijn op zoek naar nieuwe manieren om boeren en natuur te combineren. In de kern Beckum speelt vooral de vraag hoe jongere bevolkingsgroepen voor het dorp

behouden kunnen blijven en het voorzieningen-niveau op peil kan blijven als tegelijkertijd een groot deel van de bevolking vergrijsd.

Gebiedsdoelen

Gelet op de kenmerken van het gebied en de accenten en prioriteiten die tijdens het proces naar voren zijn gekomen, maken we in Oele/Beckum onderscheid in vier deelgebieden waarvoor we andere gebiedsdoelen hanteren.

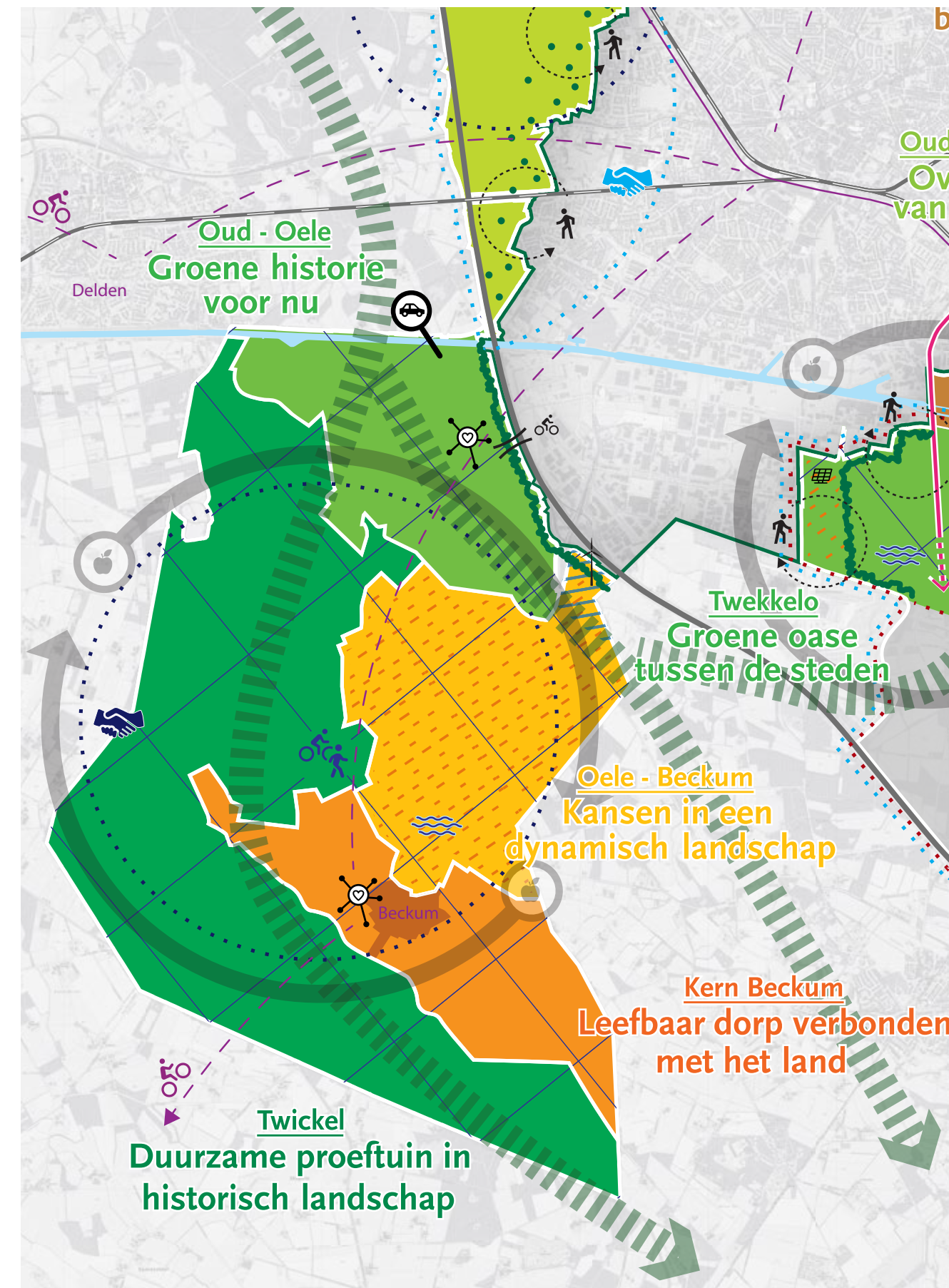
Kern Beckum: leefbaar dorp verbonden met het land

Voor de kern Beckum gaan we werken aan het gebiedsdoel **'Wonen en leven in een hechte gemeenschap'**. Dit sluit aan bij de plannen voor woningbouw en voorzieningen waar het dorp zelf ook al jaren aan werkt. Wat we er nu aan toevoegen in deze visie is dat we het gebied wat ruimer nemen én de leefbaarheid breder definiëren. Het ruimere gebied bestaat uit het landelijke gebied dat ten oosten en westen van Beckum kern ligt, dat met paden en oude wegen is verbonden met Beckum, en dat voor bewoners ook 'aanvoelt' als onderdeel van Beckum. In deze 'vlinderstrik van Beckum' kunnen we een bredere set van doelen formuleren op het gebied van landschap, cultuurhistorie, recreatie en leefbaarheid. Zo willen we de recreatieve verbindingen vooral in oost-westelijke richting versterken. Het landschap en de cultuurhistorie heeft juist in de oost-west oriëntatie de meeste kwaliteiten. Daarnaast willen we gaan onderzoeken of het mogelijk is om vrijkomende bebouwing te

benutten om ook wat kleinere woningen voor specifieke doelgroepen mogelijk te maken die primair gericht zijn op de eigen behoefte van Beckum. Hierdoor ontstaan ook voor starters of andere kleine huishoudens kansen om in het groene gebied in en rondom Beckum te wonen. Dit draagt bij aan vergroting van het functionele draagvlak voor voorzieningen in Beckum en kan leiden tot verrassende nieuwe woonvormen. De vraag is wel of dit wenselijk en mogelijk is in relatie tot de gemeentelijke woningbouwprogrammering. De uitwerking van dit idee vraagt dan ook om een afweging in bredere context. Om de doelen voor de kern Beckum te realiseren en bovenstaande verder uit te werken willen we als gemeente samen met de dorpsraad een gebiedsgericht omgevingsprogramma opstellen (zie ook H7.2). Belangrijk onderwerp zal zijn of en hoe kleinere woningen in vrijkomende bebouwing in dit gebied wenselijk en mogelijk zijn.

Twickel: Duurzame proeftuin in historisch landschap

Tweede deelgebied is het westelijke deel dat voor het overgrote deel onderdeel is van landgoed Twickel. Hier willen we samen met Twickel gaan werken aan het gebiedsdoel **'Natuurinclusief ondernemen en recreëren'**. Twickel heeft eigen doelen voor haar gebied. Die doelen zijn gericht op het bevorderen van natuurinclusieve landbouw, cultuurhistorie, natuurontwikkeling en duurzaam bos- en waterbeheer. Ze wil deze doelen stap voor stap uitbreiden over haar hele grondgebied. Daarbij haakt Twickel actief aan bij overheidsregelingen voor groen-blauwe diensten.

Visiekaart Beckum / Oele

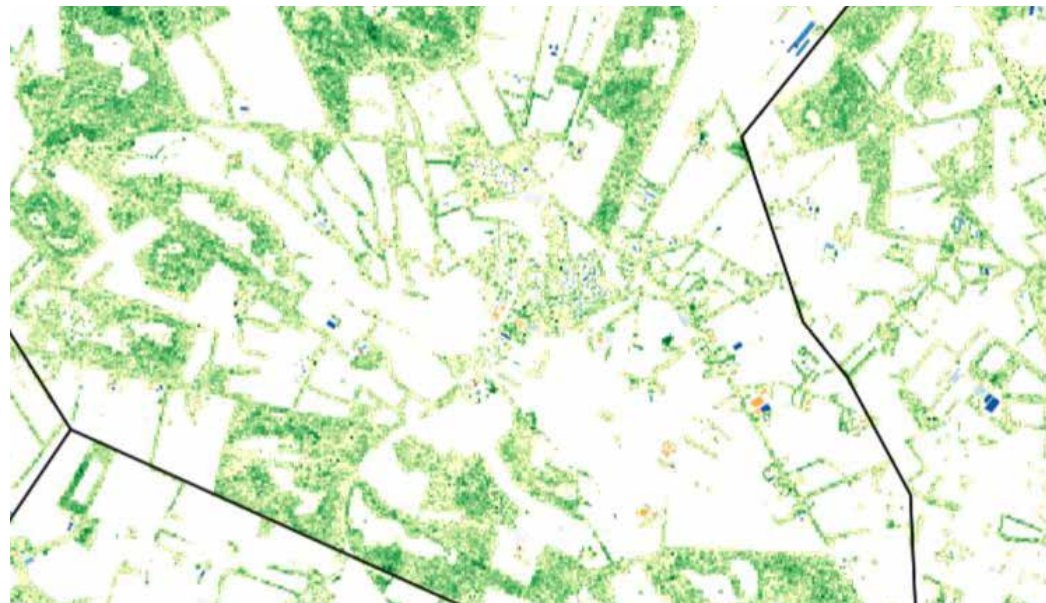
- Gebiedsdoelen**
- Ontspannen in het historische productieve cultuurlandschap
 - Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans
 - Natuur inclusief ondernemen en recreëren
 - Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap
 - Wonen en leven in een hechte gemeenschap
 - Sporten en recreëren aan de rand van de stad
- Landschap**
- Stadsrand
 - Onzichtbare stadsrand vanuit het buitengebied door een volledig groene inpassing
 - Afwisselende stadsrand vanuit het buitengebied door het toevoegen van landschappelijke elementen
 - Ontwikkelen van regionale groene corridors als verbindingen tussen natuurgebieden
 - Generiek: Behoud van de karakteristieke erven door meer mogelijkheden voor herinvulling
 - Generiek: Behouden, verbeteren en stimuleren van houtwallen
- Toegankelijkheid**
- Toevoegen van ommetjes voor wandelingen vanuit de stad
 - 🚲 Doorontwikkelen van de recreatieve fiets- en wandelnetwerken
 - 🚲 Realiseren of verbeteren van de verbinding voor langzaam verkeer
 - 🚲 Onderzoeken van de mogelijkheden voor het terugdringen van niet-bestemmingsverkeer
 - 🚲 Onderzoeken van de mogelijkheden voor verbetering van de fietsverbindingen
 - ➔ Mogelijkheid voor het doortrekken van het tracé spoorfietsen
- Energie en klimaat**
- ☀️ Afweegbare gebieden zon: eventueel zonnepanelen mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
 - 🌬️ Afweegbare gebieden wind: eventueel windmolens mogelijk na zorgvuldige afweging. (Overige delen zijn ongewenste gebieden: in principe niet, alleen bij hoge urgentie én als aan strikte voorwaarden kan worden voldaan)
 - 🌊 Zoekgebied voor retentiebekkens
 - Generiek: Vergroten van de waterbergingscapaciteit van beken en sloten
- Ontmoeting en samenwerking**
- 🤝 Behoud van ontmoetingsplekken als lokale hartjes in de naoberschappen
 - 🤝 Stimuleren van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen gebiedspartijen
 - 🤝 Actieve gebiedsgerichte samenwerking met buurgemeente (gebiedsgericht omgevingsprogramma)
 - 🤝 Samenwerking met Twickel tot het Pact van Twickel 2.0
 - 🌱 Kansrijk gebied voor ontwikkeling van een lokale voedselketen

Een van de effecten daarvan is dat het landgoed een voorbeeld en uithangbord is voor de initiatiefnemers van die regelingen. Dat lijkt als een vliegwiel te gaan werken: omdat Twickel een uithangbord is, trekt het weer extra regelingen aan. Als gemeente zien wij graag meer verband dan nu tussen Twickel en de reguliere landbouw in het gebied, op basis van respect voor ieders doelen. Volgens ons liggen er allerlei kansen in het actief op zoek gaan naar de samenwerkingsmogelijkheden. De basis daarvoor zijn de gemeenschappelijke. We streven naar een 'Pact van Twickel 2.0' als vervolg op het afgeronde pact 1.0 waarin we precies dat willen doen: waar lopen de doelen gelijk op en welke acties kunnen we daaraan koppelen.

Oud-Oele: Groene historie voor nu

Oele bestaat uit twee subgebieden: het 'oude Oele' met de Oelerbeek, Oelersteeg en de Geurdsweeg en het gebied tussen Oele en Beckum met het Slagsveld/Altenasche Maat en het Sluitersveld. In het 'Oude Oele' staat de beleving van het traditionele landelijke gebied voorop. We gaan hier werken aan het gebiedsdoel **'Recreëren, natuur, wonen en voedselproductie in balans'**. Met de aanleg van de zichtwal langs de A35 is die beleving een stuk sterker geworden. De aanleg van de zichtwal is daardoor het begin van nieuwe mogelijkheden. Het gebied kan vanaf nu nog veel meer een traditioneel landelijk gebied zijn waar landbouwproductie hand in hand oploopt met recreatie, lokale voedselproductie en rust, kortom 'het goede leven', met ruimte voor bewegen en buiten zijn.

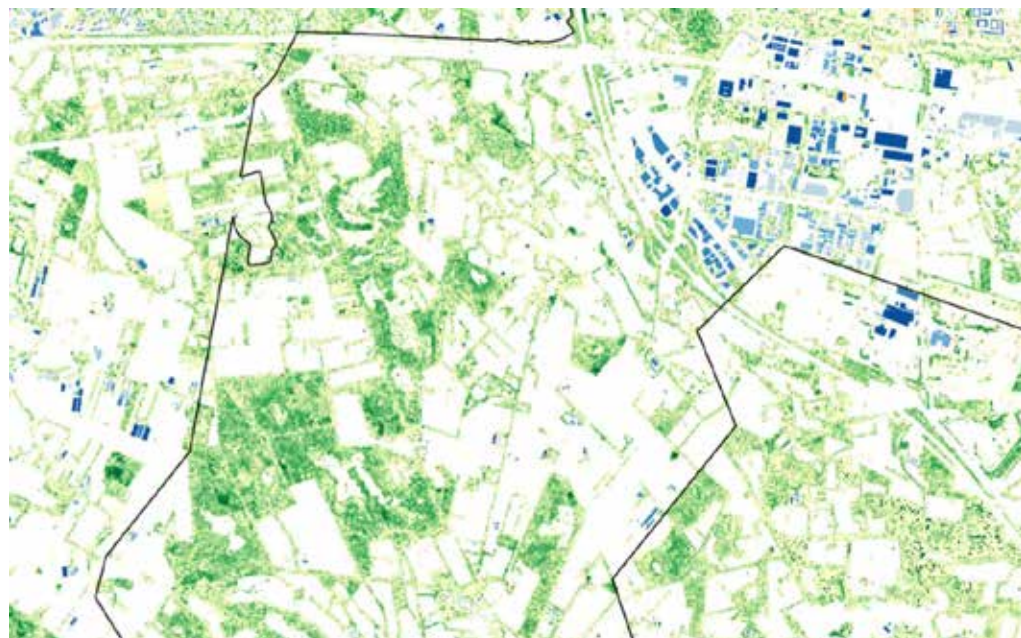
Massaruimtekaart Beckum

Op deze massa-ruimtekaart is te zien dat vooral ten zuid-oosten van Beckum het landschap nogal verbrokkeld is. Als onderdeel van de ontwikkeling van dit gebied, zou het landschapsinvesteringsprogramma voor Beckum vooral op dit gebied gericht moeten worden.

Bron: www.atlasleefomgeving.nl

Massaruimtekaart Oele

Bron: www.atlasleefomgeving.nl

Kern Beckum | Leefbaar dorp verbonden met het land

Zeker als we hier het autoverkeer nog wat terug kunnen dringen (zie programma aantrekkelijke wegen) ontstaat er veel ruimte voor nieuw gebruik. Dan kan de strategische positie van dit gebied, vlak bij de stad, Twickel én langs doorgaande recreatieve routes nog beter tot recht komen.

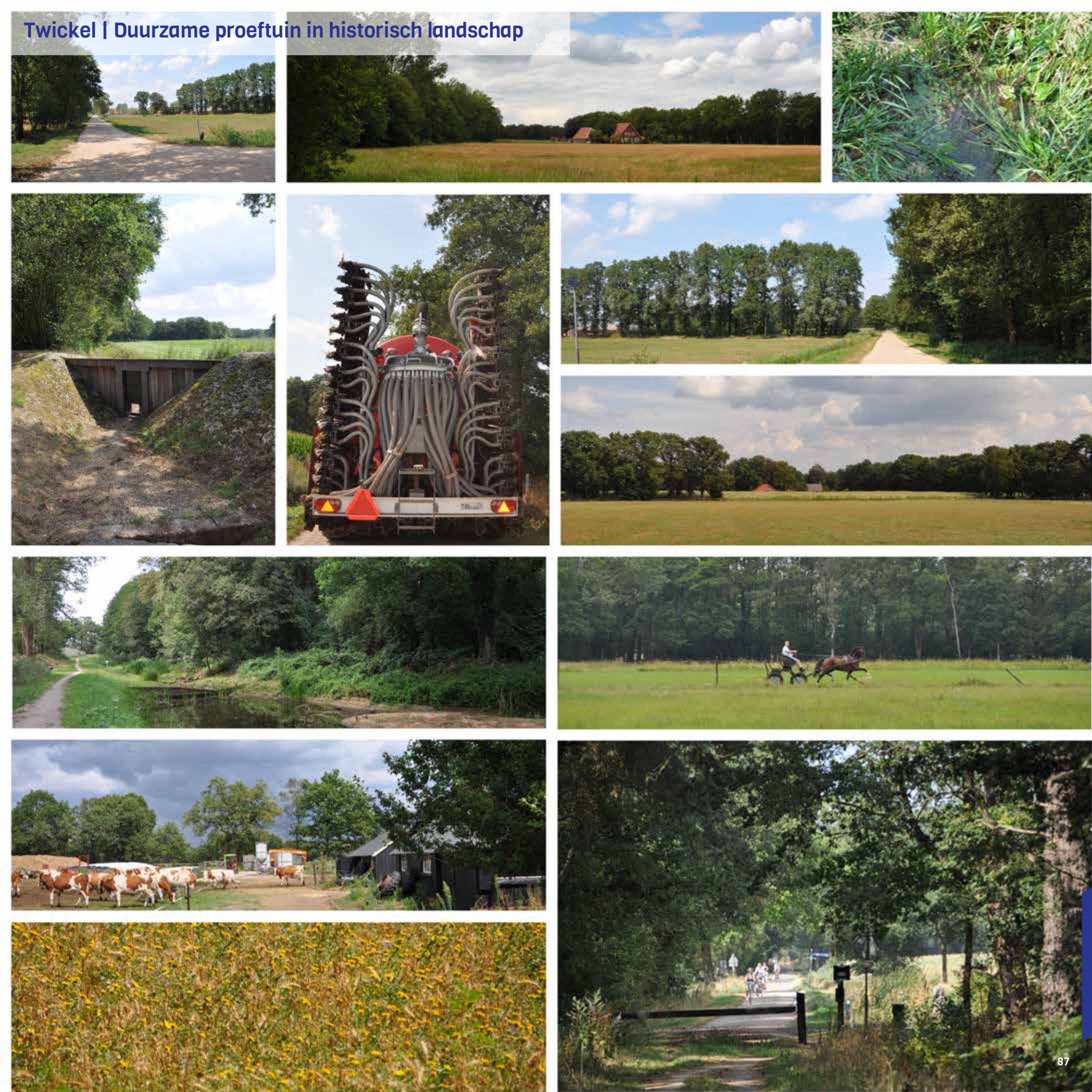
Omdat dit deel van Oele grenst aan een snelwegen hebben we een deel van Oele aangewezen als afweegbaar gebied voor windmolens. Dat betekent dat de zone langs de snelweg in Woolde eventueel geschikt is voor het plaatsen van (een deel van) de drie benodigde windmolens. We realiseren ons dat dit op gespannen voet kan staan met het historische cultuurlandschap van Oele. Afweegbaar betekent dan ook dat het alleen mogelijk is als een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen wordt doorlopen. Voorwaarden die in ieder geval gelden zijn: geen substantiële overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving, geen aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de beleving ervan (landschappelijke inpassing) en de mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemers in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, voor en door de samenleving).

Oele-Beckum: Kansen in een dynamisch landschap

Het gebied tussen Oele en Beckum is voor de reguliere landbouw een goed gebied. Hier zetten we in op het doel **'Landelijk wonen en ondernemen in een productielandschap'**. De percelen zijn regelmatig dan elders in de gemeente en er staat hoge beplanting waardoor er minder schaduw is. Daardoor zijn er nu al minder beperkingen voor de landbouwbedrijfsvoering dan elders en dat is een belangrijke randvoorwaarde die door de landbouw genoemd is. Wat van belang is voor dit gebied is dat er enkele verbindingen doorheen gaan die onderdeel uitmaken van een groter systeem. Daarom dat het programma voor aantrekkelijke wegen hier ook geldt. Langs die wegen is een goede landschappelijke beplanting belangrijk omdat het landschap verder minder belevingskwaliteiten heeft.

Verder hebben we dit deelgebied van Oele/Beckum aangewezen als afweegbaar gebied voor zonnevelden. Het gebied is vooral gericht op productie en daar kunnen zonnevelden bij passen. Daarnaast hebben we een klein gebied langs de A35 aangewezen als afweegbaar gebied voor een of enkele windmolens. Mede door de aanwezigheid van de snelweg de landschappelijke kwaliteit beperkt. Afweegbaar betekent dat het alleen mogelijk is als een zorgvuldig afwegingsproces en traject met directbetrokkenen wordt doorlopen. Aspecten die in ieder geval meegenomen worden zijn: eventuele substantiële overlast (slagschaduw of geluid) voor de omgeving, eventuele aantasting van waardevol natuur- en cultuurlandschap en de

beleving ervan (landschappelijke inpassing) en de mogelijkheid voor lokale bewoners en ondernemers in de omgeving om (financieel) te participeren in de ontwikkeling en beheer ervan (van, voor en door de samenleving).

7. Uitvoeringsagenda

In de vorige hoofdstukken hebben we de visie per thema en gebied nader uitgewerkt en aangegeven welke instrumenten we willen gaan inzetten om de visie te bereiken.

In dit hoofdstuk geven we een samenvattend overzicht van de instrumenten per gebied dat dient als de uitvoeringsagenda voor deze omgevingsvisie. Daarnaast stellen we voor de vijf omgevingsprogramma's stellen we een beknopte opdrachtformulering op. Deze dienen in de volgende fase als startpunt voor het opstellen van de omgevingsprogramma's. Tot slot gaan we in op het afwegingskader dat we gaan gebruiken als leidraad voor het beoordelen, wegen en sturen van ruimtelijke initiatieven uit de samenleving.

7.1 Overzicht instrumenten

In onderstaande tabel een overzicht van alle instrumenten, rollen en partijen en welke instrumenten in elk deelgebied wordt ingezet. Dit overzicht vormt de uitvoeringsagenda voor de omgevingsvisie buitengebied en biedt inzicht in de agenda per deelgebied.

 Instrument van toepassing in het deelgebied

INSTRUMENT		PARTIJEN EN ROLLEN			GEBIEDEN									
Type	Naam	Gemeente	Samenleving	Betrokken organisaties	Noord	Driene			Woolde	Twekkelo	Beckum-Oele			
						Oud-Driene	Spoor/ kanaalzone	Pentropsdijk			Oud-Oele	Twickel	Kern Beckum	Oele-Beckum
Afwegingskader	Nieuwe activiteiten en functies	Beoordelaar	Initiatiefnemer											
Omgevings programma	Aangename lokale wegen	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen, provincie buurgemeenten, fietsersbond										
	Actieve landschapsinrichting	Trekker	Adviseur	Natuur-, cultuurhistorische en landschapsorganisaties, waterschap, Twickel, bewonersverenigingen, buurgemeenten, boeren										
	Grootschalige opwek energie	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen, buurgemeenten, relevante ketenpartners										
	Twekkelo: Groene Oase tussen de steden	Partner	Partner	Vereniging Behoud Twekkelo, gemeente Enschede										
	Beckum: leefbaar dorp verbonden met het land	Partner	Partner	Dorpsraad Beckum										
Project	Ontwerpen aan de stadsrand	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen										
	Recreatieve netwerken	Partner	Partner	Routenetwerken Twente, Twickel, provincie, buurgemeenten, bewonersverenigingen, fietsersbond										
	Recreatieve overstappunten	Trekker	Adviseur	Routenetwerken Twente, Twickel bewonersverenigingen										
	Promotie buitengebied	Facilitator	Trekker	Hengelo promotie										
	Wandelommetjes	Facilitator	Trekker	Bewonersverenigingen, waterschap										
	Barrières oversteken	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen										
	Snelfietsverbindingen	Trekker	Adviseur	Provincie, buurgemeenten, bewonersverenigingen, fietsersbond										
	Lokale hartjes	Facilitator	Trekker	Bewonersverenigingen										
	Wederzijdse communicatie	Facilitator	Trekker	Bewonersverenigingen										
	Lokale voedselketens	Partner	Partner	Op te richten boerenorganisatie, Twickel										
	Pilot duurzaam boeren	Partner	Partner	Natuur- en landschaps- organisaties, boeren, Twickel										
	Natuurcorridors	Partner	Partner	Groene Metropool Twente, buurgemeenten, waterschap, natuurorganisaties, bewonersverenigingen										
	Ecosystemenbeleid	Partner	Partner	Groene Metropool Twente, buurgemeenten, natuurorganisaties										
	Pact van Twickel 2.0	Partner	Partner	Twickel, buurgemeenten, provincie, waterschap, bewonersverenigingen										
	Lokale energie benutten	Trekker	Adviseur	Bewonersverenigingen										
Waterberging bekensysteem	Partner	Partner	Waterschap, agrarische sector, natuurorganisaties, bewonersverenigingen											
Retentie-recreatiebekkens	Partner	Partner	Waterschap, agrarische sector, natuurorganisaties, bewonersverenigingen											

7.2 Omgevingsprogramma's

We hebben drie themagerichte en twee gebiedsgerichte omgevingsprogramma's opgenomen in deze visie. Dit zijn belangrijke instrumenten onder de Omgevingswet om uitvoering te geven aan de visie. Een omgevingsprogramma is een uitvoeringsgericht beleidsinstrument en kan worden ingezet om de doelstellingen uit van de omgevingsvisie uit te werken en te realiseren door het benoemen van concrete maatregelen.

Per programma gaan we kort in op het beoogde doel, middelen, partijen, rollen en een globale opzet voor de te nemen stappen. Dit zijn de opdrachtformuleringen voor het opstellen van de programma's in de volgende fase.

Opdrachtomschrijving 'Aangename lokale wegen'

Type	Themagericht omgevingsprogramma
Doel	Het doel is om te komen tot een effectieve set van maatregelen per deelgebied die ervoor gaan zorgen dat het sluipverkeer op de lokale wegen in het buitengebied afneemt zodat de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers wordt vergroot en aangename lokale wegen ontstaan.
Middel	Om tot de maatregelen te komen gaan we per deelgebied (Oele, Driene en Tweekelo) eerst onderzoeken wat de exacte oorzaken zijn, op welke plekken en in welke mate het zich afspeelt en welke ingrepen effectief kunnen zijn. Op basis daarvan komen we tot het benoemen van concrete maatregelen.
Partijen en rollen	De gemeente is trekker van dit omgevingsprogramma en betreft buurgemeenten en bewonersverenigingen als adviseur en klankbord bij het onderzoek en het bepalen van de maatregelen.
Globale stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen startnotitie met de kaders 2. Onderzoeken van oorzaken 3. Inventariseren van de mogelijke oplossingen 4. Vertalen naar beleidsuitgangspunten 5. Opstellen van maatregelen per gebied 6. Uitvoeringsparagraaf met planning en middelen 7. Politieke besluitvorming 8. Uitvoering

Opdrachtomschrijving 'Actieve landschapsinrichting'

Type	Themagericht omgevingsprogramma
Doel	Het doel van dit programma is om de meerwaarde van het buitengebied voor zichzelf en voor de stad te vergroten door de beleving van het buitengebied te verbeteren en het echte buitengevoel te versterken zoals we dat in de visie hebben beschreven.
Middel	Op hoofdlijn richten we ons in algemene zin op het versterken en meer zichtbaar maken van de specifieke kenmerken van elk landschapstype en het verhogen van de soortenrijkdom. Specifiek richten we ons op behoud, ontwikkeling en beheer van karakteristieke elementen zoals houtwallen, beken, poelen en bermen.
Partijen en rollen	De gemeente is trekker van dit programma. Daarnaast spelen boeren 'hoeders van het landschap' een belangrijke rol en worden actief betrokken. Daarnaast betrekken we bewonersverenigingen, het waterschap, natuur-, cultuurhistorische en landschapsorganisaties, Twickel en buurgemeenten als adviseur en klankbord bij het opstellen van inrichtingsvoorstellen.
Globale stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen startnotitie met de kaders 2. Bepalen van prioriteitsgebieden 3. Opstarten ontwerpateliers 4. Opstellen van inrichtingsplannen voor prioriteitsgebieden 5. Uitvoeringsparagraaf met planning en middelen 6. Politieke besluitvorming 7. Uitvoering

Opdrachtomschrijving 'Grootschalige opwek energie'

Type	Themagericht en gemeentebreed omgevingsprogramma
Doel	Hoofddoel van het programma is om voor de hele gemeente de koppeling te maken tussen de programmatische opgave van de energietransitie die vanuit de RES en het Actieplan Nieuwe Energie Hengelo zijn bepaald, en de ruimtelijke mogelijkheden waarvoor we in de omgevingsvisie voor het buitengebied hebben aangegeven wat in het buitengebied afweegbare gebieden zijn voor windmolens en zonnevelden.
Middel	Om hiertoe te komen gaan we eerst de ruimtelijke scope voor deze opgave verbreden van het buitengebied naar het schaalniveau van de gehele gemeente. Vervolgens maken we een integrale zoneringskaart met afweegbare en ongewenste gebieden voor zonnevelden, windmolens en zon op dak voor de hele gemeente, en stellen we uitnodigingskaders op voor de realisatie ervan.
Partijen en rollen	De gemeente is trekker van dit programma en betreft bewonersverenigingen en andere betrokken partijen en relevante ketenpartners als adviseur en klankbord bij het opstellen van het programma. Daarnaast zoeken we de afstemming met de buurgemeenten.
Globale stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen startnotitie met de kaders en uitgangspunten 2. Bepalen afweegbare en ongewenste gebieden in hele gemeente 3. Opstellen van uitnodigingskaders 4. Uitvoeringsparagraaf met planning en middelen 5. Politieke besluitvorming 6. Start omgevingsproces voor realisatie

Opdrachtomschrijving 'Twekkelo, Groene Oase tussen de Steden'

Instrument	Gebiedsgericht omgevingsprogramma
Doel	Het doel van Hengelo is om Twekkelo als Groene Oase tussen Hengelo en Enschede te versterken. Twekkelo tegelijk als buffer tussen de steden én de plek waar Hengelo en Enschede elkaar in een groene omgeving kunnen ontmoeten, en waar de ontwikkeling van het landschap samengaat met recreatie, lokale voedselproductie, lokale initiatieven voor duurzame energie en wonen
Middel	Belangrijk onderdeel van het omgevingsprogramma wordt om de gebiedsdoelen voor het Hengelose en het Enschedese deel goed op elkaar af te stemmen en zoveel mogelijk te integreren tot samenhangende beleidsuitgangspunten voor heel Twekkelo en te vertalen in een pakket van maatregelen om de doelen te behalen.
Partijen en rollen	De gemeente Hengelo werkt in een partnerrol samen met de gemeente Enschede en de Vereniging Behoud Twekkelo en betreft ook andere partijen zoals het waterschap.
Globale stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstarten samenwerkingsverband 2. Opstellen startnotitie met de kaders 3. Bepalen van prioriteiten 4. Opstarten ontwerpateliers 5. Inventariseren plannen en maatregelen 6. Opstellen van maatregelen 7. Uitvoeringsparagraaf met planning en middelen 8. Politieke besluitvorming 9. Uitvoering

Opdrachtomschrijving 'Beckum, Leefbaar Dorp verbonden met het Land'

Instrument	Gebiedsgericht omgevingsprogramma
Doel	Het doel is om ook op lange termijn de leefbaarheid in de kern Beckum te behouden en waar mogelijk te vergroten en de kern in west-oostelijke richting beter te verbinden met het achterland.
Middel	We werken de doelen uit de omgevingsvisie voor het buitengebied verder uit tot een samenhangend geheel van beleidsuitgangspunten en vertalen die in een pakket van maatregelen om de doelen te behalen. Drie aspecten staan centraal: het voorzieningenniveau, het woningaanbod voor met name senioren en starters en de landschappelijke verbinding met het achterland in oost-westelijke richting.
Partijen en rollen	De gemeente Hengelo werkt in een partnerrol samen met de dorpsraad Beckum en betreft ook andere partijen zoals het waterschap en Twickel.
Globale stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstarten samenwerkingsverband 2. Opstellen startnotitie met de kaders 3. Bepalen van prioriteiten 4. Opstarten ontwerpateliers 5. Inventariseren plannen en maatregelen 6. Opstellen van maatregelen 7. Uitvoeringsparagraaf met planning en middelen 8. Politieke besluitvorming 9. Uitvoering

7.3 Afwegingskader ruimtelijke initiatieven

Inleiding

De omgevingsvisie buitengebied biedt de basis voor uitwerking in gemeentelijk beleid. Daarnaast is de visie het instrument om de wenselijkheid van plannen en initiatieven uit de samenleving te kunnen bepalen. We staan positief nieuwe ontwikkelingen toe die bijdragen aan een levendig, aantrekkelijk en vitaal platteland maar willen tegelijk ook dat de huidige karakteristiek behouden blijft en dat we onze doelen bereiken.

Om initiatieven vanuit de samenleving te kunnen wegen, beoordelen en eventueel bij te sturen, nemen we in deze visie een afwegingskader op. Een afwegingskader bestaat uit het streefbeeld van welke functies en activiteiten we op welke locaties wenselijk vinden. Dit streefbeeld werken we uit in doelen en criteria waar een initiatief aan moet voldoen. Belangrijkste hoofdvraag is: past het initiatief bij de doelen die we gezamenlijk hebben bepaald. Zo ja, dan denken we graag mee over hoe we het initiatief mogelijk kunnen maken.

Waarden en doelen

In de visie op hoofdlijnen hebben we een aantal waarden bepaald die centraal staan bij toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied. Elke nieuwe ontwikkeling zou bij moeten dragen aan:

*Een buitengebied dat een **open** karakter heeft waar mensen zich in een **groene** en **authentieke** omgeving **vrij** kunnen voelen om op een manier te wonen, te ondernemen en te recreëren die bij het buitengebied past. Een buitengebied dat **vitaal** en **levendig** is, een **divers** en **afwisselend** karakter heeft, **gastvrij** is voor bezoekers en op de juiste manier is verbonden met de stad.*

Deze waarden bieden ons richting en houvast om sturing te kunnen geven aan veranderingen en ontwikkelingen op een samenhangende wijze te begeleiden. Ten aanzien van de mogelijkheden voor nieuwe functies en activiteiten hanteren we de volgende doelen:

- We bieden ruime mogelijkheden voor extensieve vormen van recreatie, zorg, welzijn, wonen en bedrijvigheid als deze passen bij de aard, schaal en uitstraling van het buitengebied en onze gezamenlijke waarden.
- We benutten deze functionele potenties om agrarische bedrijven de kans te geven hun bedrijfsvoering te verbreden.
- We benutten deze functionele potenties om karakteristieke en waardevolle bebouwing een perspectiefrijke herbestemming te geven en zo voor volgende generaties te behouden.
- We behouden het open, landelijk en groene karakter van ons buitengebied en voorkomen verdere 'verstening' van het landschap.

Passende activiteiten en locaties

Om deze doelen te bereiken, hanteren we een aantal uitgangspunten voor de ontwikkelingslocatie en huisvesting van nieuwe functies en activiteiten.

Om agrarische bedrijven te kunnen verbreden willen we boeren ruime mogelijkheden bieden om binnen bestaande bouwvlakken nieuwe activiteiten te ontplooiën. Dat kunnen uiteenlopende activiteiten zijn, mits passend bij het buitengebied en onze waarden. Woningen zijn niet gewenst, in verband met potentiële milieuhinder.

Bij herbestemming van vrijkomende en vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB) maken we onderscheid in drie typen bebouwing:

- Karakteristieke bebouwing: streekeigen panden en erven waaraan het gebruik en de historie van het cultuurlandschap zijn af te lezen en die in belangrijke mate het beeld en de beleving van het buitengebied bepalen. De criteria en alle panden die tot deze categorie behoren zijn specifiek benoemd*.
- Waardevolle bebouwing: panden die niet zijn aangewezen als karakteristiek maar die om uiteenlopende redenen wel de moeite waard kunnen zijn om te behouden. Dan kan het onder andere gaan om de bouwkundige staat, mate van geschiktheid voor de nieuwe invulling, uiterlijke verschijningsvorm of landschappelijke inpassing.

* Zie ook het document 'Karakteristieke erven en panden, een inventarisatie van panden en erven in het buitengebied van de gemeente Hengelo' (gemeenten Hengelo & Het Oversticht, 2015)

Mogelijkheden voor nieuwe functies en activiteiten in Hengelo Buiten

	Agrarische bouwvlakken	Vrijkomende en vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB)			Overige locaties
		Karakteristiek	Waardevol	Ontsierend	
Recreatie en ontspanning	Hergebruik, sloop en/of nieuwbouw	Hergebruik	Hergebruik	-	Eventueel nieuwe ontwikkeling
Zorg en welzijn	Hergebruik, sloop en/of nieuwbouw	Hergebruik	Hergebruik	-	-
Wonen	-	Hergebruik	-	Sloop en nieuwbouw	-
Productie, opslag, ambachten, diensten	Hergebruik, sloop en/of nieuwbouw	Hergebruik	Hergebruik	-	-

- Landschapsontsierende bebouwing: panden die geen bijdrage leveren aan het beeld en van het (historische) cultuurlandschap en/of de beleving van het buitengebied en niet kunnen worden aangemerkt als karakteristiek of waardevol zoals hierboven beschreven.

Nieuwe functies en activiteiten kunnen uitsluitend plaats vinden in karakteristieke en waardevolle agrarische bebouwing die vrijkomt en zijn opgericht met een vergunning. We bieden ruime mogelijkheden voor hergebruik als dat bijdraagt aan behoud en herstel van

cultuurhistorische waarden en een positieve invloed hebben op ons buitengebied en de waarden die we nastreven. We staan open voor uiteenlopende functies, mits ze passen bij het buitengebied en de waarden die we hebben bepaald. Voor landschap ontzierende bebouwing die vrijkomt zetten we vooral in op sloop en bieden we de mogelijkheid voor de nieuwbouw van woningen (rood-voor-rood regeling).

Op overige locaties in het buitengebied zien we geen mogelijkheid voor het toevoegen van (gebouwde) functies. Uitzondering hierop is dat functies die gericht zijn op extensieve vormen van recreatie en ontspanning eventueel mogelijk zijn als de bebouwing beperkt blijft. Een B&B in een boomhut zou bijvoorbeeld mogelijk kunnen zijn.

Criteria

Toekomstige initiatieven zullen we steeds beoordelen en wegen met onze waarden en doelen in het achterhoofd. We hebben een positieve grondhouding en bepalen steeds hoe een initiatief bijdraagt of bij kan dragen aan de visie. Daarbij hanteren we een aantal criteria. Het is geen uitputtend lijstje met harde voorwaarden, maar een overzicht van aandachtspunten die helpen bij de afweging. Elk initiatief is anders en de beoordeling ervan is ook elke keer maatwerk. Daarnaast maken we onderscheid in criteria waar een initiatief minimaal aan moet voldoen en criteria waarmee een initiatief kan bijdragen aan realisatie van de visie. Hoe wenselijker het initiatief, hoe groter de medewerking van de gemeente zal zijn.

Aan de volgende criteria moet een initiatief voor een nieuwe functie of activiteit in ieder geval voldoen:

- **Type activiteit:** De toe te voegen activiteit past bij de functie en schaal van het buitengebied. Activiteiten die qua schaal en/of functie passen op bedrijventerreinen of in winkelgebieden zijn dus niet gewenst. Detailhandel is alleen mogelijk als er een directe relatie bestaat met de agrarische activiteiten en/of het ondergeschikt blijft aan de hoofdactiviteit.
- **Opzet en verschijningsvorm:** Het initiatief betreft een extensieve vorm van recreatie, ontspanning, zorg, welzijn, wonen of bedrijvigheid. Dat betekent een beperkte mate van concentratie van activiteiten die aansluit bij de concentratie van activiteiten in de omgeving (extensief ruimtegebruik) en geen afbreuk doet aan de aard, uitstraling

en sfeer van het buitengebied in het algemeen en de specifieke locatie in het bijzonder. Een groene en zorgvuldige landschappelijke inpassing is een voorwaarde. Bij sloop/nieuwbouw (van woningen) geldt dat alleen op of in de direct nabij de bestaande bouwvlakken van de sloop gebouwd kan worden.

- **Verkeersaantrekkende werking:** Het initiatief mag niet leiden tot een onevenredige toename van (storende) verkeersbewegingen en moet passen bij de bestaande ontsluitingssituatie. Het is vooral van belang dat er geen extra doorgaand auto- en vrachtverkeer op lokale wegen ontstaat. Een initiatief dat niet aan een provinciale weg is gelegen mag per dag maximaal één vrachtwagenbeweging veroorzaken.
- **Omgevingseffecten:** Het initiatief mag niet leiden tot een beperking van de gebruiksmogelijkheden van naburige percelen voor het uitoefenen van bestaande bedrijven en/of aantasting van het woonklimaat. De eventuele geur- of geluidsoverlast die kan worden veroorzaakt moet beperkt en aanvaardbaar blijven voor de directe omgeving. Met aanvaardbaar bedoelen we passend bij de omgeving en qua hinder niet hoger dan milieucategorie 2.

De volgende criteria hanteren we om te bepalen in hoeverre een initiatief een bijdrage levert aan de gewenste ontwikkelingsrichting van het buitengebied:

- **Beleving van het echte buitengevoel:** Bij voorkeur levert het initiatief een substantiele bijdrage aan de beleving van het buitengebied en het echte buitengevoel zoals we

dat in deze visie hebben beschreven. Een buitengebied waar mensen zich vrij kunnen voelen om te wonen, werken en recreëren op een manier die past in het buitengebied.

- **Lokale verbinding:** Bij voorkeur heeft of maakt het initiatief een verbinding met lokale kenmerken van de omgeving. Dat kan gaan om een verbinding met het specifieke landschapselementen, historische verhalen, de natuur, culturele en/of maatschappelijke activiteiten. De lokale verbondenheid van een initiatief biedt een bijdrage aan de beleving van het Hengelose buitengebied en legt de verhalen bloot.
- **Koppeling aan routes:** Het liefst zien we dat initiatieven gekoppeld zijn aan de voor het initiatief logische routes. Voor recreatieve voorzieningen betekent dat een bijvoorbeeld een ligging aan of direct bij recreatieve routes. Voor bedrijvigheid ligt het voor de hand te vestigen aan/nabij een doorgaande weg.
- **Stimuleren van beweging:** We vinden gezondheid belangrijk en willen graag een gezonde levensstijl stimuleren. Het liefst zien we functies die een bijdrage leveren aan het bevorderen van beweging en gezond gedrag. Dit past bij de groene omgeving van het buitengebied.
- **Bijdrage aan natuur en klimaat:** Bij voorkeur levert het initiatief een bijdrage aan het vergroten van de biodiversiteit en/of natuurontwikkeling, de klimaatbestendigheid van de omgeving en het opwekken van duurzame energie.

Hoe groter de bijdrage van een initiatief aan het behalen van de doelstellingen uit de visie, hoe groter de medewerking zal zijn vanuit de gemeente. Aan de minimale voorwaarden zoals hierboven beschreven zal hoe dan ook moeten worden voldaan. Bij het behandelen van een initiatief verwachten we het volgende:

- **Beschrijving bijdrage aan doelen:** Een gerichte beschrijving waarin de initiatiefnemer expliciet aangeeft hoe het initiatief voldoet aan de minimale voorwaarden en in hoeverre het een bijdrage levert aan realisatie van de waarden en doelen van de omgevingsvisie.
- **Betrekken van de burens:** Een beschrijving van hoe de burens en andere direct betrokken in de omgeving bij de planontwikkeling zijn betrokken. We vinden het belangrijk dat afstemming plaats vindt in de omgeving over een initiatief en verwachten dat initiatiefnemers 'in de geest van de omgevingswet' in overleg treden met partijen in de omgeving.

Goede voorbeelden

Ter illustratie wat we bedoelen beschrijven we hier een aantal goede voorbeelden van initiatieven die uitstekend passen bij Hengeloos Buiten:

- Een ambachtelijke timmerwerkplaats waar hout uit de omgeving wordt verwerkt
- Een bed&breakfast in een historische stal
- Een theetuin langs het fietsknooppuntennetwerk
- Een trouwlocatie op een landgoed
- Een melkveehouder die besluit zijn melk zelf te verwerken tot ambachtelijk ijs
- Overnachten in een oude zoutoren
- Info- en educatiecentrum agrarisch bedrijf
- Fietsen op een historisch spoorlijntje
- Een vergaderlocatie gekoppeld aan een koeienstal
- Kamperen bij de boer
- Een zorgboerderij waar jongeren met een handicap kunnen verblijven
- Een zorginstelling voor mensen met een burn out
- Een kinderopvang op een boerderij
- Het hergebruik van een oude stal voor de opslag van caravans
- De reparatie en verkoop van old timers en oude tractoren
- Een architectenbureau dat is gespecialiseerd in historische stallenbouw
- Een meubelmaker gespecialiseerd in hout uit de omgeving
- Een evenementenbureau gericht op landelijke activiteiten
- Dierenpension in een oude boerderij
- Makelaar in het hogere en landelijke segment
- Een zorgboerderij met dagbesteding voor ouderen
- Verhuur van fietsen om het Twentse landschap te verkennen
- Koffie in een kapschuur
- Kinderboerderij met oog voor ecologische aspecten en rondleidingen voor scholen
- Loods voor het bouwen van carnavalswagens voor de plaatselijke optocht

Vergadercentrum (Bron: nieuwbureveld.nl)

Bierbrouwer met café.

Theetuin

Timmerwerkplaats
(Bron: brinkmanskrabbenbos.nl)

Overnachten in een oude zoutoren
(Fotograaf: Willemjans Bron: nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Hengelo_Boortoren_16.jpg)

Stal Driene
(Bron: facebook stal Driene | staldriene.nl)

Ambachtelijke winkel
(Bron: facebook.com/DeWalhoeve)

Spa boerderij

Buitenplaats de Houtmaat - Trouw- en feestlocatie
(Bron: indebuurt.nl)

Boerderijcamping
(Bron: zoover.com)

Volwassenenzorg Erve Woldhuis / dagbesteding

Boerensurvival
(Bron: leekzicht.nl)

Opgesteld door LOS stadomland B.V.
in opdracht van de gemeente
Hengelo

Postbus 142
5201 AC 's Hertogenbosch
Reutsedijk 9
5264 PC te Vught

Tel: 073 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

Colofon

oktober 2020. Uitgave van de gemeente Hengelo. Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten ontleend worden.

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl